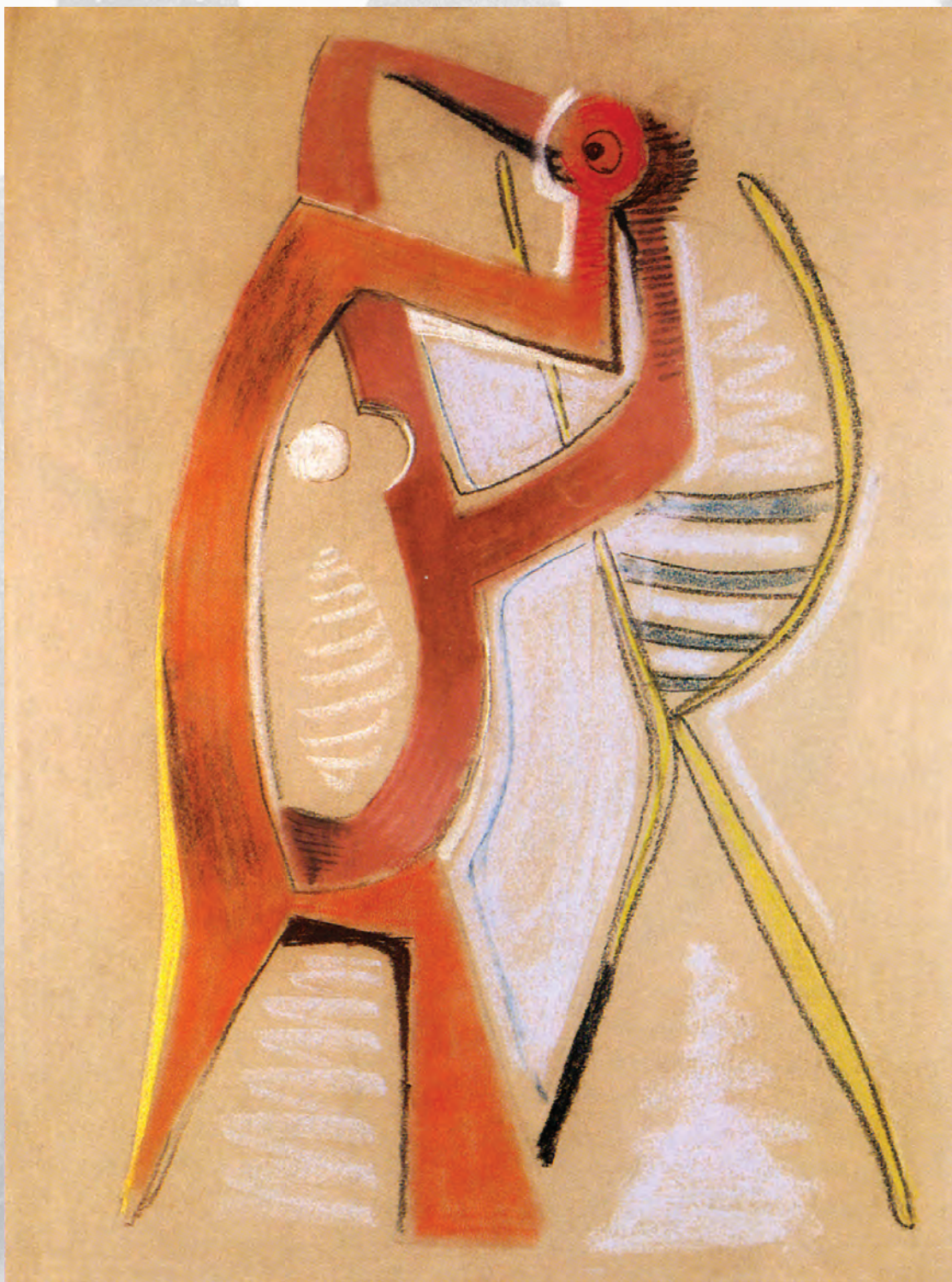

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

42. ročník

2022

4 duben

4

Pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien,**

je podmíněno covidovou situací, takže pro ně platí aktuální opatření v době konání.

Předběžné termíny promítání v letošním roce:
09. 05., 13. 06., 12. 09., 10. 10., 14. 11. a 12. 12. 2022

Pondělí 09. 05. v 19:30 Ozvěny Ji.hlavy: *Stingl – Malý velký Okima* (dokumentární životopisný film, Česko, 2021, 93 min.)

Miloslav Stingl (1930-2020) byl slavný etnograf, indiánský náčelník, cestovatel a nejvydávanější český spisovatel všech dob, který svým dílem ovlivnil milióny lidí v touze poznávat svět za hranicemi jejich země. Rok po jeho smrti přišel režisér Steve Lich-tag se strhujícím celovečerním dokumentárním filmem *Stingl – Malý velký Okima*, v němž podkryl řadu tajemství a odhalil složité vztahy v Stinglově osobním životě a rodině, která trpěla jeho vědeckými a objevitelskými cestami. Film překvapuje také osobní rovinou, která je zastoupena třemi osudovými a zcela odlišnými ženami, které Stingla doprovázely celý život. Jeho osobitý humor a geniální paměť napsaly originální příběh plný absurdních situací, vtipných životních epizod a zvrátů. Legendární cestovatel, který pobýval ve sto padesáti zemích světa, zavede diváky do neuvěřitelných míst planety, kde prožíval těžko uvěřitelná dobrodružství.

Po filmu bude následovat diskuse.

Pro usnadnění Vás prosíme o registraci účasti na emailové adrese ccwien@czech.cz. V e-mailu prosíme uveďte plná jména návštěvníků, kteří se na akci registrují, v případě dalších osob také jejich e-mailové adresy a telefonní čísla.

Tradiční „Májový koncert“ na českém velvyslanectví

IRENA TROUPOVÁ (soprán) – **JIŘINA MAREŠOVÁ** (klávesové nástroje)

Hudba v máji

Na koncertu věnovaném 150. výročí let Školského spolku Komenský v rámci Roku vídeňských Čechů a Slováků zazní Komenského žalmy a skladby vybraných autorů s česko-rakouskými vazbami (Voříšek, Tomášek, Förster, Janáček, Schulhoff).

KDY: pátek 13. května 2022 v 17:00

KDE: **Mramorový sál, Velvyslanectví ČR, Penzinger StraÙe 11-13, 1140 Wien**

Pod záštitou a za účasti chargé d'affaires ad interim pana Dr. phil. Jakuba Nováka

Akce se uskuteční za podmínek aktuálně platných omezení kvůli pandemii covid-19.

Prosíme Vás o předchozí nahlášení Vaší účasti
na e-mail evazeman@gmx.at, nebo na tel. **0664 514 33 29**.

Mgr. Irena Troupová je přední česká sopranistka. Pravidelně vystupovala v koncertních řadách berlínské Státní opery a Berlínských symfonií a spoluprací s mnoha soubory a dirigenty na pódiiích napříč Evropou se zařadila mezi mezinárodně respektované sólisty ve svém oboru. Účinkovala například v basilejské inscenaci Monteverdiho *Orfea*, v salcburské novodobé premiéře Biberova *Arminia*, v dílech M. A. Charpentiera, J. B. Lullyho, G. F. Händela, J. Myslivečka a dalších. Svůj záběr postupně rozšířila o romantickou a moderní písňovou i operní tvorbu. Věnuje se též intenzivně odkazu meziválečných autorů (Schulhoff, von Hannenheim, Herschkowitsch, Ullmann ad.). Vedle koncertní činnosti se angažuje i pedagogicky – vyučuje starou hudbu na JAMU a Masarykově univerzitě v Brně. Od roku 2007 žije trvale v Praze a svými aktivitami výrazně spoluformuje podoby českého hudebního života.

MgA. Jiřina Marešová, Ph.D. (varhany – pozitiv – cembalo – regál – clavicimbál), zaujme mezi českými hudebními osobnostmi především šíř svého záběru. Mezi nejlepších varhaníků se etablovala na poli staré i soudobé hudby, ale snad ještě výrazněji ve volné improvizaci, která je v sou-

časnosti těžištěm jejích aktivit. Je vyhledávanou komorní hráčkou a o své zkušenosti se dělí v rámci pedagogické práce – vyučuje na HAMU a na katedře hudební výchovy Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a podílí se i na edukačních programech České filharmonie. Účast ve finále Mezinárodní soutěže ve varhanní improvizaci v rakouském Schläglu (2004) a v semifinále soutěže Pražské jaro (2006) stvrdily její výjimečnost.

Koncertovala na významných hudebních festivalech (Smetanova Litomyšl, Teatrum Kuks, Prague Music Performance, Festival barokních umění Český Krumlov, Český varhanní festival, Orlicko-kladský varhanní festival, Varhany znějící aj.). Spolupracuje s vynikajícími sólisty (Simona Šaturová, Jana Semerádová, Vilém Veverka, Pavel Šporcl ad.), s významnými orchestry (Česká filharmonie, SOČR) a soubory (Collegium Marianum, Musica Florea, Hof-Musici, Praga Camerata, Ensemble Lucis ad.). Pro premiérová provedení nastudovala řadu děl současných českých skladatelů. Podílí se na uměleckých projektech s divadelními soubory (např. v pražském Národním divadle, Švandově divadle ad.), tanečníky (+420 people, historické tance) i výtvarníky.

Vážené členky a čtenářky, vážení členové a čtenáři Klubu, velice nás zarmoutilo, že nás navždy nečekaně opustil bývalý rakouský vicekancléř a předseda Rakouské lidové strany (ÖVP) Erhard Busek, předseda představenstva Institutu pro Podunají a střední Evropu (Institut für den Donauraum und Mitteleuropa). Dr. Busek oceňoval práci Kulturního klubu a nikdy naše žádosti o spolupráci neodmítl. Vzpomínám si na jeho vřelá slova, která pronesl v prosinci minulého roku v Diplomatické akademii. Bylo to naše poslední setkání. Čest jeho památce!

Srdečně Vás zveme 13. května 2022 v 17:00 na tradiční „Májový koncert“ v Mramorovém sále českého velvyslanectví, který věnujeme 150. výročí založení Školského spolku Komenský. Dále si Vás dovoluujeme pozvat na pravidelné filmové projekce každé druhé pondělí v měsíci do kinosálu českého velvyslanectví, nadále ve spolupráci s Českým centrem a a českým zastupitelským úřadem. Vzhledem ke stále přetrvávajícím protipandemickým opatřením prosíme u každé akce o telefonické, resp. e-mailové přihlášení, a to prostřednictvím **Mag. Evy Zemanové (tel. 0664 514 33 29, evazeman@gmx.at)**, pokud nebude uvedeno jinak. Samozřejmě pro účast na každé akci platí pravidla, která jsou aktuální v době jejího konání.

Doufáme, že se nám programy, které nemohly proběhnout kvůli koronaviru, podaří realizovat v nejbližší době, zejména dlouhodobou nepřízní osudu pronásledované koncerty z cyklu „Česká hudební Vídeň“, které připravujeme ve spolupráci s pražskou Nadací pro dějiny kultury ve střední Evropě. Bohužel jsme je museli z technických důvodů opět odložit.

V dnešní době neustálých změn je velmi obtížné reagovat na aktuální zprávy o konání či zrušení nejrůznějších akcí, a protože je Kulturní klub měsíčník, můžeme Vás průběžně informovat pouze na naší domácí webové stránce **www.kulturklub.at**.

Příjemné chvíle nad stránkami Kulturního klubu přeje

Helena Baslerová

Obsah

Klub připravuje	2
Editorial – Obsah – Impressum	3
Fejeton	4
Kultura	5
Zajímavosti	29
Události	35
Ekonomika	38
Věda a technika	40
Správy zo Slovenska	47
Sokol & sport	54
Z české a slovenské Vídně a okolí	58
Informace	63
Inzerce	69

Na přední straně obálky:

Alois WACHSMAN: Dvě postavy, kol. 1931, 62 × 45 cm, pastel, papír. Bližší informace viz str. 8-9.

Na zadní straně obálky:

Karel LANGER: U vody, 1939, 65 × 50 cm, olej, kartón. Bližší informace viz str. 10.

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku / Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
 Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 Redakční příprava a sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha
 Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno
 Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 (Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 Verlagsort: 1030 Wien
 Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
 Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik
 Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung und durch MZV ČR
 Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien,
 mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler
 Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis
 Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelic, Anna Křivanová
 Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler
 Redakční kruh: DI Gabriela Jakelič, Eva Kalinová, Ludvík Kavín, Michaela Kováčiková, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, Mag. Andrea Ozábalová, dr. Kweta Ozábalová, P. Václav Sládek O.Cr., DI Tomislav Vašíček, doc. JUDr. Marián Velický, CSc., ing. Jiří Zajíček, ThLic. Petr Žaloudek
 Fotografově: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová
 Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

Časopis je vydáván s podporou Úřadu
 pre Slovákův žijících v zahraničí.

Fejeton Ludvíka Kavína

Bomby a rodné jazyky

V dubnu 1992 jsem strávil skoro dva týdny na Ukrajině, z toho týden v Kyjevě. Byli jsme zřejmě první rakouské a vlastně i české divadlo, které tam po znovuzískání nezávislosti země jelo, hrálo a poznávalo zemi na ose Užhorod, Mukačevo, Lvov, Žitomir, Kyjev. Jeli jsme autem. Bylo to dobrodružství. Už nevím proč, ale například volné projíždění Lvovem prý pro nás s rakouskou poznávací značkou mělo být nebezpečné, a tak jsme se se Lvovským přítelem setkali až zakonspirovaně na jednom parkovišti na okraji města. A podobně zčásti utajené bylo mé setkání s levicově orientovaným liberálem, Ukrajincem, který se vrátil domů z Velké Británie a měl v plánu na Ukrajině „dělat politiku“.

Ten mi každopádně dost plasticky pověděl o poměrech v zemi. Jedním z podstatných momentů bylo líčení jazykových problémů. Potvrdil mi moji zkušenost z několikadenního pobytu: ano, spousta lidí i tady v Kyjevě neumí ukrajinsky, ale ti se ukrajinsky jistě budou učit, horší je, že jsou celé oblasti Ukrajiny, kde se dosud mluví jen rusky. A Ukrajinci hovořící ukrajinsky si přáli, aby se jazyk – ukrajinština – stal jazykově sjednocující bází nové státnosti, a tedy také lidu Ukrajiny. Až po roce 2000 nazrály na Ukrajině poměry k přijetí zákona jazykových menšin. V částech země, kde hovořilo alespoň deset procent obyvatelstva jiným jazykem, měl se tento jiný jazyk stát také jazykem úředním. Po krátké době byl ovšem tento zákon zrušen a monopol ukrajinštiny na celém území se zdál zajištěn. Až dosud, i když asi třetina území Ukrajiny je obydlena obyvatelstvem, jehož mateřským jazykem je ruština.

Jazyková rusifikace proti jazykové ukrajinizaci doprovázela vývoj země – Ukrajiny – už přinejmenším od 19. století, přičemž po vzniku Ukrajinské lidové republiky v červnu 1917, ale také po celou dobu začlenění Ukrajiny do sovětské státnosti neubrala na síle. Zvláště východ a částečně i jih Ukrajiny obývají nadále občané Ukrajiny, jejichž mateřským jazykem je ruština. Za třicet let existence ukrajinského samostatného státu se nepodařilo významně tuto situaci změnit ani nalézt řešení, které by vedlo ke všeobecně přijatému jazykovému dualismu jako pozitivní základně ukrajinského smíru.

Podář-li se dosáhnout „míru zbraní“, ať už jakýmkoliv způsobem, bude to podle mě jakýsi zážrak, jestliže k tomu dojde v krátké době, dejme tomu, týdne či několika týdnů. Ale mír zbraní bude jen prvním krokem k životu v míru, ke znovuvybudování ukrajinských měst a obcí, komunikací, celé infrastruktury. Tomu ostatně musí poté, co zbraně (snad!) budou mlčet, předcházet spořádaný odchod vojsk agresora. A odejde ruský agresor z celého území Ukrajiny, jak si ho právem nárokuje ukrajinský stát, vláda, ústavní orgány? A odejde-li ruská armáda z celého území Ukrajiny, nebo alespoň téměř z celého území, tak jak to rozhodnou mírové rozhovory, pak bude čas na praktická rozhodnutí o způsobu, jakým zachovat dvojjazyčnost, protože velká část občanů Ukrajiny si nebude přát vzdát se svého rodného jazyka – ruštiny. A tomu tak bude i po hrůzných zkušenostech s botou ruského vojáka.

A kulturní problém nekončí a nezačíná jen s jazykem – ve velké části Ukrajiny existují vlastně tři ortodoxní církve, které ukrajinská vláda před pár lety organizačně sjednotila v představě, že tím omezí vliv moskevského patriarchy a center moskevského pravoslaví. Silný moskevský patriarcha je ovšem spolu se strukturami ruských tajných služeb podstatnou silovou jednotkou ruské provládní imperialistické moci. A na Ukrajině nebude klid, pokud se nepodaří dosáhnout nejen klidu zbraní, ale také přinejmenším minimální dohody mezi proruskými a proukrajinsky orientovanými církevními hodnostáři. Je tu vůbec nějaká šance, že se to zdaří demokraticky orientované ukrajinské mocenské struktuře?

Už krátce po překročení hranic Ukrajiny v dubnu 1992 jsem měl možnost mluvit s rodinou a známými jedné naší heřky (Natálie Mukařovské), která pochází z tohoto města a v té době tam ještě měla babičku a další příbuzné. A tak jsme se dostali i do ukrajinsko-zakarpatských rodin, které ovšem už byly smíchány i s ruskými „příchozími“. Byli jsme například v jedné zakarpatsko-ruské rodině bydlící v nových bytovkách, ale když člověk vešel do domu, připadal si jako ve smrdutém neuklizeném skladišti starých krámů. V bytě to přitom bylo až vydatně nevkusně všechno přepřávané, ale pečlivě uklizené. Jiní Ukrajinci, když jsme se jich ptali, jestli je to časté, ten nepořádek na chodbách nových domů, jen poznamenali, že tam určitě bydlí Rusové a že pro ně je to samozřejmé, oni že si hlídají jen vlastní bytčky, ale jak do nich vejdu, to už je nějak nezajímá.

Byli jsme také v rodinách s dětmi. A to byla krása. Skvělé zážitky. Ty děti (od šesti do šestnácti let) byly všechny vícejazyčné: mluvili rusínsky (řečí podkarpatské části země), rusky, ale taky některé německy a jiné zase maďarsky nebo také česky (spíš česko-slovensky). A to proto, že tato bývalá část Československa měla tradičně, hlavně ovšem před zábohem Sovětským svazem, vazby na Maďarsko i Československo. Někteří staří lidé si ještě ze svých dětských let pamatovali české učitele a „žandármy“, kteří tam ve třicátých letech působili, ba i na české studenty. Ti tam s oblibou trávili prázdniny. V Užhorodě ještě moc nevěděli o ukrajinštině. Povinným jazykem ve škole byla ruština, ale všechny děti se učily, ať už z vlastní, nebo rodičovské vůle, anglicky, a vzhledem k rodinným vazbám mluvili pak také oněmi sousedskými jazyky: maďarštinou nebo češtinou. Nic takového jsem ani z Rakouska ani z tehdejšího Československa neznal. Byla to jazyková inteligence non plus ultra. A ještě k tomu mi také tvrdili, což jsem jim nevěřil, ale pak si ověřil, že měli pravdu: Podkarpatská Rus, tedy západní část Ukrajiny, je zeměpisným středem Evropy. Od Uralu až po Atlantik. Nás ve škole učili, že ten pupek Evropy je v nějaké výšce kousek od Vyškova, ale Ukrajinci z Užhorodu byli přesvědčeni, že střed Evropy je tam u nich. A podle jejich jazykových schopností tomu tak každopádně bylo.

Předpokládám, že Užhorod ruští vojenští barbari pod taktovkou jejich imperiálních šéfů nerozbijí. Byl bych rád, kdyby se oni (ti užhorodští polygloti) i celá Ukrajina probrali jednoho rána do mírového světa, kde se budou učit jazyky nejen z donucení nebo díky tomu, že patří do jazykového světa střední Evropy. Ale taky díky tomu, že si váží jazyků svých spolubydlících, spoluobyvatel, spoluobčanů.

Vídeň, 19. března 2022

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Kunsthalle přitahuje milovníky umění i protesty

V budově s neoklasicistní fasádou, ve které dříve fungovala Zengerova trafostanice, se na pražském Klárově otevřely veřejnosti nové výstavní prostory. Kunsthalle Praha, jak se galerie jmenuje, si klade za úkol přilákat i lidi, kteří by za normálních okolností uměleckou galerii míjeli.

„Kavárna s výhledem na Pražský hrad je přístupná pro naše členy i návštěvníky. V Kunsthalle Praha počítáme i s fungováním bistra, které může navštívit každý. Co se týče našich dalších aktivit, k výstavám vždy budou probíhat vzdělávací programy a další. Pro všechny jsou k dispozici digitální průvodce, devítimetrová interaktivní stěna ArtWall, kde si návštěvníci mohou vytvořit světelné graffiti, nebo komentované prohlídky. Pro děti je připraven hravý průvodce s názvem Jak přežít v galerii, prostor Kidshalle či kreativní workshopy. Speciální programy také připravujeme pro naši komunitu členů a členek, která je naší důležitou součástí,“ řekla ředitelka galerie Ivana Goossen.

Kunsthalle Praha vznikla díky The Pudil Family Foundation, kterou založili manželé Petr a Pavlína Pudilovi za účelem podpory vizuálního umění. „Rekonstrukce budovy trvala bezmála šest let, náklady činily kolem 800 milionů korun,“ upřesňuje ředitelka.

Galerie si klade za cíl prezentovat především umění 20. a 21. století. Vždy by měly probíhat dvě výstavy souběžně. U příležitosti otevření instituce jde o expozici *Zengerova transformační stanice: Elektřina ve městě, elektřina v architektuře*, která je otevřena do 22. května, a *Kinetismus: 100 let elektřiny v umění*, trvající do 20. června.

„Máme tři důležité linie. Jedna zastupuje tematické výstavy, na nichž se budeme soustředit na jedno období, jednu scénu, která není dostatečně probádaná, nebo se pokusíme přinést nový pohled na věc. Bude to vždy kolektivní projekt, často ve spolupráci s jinou institucí, pokud možno z ciziny, ale ne nutně. Druhým okruhem jsou projekty soustředěné na umělecký výzkum. Umělci jsou také vázání ekonomikou a často nemají možnost tvořit a produkovat nová díla. V rámci site-specific projektů bychom jim chtěli umožnit vytvořit nová díla,“ říká hlavní kurátorka Christelle Havranek.

„Třetí linií je sbírání. Chtěli bychom prezentovat různé přístupy ke sběratelství. Ukázat, že neexistuje jen jeden typ sběratele, že jsme všichni v podstatě sběratelé, a skrz nějaké sbírky, které budeme prezentovat ve třetím patře, se dostat do způsobu myšlení člověka-sběratele. To jsou tři hlavní roviny, ale budou i další. Nejsme tematicky nebo geograficky či časově omezení. Máme velký rozptyl, je pro nás důležité se vrátit do nedávné minulosti, vidět kontinuitu mezi tím, co se stalo před sto lety a dnes,“ dodala Havranek.

Otevření nové galerie neuniklo pozornosti Společnosti pro lepší současnost a některým umělcům, kteří zorganizovali před galerií happening Shromáždění na podporu umění – workshop artwashingu. Artwashing je charakterizován jako využívání uměleckých institucí pro třetí stranu (například podpora uměleckých aktivit nadnárodními společnostmi za účelem získání sympatií na veřejnosti).

Na facebookových stránkách má společnost následující prohlášení: „Při příležitosti otevření nové galerie Kunsthalle pořádáme shromáždění na podporu umění! Kunsthalle se tváří jako spasitelská a nezisková, veřejně prospěšná instituce. My však odmítáme zavírat oči nad tím, jak oligarchové perou špinavé peníze skrze umění. Je nepřijatelné nekriticky přihlížet kulturnímu obohacování, které slouží jako daňový únik. Na Kunsthalle doplácíme všichni uhlíkovou stopou a účty za energii. Moc imaginaci! Smrt spekulaci a privatizaci!“

Organizaci dráždí i forma podnikání zakladatele nadace. Podnikatel Petr Pudil se v roce 2005 zúčastnil odkupu Mostecké uhelné společnosti od skupiny Appian Group. V roce 2010 svůj podíl prodal společně s Pavlem Tykačem. Pudil se podle veřejně dostupných zdrojů nepodílel na privatizaci Mostecké uhelné společnosti a nebyl souzen v žádném z procesů, které se privatizace týkaly.

„Žijeme v demokratické zemi a Kunsthalle Praha bude otevřenou platformou, která umožňuje diskusi různých názorových proudů napříč uměleckým spektrem. Nebráníme se kritické debatě o jejím smyslu a poslání. Tak jako mnoho jiných muzeí a galerií na světě se i Kunsthalle v pozici nezávislé a neziskové instituce stává terčem kritiky spojené s jejím financováním. Kunsthalle Praha je od počátku financována ze soukromých zdrojů, které do okamžiku otevření pocházejí primárně ze zdrojů našeho zakladatele, nadace The Pudil Family Foundation. Její spoluzakladatel Petr Pudil v současné době podniká v mnoha oblastech, od obnovitelných zdrojů energie přes nemovitosti, chemii až po investice do mladých firem v biotechu. Petr Pudil svůj podíl v uhelné společnosti Czech Coal získal až po její privatizaci a následně ji prodal v roce 2010, tedy šest let před Pařížskou dohodou o změně klimatu. Jedním z hlavních důvodů prodeje byla právě environmentální politika zemí Evropské unie,“ dodává Ivana Goossen. (mk)

JUBILEA

Vladimír Novák (* 30. 4. 1947, Louny)

Vladimír Novák je malíř, jehož vidění obrazu je monumentální a celá jeho práce se koncentruje na téma vratkosti lidské identity v moderní společnosti. Studoval na Akademii

Vladimír Novák: *Přes horizont*, 1989

výtvarných umění v ateliéru monumentální malby u profesora Arnošta Paderlíka, také docházel i do grafického ateliéru. V té době vytvořil řadu grafických listů, převážně technikou leptu, akvatinty a litografie. Grafikou a kresbou se zabýval i po absolutoriu.

V době normalizace mu ilustrování knih pomohlo překonat dobu, kdy nesměl vystavovat své obrazy. Kvašové kresby představují svébytnou a plnohodnotnou součást jeho díla. Nepodléhaly tak striktní kontrole normalizačního Svazu českých výtvarných umělců a byly několikrát vystaveny samostatně. V roce 1988 se stává členem volného seskupení 12/15: Pozdě, ale přece. Skupina se představila poprvé roku 1988 na legendární výstavě v jízdárně zámku v Kolodějích, kterou navštívilo 12 000 lidí.

Patří k umělecké generaci, která studovala v liberálním ovzduší konce šedesátých let. Na umělecké scéně se tato generace objevila v polovině sedmdesátých let. V té době již však vládla úplně jiná atmosféra – represivní systém oficiálně zvaný normalizace, ve kterém československá společnost žila izolována od okolního světa a samozřejmě i bez kontaktů se zahraničním uměním. Tuto obtížnou pozici vyřešili umělci sedmdesátých let tím, že se snažili pokračovat v domácí tradici nezávislého umění – jmenovitě reprezentanti české větve existenciálního figurálního, který používal symbol lidského těla jako druh morálního zrcadla společnosti a také umělci z kruhu „Nová figura“, kteří založili ironický program Česká groteska. Na konci sedmdesátých a na začátku osmdesátých let si Nováková generace postupně vytvořila svůj vlastní kolektivní estetický kód, zdůrazňující úlohu metaforického sdělení, které v zašifrované formě skrývalo etické hodnocení společnosti. V polovině osmdesátých let se Novákovy obrazy staly radikálnější – namísto klidné reflexe se objevuje agresiv-

ní, barevná exprese koncentrovaných emocí jako odpověď na novou vlnu v českém umění, která se v té době objevuje. V osmdesátých letech se podílel na vzniku neoficiálního sborníku *Šedá cihla* a spolupracoval na projektu *Krabičky*, který inicioval Joska Skalník a jazzová sekce.

Vladimír Novák se z existenčních důvodů až do konce osmdesátých let živil jako ilustrátor literatury pro mládež. Získal i významná ocenění za ilustrace ke knize *Moře, objevy, staletí* (1981). Před pádem komunistického režimu se Vladimír Novák zúčastnil ještě dalších neoficiálních výstav (Lidový dům ve Vysočanech, 1988, Fórum 88) a roku 1989 byl zastoupen na výstavě *Inoffiziel, Tschechisches Kunst 1968-1989* v Regensburgu. Po roce 1989 byl členem Nové skupiny, která sdružovala významné umělce šedesátých a sedmdesátých let. Roku 1991 uspořádala výstavu *Seskupení 12/15* Národní galerie v Městské knihovně v Praze. Od počátku devadesátých let vystavuje pravidelně ve významných výstavních síních (GU Karlovy Vary, Míčovna Pražského hradu, Mánes, Galerie Benedikta Rejta, Oblastní galerie Liberec, Topičův salon aj.) Rozměrná plátna Vladimíra Nováka, zobrazující smyšlené krajiny a prostory, promlouvají k divákovi svojí velkou osobní otevřeností. V symbolické formě zobrazují současnou nejistou pozici lidstva na konci 20. století.

Vladimír Novák se roku 1975 oženil se spisovatelkou Alexandrou Berkovou, se kterou má syna Ernesta a dceru Nikolu, která je rovněž malířkou. Po rozvodu se roku 2003 oženil s italskou slavistkou a profesorkou literatury v Miláně Serenou Vitale. Vladimír Novák žije a pracuje střídavě v Praze a v Miláně.

Tatiana Demčáková Vejdovská (* 28. 4. 1972, Trebišov) – sochařka, malířka, historička umění, absolventka Akademie výtvarných umění v Praze (1991-1998, ateliér Milana Knížáka).

Tatiana Demčáková Vejdovská: *Prostor pro sny*, 1998

Gabriela Gáspárová-Illéšová (* 19. 4. 1952, Nitra) Nehlučně meditativně a poeticky působivé díla sochařky Gabriely Gáspárovej-Illéšovej, absolventky Vysoké školy výtvarných umění v Bratislavě, sú zatavené do nevelkých kovových objektov, medailí, plakiet a reliéfov z bronzu, cínu a hydronálie. Viac ako vonkajšími rozmermi vynikajú vnútornou myšlienkovou presvedčivosťou, jemnou modeláciou a precíznym akcentovaním rozmanitých podôb ľudského i živočíšneho sveta. Autorka pri práci uplatňuje tech-

Gabriela Gáspárová-Illésová: *Živých zvolávam*, z cyklu *Medzi nebom a zemou*, 2007, bronz

niku odlievania zo strateného vosku, čo jej umožňuje venovať sa detailom, ktoré tvoria primárnu a významnú črtu jej neprehliadnuteľného výtvarného prejavu. Ich opakovaním a zmožovaním do nových variant, súvislostí a sérií, znásobuje ich a zdôrazňuje silu svojho umeleckého zámeru.

VZPOMÍNKA

Ján Mančuška (7. 4. 1972, Bratislava – 1. 7. 2011, Praha)

V roce 1998 zakončil Ján Mančuška Akademií výtvarných umění ještě jako malíř. Obrazy pro diplomovou práci ale doplnil objekty z lega, což předznamenalo definitivní zlom v jeho tvorbě. Mančuška se nejprve se věnoval malbě a kresbě, pak ho začaly více zajímat konkrétní předměty a nejbližší okolí, které konceptuálním způsobem přenášel do galerijního prostoru. Jeho práce vychází z pozorování nejintimnějších

stránek okolí a z jemné sociální analýzy.

Odhalováním dalších možných pohledů a posunutých významů se Mančuška zabýval i v dalších dílech, jako třeba

Ján Mančuška: *Ten druhý* (poprosil jsem svoji ženu, aby mi na těle začernila místa, která si nevidím), 2007, černobílé inverzní filmy 35 mm, light-box

ba v instalaci *...a zase zpět* (2004), která mu pomohla vyhrát Cenu Jindřicha Chalupického. Přes svou zakotvenost v každodennosti a lokálním kontextu se Ján Mančuška jako jeden z mála našich umělců mladší generace prosadil na mezinárodní scéně. Obyčejnost života dokázal přetavit v originální uměleckou výpověď, zajímavou nejen svou vizualitou.

Na konci devadesátých let působil Mančuška spolu s Josefem Bolfem, Janem Šerých a Tomášem Vaňkem ve skupině *Bezhlavý jezdec*. V posledních pěti letech měly jeho práce literární formu i zaměření. Zabýval se i reflexí umění a jeho dějin i tím, jak bývá umění dnes recyklováno. Začal se také soustředěně zabývat filmovým médiem. Spolu s dalšími vytvořil expozici Českého a Slovenského pavilónu na bienále v Benátkách (2005). V pražském Divadle Archa měla českou premiéru jeho inscenace *Hra pozpátku*, v níž autor kombinoval divadelní, literární i výtvarné prvky a zároveň významně zapojoval diváky, představení bylo už předtím uvedeno v Královském dánském divadle v Kodani. Úspěšný byl také jeho projekt *Neviditelní – hraní v sekvencích*, kterým se vedle Prahy představil také v Německu a Švédsku. V roce 2009 byl Mančuška svou instalací zastoupen v newyorském Muzeu moderního umění (MoMA) na unikátní výstavě poválečné a soudobé kresby ze sbírek nadace Judith Rothschildové. Autor se tak zařadil po bok malíře Františka Kupky a fotografů Františka Drtikola a Antonína Kratochvíla, jejichž díla se dostala do stálé kolekce MoMA.

Žil v Praze a Berlíně a uspořádal mnoho samostatných výstav, v posledních letech především v zahraničí – ve Švýcarsku, Británii, Německu, několikrát v USA, kde je zastoupen např. ve sbírkách Andrew Kreps Gallery v Chelsea v New Yorku. Vedle toho se účastnil bezpočtu výstav skupinových.

Výtvarníkovi Jánovi Mančuškovi bylo pouze devětatřicet let, když 1. července 2011 po dlouhé nemoci zemřel. Měl otevřené dveře do světových galerií, patřil k nejrespektovanějším i komerčně nejúspěšnějším tuzemským umělcům.

Viera Kraicová (5. 7. 1920, Modra – 29. 4. 2012, Bratislava)

V letech 1939-1940 Viera Kraicová učila v Háji pri Trenčianskych Tepliciach. Bola rozhodne najspontánnejšou maliarkou druhej polovice 20. storočia na Slovensku, ktorá

Viera Kraicová: *Turíce*, 1967

sa spoliehala na svoj inštinkt a silu prapôvodnej kreativity. Diela Viery Kraicovej sa vo verejnom obchode s výtvarným umením fakticky nevyskytujú. Pritom sa jedná o významnú predstaviteľku avantgardných maliarskych tendencií šesťdesiatych rokov. Jej tvorba sa v tomto období vyznačovala neustálym napätím medzi lyricko-expresívnou abstrakciou a figuráciou, medzi farebnou škvrnou a krehkou líniou.

V rokoch 1940-1944 študovala na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave a na Akadémii výtvarných umení v Prahe. V rokoch 1952-1955 pôsobila ako asistentka na VŠVU v Bratislave. V roku 1955 začala tvoriť v slobodnom povolaní. V roku 1966 sa presťahovala do Bratislavy, kde žila a tvorila do konca života. Venovala sa monumentálnej a ilustračnej tvorbe, kde získala množstvo ocenení. V roku 1959 sa podieľala na založení Skupiny 4, ktorej členkami boli aj O. Bartošíková, T. Klimová a J. Čihánková. Do roku 1966 realizovali niekoľko významných výstav, ale predovšetkým prešli dôležitú cestu od maľby na realistickú bázu k nefiguratívnemu prejavu.

Charakteristickými znakmi celej jej tvorby sú kompozície na hranici abstrakcie, maliarska expresia na hranici gestickosti a torzovitost nejasných a neidentifikovateľných postáv. Jej výtvarné dielo je zastúpené v Slovenskej národnej galérii v Bratislave, Galérii M. A. Bazovského v Trenčíne, v Galerii umení v Karlových Varoch (ČR) a na mnohých ďalších miestach. Za svoju tvorbu získala cenu Cypriána Majerníka (1968), cenu Ludovíta Fullu (1987) a titul zaslúžilá umelkyňa v roku 1988.

Karel Hladík (27. 6. 1912, Králova Lhota u Josefova – 27. 4. 1967, Praha)

Karel Hladík byl český sochař a vysokoškolský pedagog –

Karel Hladík: *Koule*, bronz, 1966

profesor Akademie výtvarných umění v Praze. Začínal jako kameník, poté začal studovat sochařství nejprve soukromě v Hradci Králové, poté na Uměleckoprůmyslové škole v Praze u Jana Laudy. Od roku 1945 studoval na Akademii výtvarných umění v Praze u Karla Pokorného, u něhož po absolutoriu posléze působil i jako jeho odborný asistent a nakonec i jeho nástupce.

Jeho díla jsou zastoupena ve sbírkách Národní galerie v Praze, známá byla i jeho pamětní deska Franze Kafky. Proslul i řadou figurálních postav tematicky čerpajících z díla Aloise Jiráska. Byl i výborným portrétistou, vytvořil podobizny řady umělců, například herce Jaroslava Průchy, dirigenta Václava Talicha, malíře Karla Součka, herce Zdeňka Štěpánka nebo malíře Miloslava Holého. V posledním období své tvorby se věnoval i volné plastice.

Alois Wachsman (14. 5. 1898, Praha – 16. 5. 1942, Jičín)

Alois Wachsman byl český malíř, scénograf a architekt. Roku 1920 byl jedním ze zakladatelů avantgardní skupiny Devětsil. I když ji brzo opustil, nepřestal proměny moderního umění až do třicátých let pozorně sledovat a udržoval s jejich představiteli blízké styky. V letech 1917-1922 vystudoval architekturu na pražské technice (ČVUT), v letech 1925-1928 studoval architekturu u Josefa Gočára na Akademii výtvarných umění.

Vedle architektury se věnoval malování. Od roku 1923 byl členem Spolku výtvarných umělců Mánes. V letech 1927-1930 spolupracoval s Josefem Gočárem na návrhu kostela svatého Václava v Praze Vršovicích. Došel až k radikálně redukovanému tvaru, jak o tom svědčí například *Dvě postavy* z roku 1931, na straně druhé k poezii barevných struktur artificialismu. Je to zvláště zřejmé v obraze *Vosko-*

Alois Wachsman: *Boxer*, olej na plátně, 1932

vec a Werich, Kat a Blázen z roku 1934, kde spolupracoval jako scénograf s Osvobozeným divadlem. Kolem poloviny třicátých let začíná být ovlivněn surrealismem, ale jako obvykle se nehlásí přímo k jeho programu. Objevuje anticou mytologií, oblíbené téma akademické malby 19. století. Na začátku čtyřicátých let svůj styl radikálně mění směrem k téměř vizionářskému realismu.

Jaroslav Benda (27. 4. 1882, Praha – 12. 1. 1970, Praha) Jaroslav Benda byl český malíř, grafik, redaktor, pedagog, autor poštovních známek, plakátů, monumentálních výzdob. Významně zasáhl do vývoje české knižní grafiky. Na Akademii výtvarných umění byli jeho spolužáky Bohumil Kubišta, Vincenc Beneš, Emil Filla, Zdeněk Kratochvíl, Václav Špála, Antonín Procházka a Vratislav H. Brunner.

Jaroslav Benda: interiér kaple Comenius v Naardenu, sklo, 1935-1937

Byl členem SČUG Hollar, patřil mezi zakladatele ARTĚLU (1908). Díky zakázce pro SVU Mánes se stal členem výboru, později jednatelem spolku. Od roku 1920 byl profesorem na UMPRUM. V letech 1926-1928 byl pak jejím rektorem. K jeho žákům patřili například Zdeněk Seydl, Jaroslav Šváb, Antonín Strnadel a Jiří Trnka. Společně s Otakarem Španielem vytvořil rektorské řetězce pro univerzitu v Bratislavě (1923) a pro brněnskou Masarykovu univerzitu (1935). Významnou realizací je výzdoba pohřební kaple Jana Amose Komenského v holandském Naardenu (vrstvená a leptaná skla, 1935-1937).

Josef Mařatka (21. 5. 1874, Praha – 20. 4. 1937, Praha) Josef Mařatka byl sochař, člen SVU Mánes. Rodina Mařatkova žila v domě v Žitné ulici, kde mimo jiné bydlel i rodinný přítel Antonín Dvořák. Josef Mařatka se přes své zjevné hudební nadání rozhodl pro studium výtvarného umění. Od roku 1892 studoval v ateliéru Josefa Václava Myslbeka, za kterým přešel roku 1896 na Akademii výtvarných umění. Mezi jeho spolužáky patřil Stanislav Sucharda, František Hošek, František Stránský aj.

Mařatkův styl práce se tehdy vázal k aktuálním projevům realismu se silnou sociální tematikou. Za svou sochu *Ledaři na Vltavě* získal v roce 1900 Hlávkovo stipendium, které mu umožnilo odjet do tehdejšího centra umění Paříže. Po nelehkých začátcích a bez znalosti francouzštiny nastoupil do ateliéru Augusta Rodina, se kterým postupně navázal důvěrné přátelství. Byla to hlavně Mařatkova zásluha, že se v Praze roku 1902 uspořádala velká Rodinova výstava, která zásadně ovlivnila směřování tehdejší mladé, sochařské generace směrem k impresionismu. Pod Rodinovým vlivem Mařatka dospěl k secesnímu symbolismu, mezi hlavní díla té doby patří jeho plastika *Opuštěná Ariadna* z roku 1903. Roku 1904 se Mařatka vrací do Prahy, poté se do svého druhého domova Paříže ještě několikrát vrátí, například kvůli zařizování výstavy Antoina Bourdella, která se v Praze uskuteční roku 1909. Po návratu z Paříže pomáhal jako asistent svému příteli Suchardovi při

Josef Mařatka: *Opuštěná Ariadna*, bronz, 1906

náročných pracích na pomníku Františka Palackého. Mimo to spolupracuje i s Ladislavem Šalounem na pomníku Jana Husa. V době mezi lety 1911-1913 také modeluje nadživotní plastiky *Drama a Hudba* pro Obecní dům, sousoší *Vytrvalost a Síla* a nadživotní postavy *Skromnost a Ušlechtilost* pro Novou radnici. Účastní se také výzdoby Hlávkova mostu, kde vytvořil portréty pražských radních. Pro Mánesův most vytvořil reliéfy s motivem práce. V té době také modeloval řadu portrétů, např. Antonína Dvořáka, Antonína Slavíčka nebo Hany Kvapilové.

Po trvalém přesunu z Paříže se Mařatka usadil na pražské Letné, kde měl ateliér v ulici Na Výšinách. Tento ateliér měl bohatou historii, postupně se v něm vystřídali sochaři Jan Štursa, Otto Gutfreund, Bedřich Stefan nebo Josef Wagner. Roku 1914 byl Mařatka povolán na frontu. Tři roky strávil ve vojenském táboře u Bratislavy, kde sloužil jako důstojník sanitní služby. Poté působil ve vojenské nemocnici na Karlově náměstí, kde přežíval válku i sochař Jan Lauda, budoucí Mařatkův asistent. Koncem války Mařatka modeluje *Raněného Čechoslováka*. Po válce se zabývá tématem odboje a vytváří několik skic k budoucím pomníkům. Roku 1920 byl Mařatka jmenován profesorem na Uměleckoprůmyslové škole. V poválečných letech pracoval na portrétu T. G. Masaryka, s jehož rodinou byl v blízkém přátelském poměru. Vytvořil několik pomníků obětem první světové války v Ústí nad Orlicí, Bělé pod Bezdězem. Roku 1932 byl odhalen stěžejní Mařatkův pomník *Praha svým vítězným synům*. I v poválečném období Mařatka pracoval na sochách pro architekturu. Roku 1928 vytvořil postavy pracujících pro budovu Úrazové pojišťovny, o rok později to byly sochy pro Ministerstvo železnic.

Josef Mařatka byl mimořádně oblíbenou osobností, podle svědectví byl obdařen ryzím charakterem a dobrotou a veselou povahou. Zemřel 20. dubna 1937. Byl tak ušetřen ničení pomníku *Praha svým vítězným synům*, který začali nacisté likvidovat roku 1940. Pomník se po roce 1989 podařilo osadit na původní místo.

Karel Langer (16. 1. 1878, Jaroměř – 2. 5. 1947, Praha)
Karel Langer byl český malíř-krajinář. Studoval na pražské Akademii u Julia Mařáka. Poté byl tři roky žákem figurálního specialisty prof. Rudolfa z Ottenfeldů. Studoval také u profesora Beneše Knüpfra v Římě. Delší dobu pobýval na Jadranu v Dubrovniku. Celé dílo tvoří výrazné impresionistické obrazy, nejednou značných rozměrů (oblíbená pražská panoramata). Často se vracel pod zvičinské

Karel Langer: *Havran v zasněžené krajině*, kolem 1900

nebe, kde vznikla řada slunečných motivů s kvetoucími mezerami, zahradami a lukami. Maloval také zátiší jasných barev. Od roku 1898 až do své smrti byl členem SVU Mánes. V prvním desetiletí 20. století pravidelně vystavoval s Uměleckou besedou (formálně se stává členem v roce 1904) i s Jednotou umělců výtvarných.

Vystavoval na členských výstavách v Mánesu, v Domě umělců v Praze a na mnohých krajinářských akcích v Čechách i v cizině.

Emanuel Krescenc Liška (9. 4. 1852, Mikulovice – 18. 1. 1903, Praha)

Emanuel Krescenc Liška byl český malíř a ilustrátor. Studoval na pražské malířské Akademii, ale kvůli nedostatku prostředků si musel místo studia vydělávat na živobytí drobnými kresbami a ilustracemi (např. k Havlíčkovu Křtu *svatého Vladimíra*), doučováním a jako asistent kreslení na gymnáziu. V roce 1877 odešel do Mnichova, kde s přestávkami učil na tamní Akademii. Prvními většími úspěchy byla druhá cena v soutěži na výzdobu Národního divadla za skici pro chodbu Národního divadla a zakázka od pražského magistrátu na zhotovení kopie Mánesovy kalendářní desky na staroměstském orloji.

V roce 1879 společně s Jakubem Schikanederem vyhrál soutěž na výzdobu královské lóže Národního divadla; jejich historické vlysy *Tři doby země české* později shořely při požáru. V roce 1881 se vrátil do Mnichova, v roce 1885 obdržel stipendium Klarovy nadace do Říma.

Z Itálie se vrátil do Prahy v roce 1888, když byl jmenován profesorem figurální a dekorativní kresby na státní Uměleckoprůmyslové škole. Liškovo zachovalé dílo není početné, ale přesto má své důležité místo ve vývoji českého malířství, v akademické malbě se propracoval k jejím čelným českým představitelům.

Emanuel Liška: *Marné pokušení*, tuš, 1903

ARCHITEKTURA & DESIGN

Ateliér Petra Hájka zvítězil v soutěži na proměnu usedlosti Cibulka v dětský hospic

Vítězný návrh pro rekonstrukci usedlosti Cibulka vytvořilo studio Petr Hájek Architekti. V soutěžním architektonickém workshopu trvajícím 148 dní se na tom shodla osmičlenná odborná porota složená z odborníků na architekturu, zdravotnictví a sociální péči a ze zástupců Nadace rodiny Vlčkových. Druhý v pořadí je návrh týmu OV Architekti a třetí vypracoval Atelier KAVA. I další dva kompletně rozpracované návrhy od studií ORA Kutná Hora a A1 Architects ve spolupráci s AED project považuje porota za výjimečně dobré. Celá pětice byla vybrána z osmačtyřiceti týmů, které se přihlásily do prvního kola. Návrhy všech pěti finalistů jsou vystaveny v bývalé konírně usedlosti Cibulka.

Všechny projekty detailně hodnotila porota složená z pěti nezávislých členů a tří zástupců Nadace rodiny Vlčkových. Byli v ní tito odborníci: architekt Roman Brychta, architekt Petr Stolín, krajinářská architektka Markéta Veličková, vedoucí lékařka dětského podpůrného týmu, pediatryně a dětská onkoložka Lucie Hrdličková z Kliniky dětské hematologie a onkologie 2. LF UK a FN Motol, ředitel Domova Sue Ryder Matěj Lejsal, ředitelka Nadace rodiny Vlčkových Ivana Plechatá a zakladatelé Nadace rodiny Vlčkových Katarína a Ondřej Vlčkovi. S organizací celého procesu Nadaci rodiny Vlčkových pomáhala advokátní kancelář Havel & Partners.

Stávající budovy v areálu budou po rekonstrukci sloužit jako kanceláře Nadace rodiny Vlčkových a organizace Zlatá rybka, kterou také založili Katarína a Ondřej Vlčkovi a už sedm let plní vážně nemocným dětem sny. V historických budovách usedlosti Cibulka vzniknou mimo jiné také pokoje pro rodiče, místnosti na terapie, bistro či sál, který bude sloužit například pro vzdělávání expertů pečujících o vážně nemocné děti a jejich nejbližší.

Od dubna 2021, kdy Nadace rodiny Vlčkových areál koupila, podniká záchranné práce, aby se kritický stav budov dále nezhoršoval. Díky tomu je například na hlavní budově usedlosti nová provizorní střecha chránící hlavní křídlo před nepříznivými povětrnostními podmínkami. Nové dřevěné konstrukce podpírají krovy a zdi, aby se nezřítily. Zástupci Nadace rodiny Vlčkových také jednají s příslušnými odborníky a úředníky ohledně administrativních kroků nezbytných k zahájení stavby.

Jako první začne už letos kompletní oprava domku zahradníka. Tento projekt je celý v režii architekta Františka Brychty a předchází velké obnově zbylé části areálu. Domek zahradníka, který stojí nejbližší veřejnému parku u hlavního vchodu do usedlosti Cibulka, bude hotový už v roce 2023. Vznikne v něm kavárna pro veřejnost a dočasné sídlo Nadace rodiny Vlčkových. Slavnostní otevření celého obnoveného areálu včetně dětského lůžkového hospice je naplánováno na 22. října 2026, což bude přesně dvě stě let po úmrtí biskupa Thun Hohensteina, díky němuž byla usedlost na začátku 19. století v největším rozkvětu.

Zcela výjimečnou částku se rozhodli manželé Katarína (lékařka, která pracuje v hospici Cesta domů) a On-

dřej (generální ředitel firmy Avast) Vlčkovi vložit do nadace, která se bude starat o nevléčitelně nemocné děti. Konkrétně jde o 1,5 miliardy korun, třetinu jejich majetku. „To, co máme společné, je, že neradi věci odkládáme. Když přijde nápad, na němž se shodneme, chceme ho realizovat co nejdřív,“ říkají manželé. Věděli, že v dětské paliativní péči jsou schopni udělat něco zásadního, co bude mít velký dopad. Díky nadaci ji mohou i v rámci celé republiky významně posunout.

Nejlepší české stavby posledních třiceti let pohledem zahraničí

Cena Evropské unie za současnou architekturu – Mies van der Rohe Award – je tím nejprestižnějším oborovým oceněním v rámci Evropy. Každé dva roky ji uděluje Evropská komise společně s barcelonskou Nadací Mies van der Rohe. První ročník proběhl už v roce 1988. Žádná česká stavba se zatím nedostala do finálové pětičky, celkem sedm se jich ale probojovalo na shortlist třicítky až čtyřicítky projektů, který mezinárodní porota pokaždé sestavuje ze stovek nominovaných děl.

Jako historicky první stavba od českých architektů se na shortlist Mies van der Rohe Award dostala roku 1996 budova Investiční a poštovní banky v Brně od domácí architektonické kanceláře Burian – Křivinka. Stavba, realizovaná na základě vítězství v architektonické soutěži, se stala jednou z prvních velkých porevolučních realizací v centru Brna. Architekti Aleš Burian a Gustav Křivinka se na nároží Joštovy a České ulice rozhodli navázat na slavnou tradici brněnské meziválečné architektury. Budově s vysokým parterem tak dali jednoduchou fasádou s bílým kamenným obkladem a širokými okny vysunutými až do líce fasády.

Další česká realizace se na shortlist probojovala o pět let později. Tentokrát se jednalo o MUZO centrum v pražských Strašnicích od ateliéru D3A. Trojice architektů Stanislav Fiala, Tomáš Prouza a Jaroslav Zima zde realizovala budovu centrály systému magnetických platebních karet, která se měla přizpůsobit místnímu okolí. Objektu s velmi specifickou funkcí a zároveň náročným technologickým zázemím záměrně dali podobu „klasické“ administrativní budovy ve stylu high-tech. Stavbu se složitou vnitřní dispozicí obalili transparentním skleněným pláštěm, který

před sluncem chrání skladba vnějších a vnitřních žaluzií rozehrávajících na fasádě strukturální hry.

Roku 2003 se do užšího výběru proboujaly dokonce dvě české realizace. Jednu z nominací získal Josef Pleskot se svým studiem AP atelier za realizaci pěších cest, které umožňují projít z Klárova přes kamenné zdi Opyše až do Jeleního příkopu a dále k severní bráně Pražského hradu. Pro vybudování netradiční soustavy cest využil zejména přírodní materiály jako lomový kámen, režné pálené cihly nebo surový beton. Nejvýraznějším prvkem cesty se stal tunel skrze val Prašného mostu nad korytem říčky Brusnice. Pleskot zde vybuďoval efektní průchod vejčitého tvaru dlouhý 84 metrů, kterému dal podobu klenutého prostoru z režných cihel. Zároveň zachoval pohled na otevřené koryto Brusnice přemostěné pouze ocelovými rošty.

Druhou českou realizací na shortlistu ceny za rok 2003 byl palác Euro na Václavském náměstí od ateliéru DAM architekti s. r. o. Novostavba obchodně-administrativního objektu tehdy vznikla na místě původního trojpodlažního domu, který byl zbourán při výstavbě metra v sedmdesátých letech. Palác s organicky tvarovaným skleněným pláštěm vyplňuje trojúhelnou nárožní parcelu a upozorňuje na sebe převýšenou kubickou věží. Tu tvoří zlaté vertikální clony, které v nároží probíhají již od přízemí a nakonec vyznívají nad skleněnou fasádou. Nárožní dominantu architekti zvolili zejména proto, aby navázala na věž paláce Koruna z protější strany náměstí.

Jediný český projekt zahraničního architekta, který se v cenách kdy objevil, je trapistický klášter Panny Marie v Novém Dvoře. Na proměně bývalého zemědělského hospodářství z 18. století v klášterní komplex se podílel slavný britský architekt John Pawson ve spolupráci s plzeňským ateliérem Jana Soukupa. Nynější konvent se skládá ze zrekonstruované historické budovy, ke které se přimyká minimalistická novostavba klášterního kostela. Společně tak uzavírají pro kláštery tradiční čtvercovou dispozici s centrálním dvorem.

Mezinárodní porotu ceny Miese van der Rohe zaujal také rodinný dům v pražských Černošicích od ateliéru ksa. Stavba složená z několika modulů, které jsou nakonec staženy obvodovým pláštěm, má výrazný krystalický tvar, díky kterému ji bylo možné umístit do jinak těžce zastavitelného svahu. V kónické podnoži vily se nacházejí technické místnosti, ze kterých se schodišťovou halou vstupuje do obytného patra s výhledem na Prahu. Na střeše se navíc nachází zahrada s bazénem.

Nejčerstvějším projektem české architektury v rámci prestižního evropského ocenění je realizace, která vzbudila velkou pozornost i v zahraničí. Revitalizace pražských náplavek od studia Petra Jandy, který na projektu pracoval přes deset let, je zároveň největší porevoluční investicí hlavního města do veřejného prostoru. Symbolem projektu se staly obří čočky, které jako největší pivotové dveře na světě uzavírají 6 kobek na straně Rašínova nábřeží. Na protější náplavce pak nový kabát získalo dalších čtrnáct kobek se sochařsky pojatými ocelovými vraty.

Revitalizace Pražské tržnice

Osmnáct studií z devíti zemí světa se účastní soutěže na novou podobu veřejných prostor Pražské tržnice. Přímo na místě se sešla mezinárodní porota architektonicko-

krajinářské soutěže na řešení veřejných prostranství areálu, aby posoudila první kolo došlých návrhů. Soutěž vyhlásilo hlavní město Praha na přelomu června a července letošního roku. Do soutěže se přihlásilo osmnáct ateliérů z devíti zemí světa, do druhého kola jich postupuje šest. Porota jednala dva dny a znovu se sejde na jaře 2022, kdy vybere vítězný návrh pro budoucí podobu veřejných prostranství celého areálu.

„Veřejná prostranství Pražské tržnice jsou klíčem proměny celého areálu. Revitalizace tohoto uceleného a historicky cenného prostoru je citlivým a náročným úkolem. Proto jsme se rozhodli jej svěřit ateliéru, který vzejde z účastníků mezinárodní architektonické soutěže nejen z Česka, ale i z dalších evropských zemí. Jsem rád, že zasedání mezinárodní poroty za účasti respektovaných odborníků probíhalo ve velmi přátelské pracovní atmosféře a těším se na další kolo soutěže,“ komentuje Pavel Vyhnánek, náměstek primátora pro oblast financí a rozpočtu, který má areál ve své gesci a je také jedním z porotců soutěže.

Z celkového počtu osmnácti návrhů, které do soutěže dorazily, jsou čtyři z České republiky, čtyři z Holandského království, po dvou návrzích z Maďarska, Slovenska a Itálie, dále po jednom návrhu dorazilo ze Spojených států amerických, Číny, Polska a Belgie. Soutěž je až do zveřejnění finálních výsledků anonymní. Ateliéry v soutěži navrhují novou podobu vstupů do areálu a jeho lepší napojení na okolní čtvrti. Studie také mají za úkol navrhnout řešení všech „povrchů“ – tedy korz, chodníků, cest, veřejných prostranství, a také prvků pro odpočinek a trávení volného času či mobiliář. Důležitým bodem zadání je snaha doplnit Pražskou tržnici zelení. Nová podoba veřejných prostranství bude udávat charakter celému areálu.

„Pražská tržnice byla vinou bývalého nájemce a následného vleklého soudního sporu s městem hluboce zanedbaná. Vzpomínám na dramatické převzetí areálu od nájemce v době mého působení na magistrátu. Jsem proto ráda, že je desetiletý spor o tento jedinečný a památkově chráněný areál u konce ve prospěch Prahy. Je potěšující, že město má osud tržnice opět ve svých rukou a že se díky tomu dávají do pohybu procesy revitalizace areálu,“ říká Alexandra Udženija, předsedkyně Kontrolního výboru Zastupitelstva hl. m. Prahy a členka soutěžní poroty.

Do roku 2012 tržnici provozovala společnost Delta Center.

Ve věku 92 zemřela architektka Alena Šrámková

Ve věku dvaadvadesáti let zemřela architektka Alena Šrámková, jedna z nejvýraznějších a oceňovaných postav české architektury posledních desetiletí. ČTK to sdělila její dcera architektka Michaela Hlaváčková. Šrámková je známá především realizacemi projektů nové haly pražského Hlavního nádraží a administrativní budovy ČKD na Můstku.

Alena Šrámková se narodila v roce 1929, mládí strávila na Slovensku a vystudovala obor architektura a pozemní stavitelství na Slovenské vysoké škole technické v Bratislavě. Architekturu studovala ještě na Akademii výtvarných umění v Praze. Od roku 2005 měla vlastní studio Šrámková architekti. Architekturu také vyučovala, zvítězila v řadě architektonických soutěží a získala mnoho cen.

Architekt Adolf Loos – modely a fotografie

Muzeum města Prahy připravilo expozici jedinečné kolekce modelů a fotografií děl architekta Adolfa Loose. Tato kolekce byla součástí retrospektivní výstavy *Adolf Loos světobčan*, kterou pořádalo Muzeum města Prahy ve spolupráci s Národním technickým muzeem v Praze u příležitosti 150. výročí narození architekta Adolfa Loose. Výběr představených fotografií je zároveň průřezem dlouhodobého průzkumu díla Adolfa Loose v českých zemích, který Muzeum města Prahy zahájilo již v roce 2003. Díky průzkumu a aktivitám Studijního a dokumentačního centra Adolfa Loose se podařilo znovu dostat Loosovo dílo do širokého povědomí, což následně vedlo ke zdařilé obnově několika plzeňských Loosových interiérů. V posledním roce se podařilo také zachránit jednu z prvních Loosových staveb na Moravě, vilu Viktora Bauera v Hrušově u Brna.

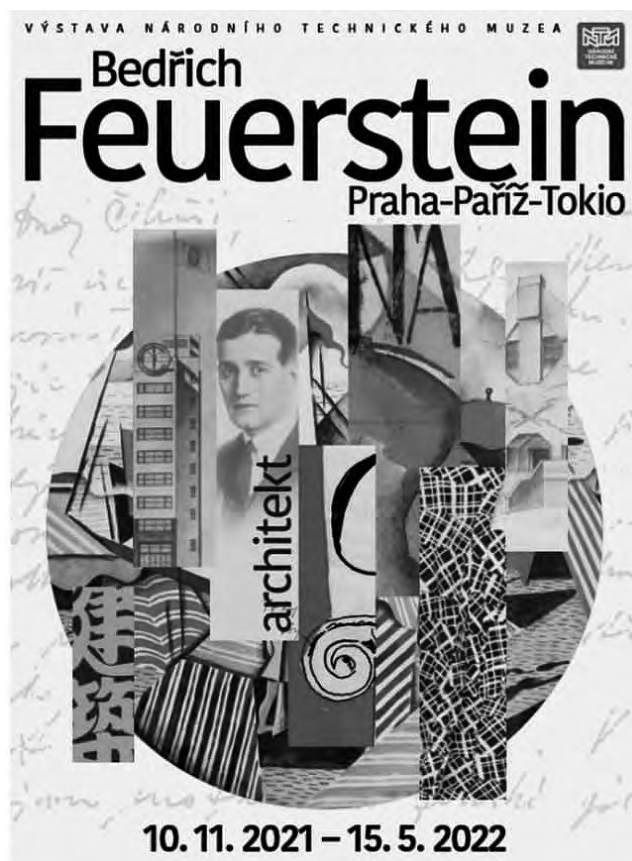
Výstava je přístupná ve Studijním a dokumentačním centru Norbertov do 30. června. (mk)

Bedřich Feuerstein, architekt. Praha – Paříž – Tokio

Obsáhlá výstava kurátorky Heleny Čapkové v architektonické instalaci Davida Vávry představuje život a fascinující rozsah tvorby Bedřicha Feuersteina. Poprvé je v ucelené formě prezentováno Feuersteinovo dílo v architektuře, scénografii, divadelním kostýmu a v grafickém, užitém a nábytkovém designu.

Na výstavě také návštěvník uvidí celou řadu obrazů, které nejsou běžně vystavovány a které doplní výtvarné práce jeho současníků. Audio a video nahrávky připomenou práci pro film, Feuersteinovu esejistickou a přednáškovou činnost a spolupráci s básníky a hudebníky.

Je možné také nahlédnout do rodinného zázemí Bedřicha Feuersteina a vystaveny jsou předměty, které užíval či zakoupil při svých cestách. Pozornost kurátorka výstavy Helena Čapková věnuje i Feuersteinovu nasazení v první světové válce, francouzskému (1920-1926) a japonskému období (1926-1930) a práci pro divadlo ve dvacátých letech (např. pro Národní divadlo v Praze) a ve třicátých letech (spolupráce s Osvobozeným divadlem). Architektonické dílo představí několik modelů či technická dokumentace z Archivu architektury a stavitelství NTM, který spravuje nejrozsáhlejší osobní fond této osobnosti.

Výstava je otevřena v Národním technickém muzeu do 15. května. (mk)

VZPOMÍNKA

Před 85 lety se narodil Jan Kaplický

Jan Kaplický byl český architekt, který žil od své emigrace v roce 1968 ve Velké Británii. Narodil se 18. dubna 1937 v Praze do umělecké rodiny. Jeho matka, Jiřina Kaplická, byla kreslířka a jeho otec, Josef Kaplický, byl malíř, architekt a sochař. V Praze vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou. V roce 1968 emigroval do Anglie. První architektonickou kancelář, ve které působil, byla v letech 1969-1971 Denys Lasdun and Partners. Poté byl zaměstnán v ateliéru Renza Piana a Richarda Rogerse, kde se podílel na projektu pařížského Centre Georges Pompidou (realizováno 1971-1977). V roce 1979 založil společně s Davidem Nixonem architektonické studio Future Systems, ve kterém působil až do své smrti. Kromě působení v oblasti architektury a designu se Kaplický podílel i na výuce na univerzitách ve Velké Británii, Francii a Německu. V Česku bylo vydáno několik jeho knih.

Je představitelem high-tech architektury, v posledních letech experimentoval s organickou architekturou, která se

Kaplického návrh na novou budovu Národní knihovny

inspiruje přírodními tvary. Spolupracoval s předními světovými architekty, například Richardem Rogersem či Normanem Fosterem. Světovou veřejnost zaujal především stavbou obchodního domu Selfridges Building v Birminghamu, za kterou získal mnohá významná ocenění a došel všeobecného uznání.

Jeho první žena (spolumajitelka Future Systems) byla Amanda Leveté, s níž má syna Josefa. Jan Kaplický zemřel 14. ledna 2009 v Praze 6 poté, co zkolaboval nedaleko Vítězného náměstí v den, kdy mu jeho druhá žena Eliška porodila dceru Johanku.

V Česku vešel v širší známost veřejnou diskusí, kterou vyvolal jeho návrh na novou budovu Národní knihovny na Letenské pláni v Praze, organického tvaru zeleno-žluto-bílé barvy s fialovými skvrnami, novináři přezdívané chobotnice nebo blob.

Zemřeli před deseti lety

13. dubna 2012 v jednadévatřiceti letech zemřel v Praze **designér, architekt a grafik Petr Tučný**. Všeestranný umělec patřil k zakládající generaci československého i evropského průmyslového designu.

Tučný se narodil 26. června 1920. Vystudoval České vysoké učení technické, Vysokou školu umělecko-průmyslovou, ale měl i humanitní vzdělání. Věnoval se grafice, tvorbě písma, designu ručního nářadí i návrhům těžkých stavebních strojů. V zahraničí například koncepčně zpracoval zcela nový program kuchyňského nábytku pro německou firmu Poggenpohl. Vytvořil i koncepci velkoprostorové limuzíny typu Espace, navrhl koncepci orientačního systému pražského metra, nízkopodlažní trolejbusy, tramvaje či vlaky metra.

V letech 1952-1960 přednášel Tučný estetiku a teorii designu v Praze a v Brně, poté mu byla přednášková činnost v tehdejší Československu zakázána. Věnoval se jí ve Varšavě, v Halle, Ulmu a Hamburku, a to až do roku 1989. V zahraničí také získal profesuru a řadu významných mezinárodních ocenění, například cenu Euro Design Pyramide ve Švýcarsku v roce 1985 nebo International Product Design Award v roce 1980 ve Spojených státech.

Domácího ocenění se dočkal v roce 2003, kdy převzal Cenu za významný přínos k rozvoji designu. Vystavoval v devatenácti zemích a získal řadu významných meziná-

rodních ocenění, kromě toho také hojně publikoval. Významné jsou jeho práce *Teoretické základy technické estetiky* a *Fyziologický základ estetických reakcí*.

Až do konce svých dnů denně kreslil, uvedla tehdy jeho manželka Gita Tučná.

24. dubna 2012 ve věku devětaosmdesáti let zemřel v Praze významný akademický **architekt Josef Hlavatý**. Narodil se 19. března 1923 v Praze. Maturoval na dejvickém gymnáziu a poté studoval u prof. ing. Jana Sokola a dlouhodobě spolupracoval s prof. arch. Ottou Rothmayerem. Od roku 1959 byl členem ateliéru SÚRPMO 05 (Státního ústavu pro rekonstrukci památkových měst a objektů).

Nejznámějším dílem Josefa Hlavatého je rekonstrukce domu Starého purkrabství na Pražském hradě pro bývalý Dům československých dětí. V roce 1981 obdržel Josef Hlavatý společně s Karlem Kuncou národní cenu za opravu kláštera Svate Anežky České. Oba autoři jsou také společně podepsáni pod vítězným návrhem v soutěži s konstrukčně výjimečným zastřešením kostela svatého Františka. Mezi další realizace Josefa Hlavatého patří například úpravy Lvího dvora v Královské zahradě, hlavního oltáře kapitulního chrámu svatého Petra a Pavla na Vyšehradě, zámku Kozel, Windischgrätzova paláce v pražské Letenské ulici nebo úpravy kostela svatého Šimona a Judy.

Josef Hlavatý byl blízkým přítelem fotografa Josefa Sudka.

10. května 2012 zemřel významný **architekt, teoretik urbanismu a pedagog Jiří Hruža**. Narodil se 31. května 1925. Byl hlavním projektantem územního plánu Prahy, věnoval se také urbanismu různých regionů Česka. Přestože se věnoval především urbanistické praxi, veřejnosti je známější jako teoretik urbanismu. Napsal publikace jako *Budoucnost měst*, *Teorie města*, *Města utopistů* a *Město Praha, Svět měst*.

Architekt Jiří Hruža působil také v zahraničí. V roce 1967 byl jednou z vedoucích osobností pražského Mezinárodního kongresu architektů (UIA). V roce 1968 přednášel na univerzitě v Detroitu v USA, v sedmdesátých letech minulého století vedl pro OSN závěrečné práce na rozvojovém plánu Srí Lanky. Vídeňská univerzita mu v roce 1976 udělila Herderovu cenu za mezinárodní přínos k rozvoji teorie urbanismu. V roce 1994 se stal členem Rady starších Mezinárodní společnosti urbanistů ISoCaRP, mezi jejíž zakladatele patřil.

Před 150 lety se narodil Alois Dryák

Dne 24. února roku 1872 se v Olšanech u Kladna narodil významný český projektant Alois Dryák, autor řady pozoruhodných staveb v Praze i jinde.

Na pražské Uměleckoprůmyslové škole byl žákem slavného architekta a pedagoga Friedricha Ohmanna, který se zasloužil o rehabilitaci české barokní architektury a do Prahy jako první přinesl secesní styl. V roce 1897 však byl povolán do Vídně, aby se ujal prestižního postu architekta císařského paláce Hofburgu a později působil na tamní umělecké akademii, kde opět vychoval řadu českých žáků.

Po Ohmannově odchodu z Prahy v roce 1897 (na Uměleckoprůmyslové škole ho nahradil Jan Kotěra) pak Dryák se svým spolužákem Bedřichem Bendelmayerem dokon-

čil některé jeho pražské stavby – historizující dům U České orlice na Ovocném trhu a především jednu z prvních secesních budov v metropoli – Hotel Central v Hybernské ulici (na průčelích obou výše zmíněných domů je uvedeno i Dryákovo jméno, umně ukryté ve výtvarných dekoracích).

Vzápětí se Dryák pustil do vlastních projektů a velmi rychle si získal respekt. Na hranici mezi historismem a secesí stojí dvě vily z let 1899-1900: Müllerova a Mladějovského.

Ukážkou velmi kvalitní rostlinné secese jsou pak Dryákova průčelí dvou staveb v pražském centru: útlého hotelu Garni (nyní Meran) na Václavském náměstí (v sousedství Bendlmayerova hotelu Arcivévoda Štěpán – dnes Evropa) a Langhansova domu s fotoateliérem ve Vodičkově ulici, který rekonstruoval architekt Ladislav Lábus. Stavby vznikly v období 1903-1905.

Drobnou, ale působivou prací je úprava parteru domu v ulici na Příkopě pro banku Bohemia z červeného mramoru a s bronzovými rámy výkladců (dnes obchod Bohemia Moser). Na počátku století mladý projektant společně s Tomášem Amenou dokonce vyhráli prestižní soutěž na Obecní dům hl. m. Prahy, ale jejich návrh se zdál představitelům města málo honosný, a tak svěřili úkol osvědčené dvojici Balšánek – Polívka.

Ve stylu pozdní geometrické a klasicizující secese pak Dryák navrhl velkoryse řešené školní areály v Kladně a České Třebové. V Praze projektoval těsně před první světovou válkou několik nájemných domů s výtvarnou výzdobou sochaře Josefa Drahoňovského. Od roku 1912 se Dryák – sám vášnivý cvičenec – věnoval návrhům sletových stadiónů pražského Sokola. Šlo vesměs o dřevěné stavby, zato značných dimenzí. První vznikly v roce 1912 a pak 1920 na Letenské pláni, další už na Strahově v letech 1926 a 1932 (definitivní betonový stadión však projektovali až po Dryákově smrti architekti Ferdinand Balcárek a Karel Kopp).

Raná dvacátá léta pak byla ve znamení velkých pražských paláců v katastru Starého a Nového Města, resp. Královských Vinohrad. Patřil k nim někdejší Odborový dům v ulici Na Perštýně (dnes policejní ředitelství) s pozdně kubistickým portálem, paláce Radio a Orbis na Vinohradské třídě ve stylu tehdy oblíbeného dekorativismu a dům Tabákové režie ve Slezské ulici, jenž byl během druhé světové války zčásti vybombardován, ale po jejím skončení citlivě dostavěn v původním stylu moderního klasicismu. Pro zaměstnance Tabákové režie navrhl v artdecovém stylu obytné domy v ulicích Baranově a Jana Masaryka na Žižkově, resp. Vinohradech. Z Dryákových mimopražských staveb této éry je třeba zmínit především monumentální budovu brněnské Právnické fakulty Masarykovy univerzity.

Postupný příklon ke konstruktivismu je patrný na Dryákových pozdních pražských dílech – dostavbě paláce Orbis ve Slezské ulici, rodinných domech na střešovické Ořechovce (včetně vlastního v rámci známé kolonie vil výtvarníků a architektů, na níž se podíleli též architekti z Kotěrova okruhu Pavel Janák, Jaroslav Vondrák, František Vahala a Ladislav Machoň) nebo dejvické Hanspaulce (Oesterreicherova vila a školní areál v Sušické ulici). Po Dryákově smrti byla ještě postavena budova Školního nakladatelství s konkávně prohnutou fasádou v Opatovické ulici na Novém Městě (spolupráce Jan Mayer) a velká sokolovna na Vršovickém náměstí, již dokončili bez nároku na hono-

rář Dryákovi přátelé Bohumil Hübschmann a Jaroslav Polívka. Tyto pozdní práce samozřejmě nesnesou srovnání s avantgardní tvorbou o jednu nebo dvě generace mladších projektantů, ale jsou solidní ukázkou moderní architektury první republiky.

Dryákovo jméno je také spojeno s architektonickým návrhem dvou významných pražských pomníků. Projekt soklu Myslbekovy sochy sv. Václava zdědil po svém učiteli Ohmannovi. Secesní návrh pomníku Františka Palackého je výsledkem spolupráce se sochařem Stanislavem Suchardou (plastiku za války zničili Němci, ale po jejím skončení byla rychle znovu odlita a osazena).

Alois Dryák zemřel 6. června 1932 v Praze.

Zdeněk Lukeš (redakčně zkráceno)

Bedřich Bendelmayer (8. 4. 1872 – 20. 4. 1932)

Bendelmayer je autorem řady významných budov zejména v české metropoli, ale dnes už patří mezi pozapomenutá jména. Narodil se v Praze a vystudoval speciální školu architektury Friedricha Ohmanna na pražské Uměleckoprůmyslové škole. Po Ohmannově odchodu do Vídně pomáhal dokončit jeho v pořadí druhou pražskou secesní stavbu – hotel Central v Hybernské ulici (1899-1900). Se spolužákem ze studií Rudolfem Němcem navrhl v téže době dvě významné obytné stavby v neorenesančním stylu: dům U České královny na královéhradeckém Eliščině nábřeží a dům U sv. Jiří na nároží ulic Kamenická a Kostelní v Praze-Holešovicích. Respekt mu přinesl především projekt průčelí hotelu Arcivévoda Štěpán na Václavském náměstí ve stylu secese se slavnou kavárnou, na jejíž dekoraci se podíleli rovněž jeho mladší kolegové Jan Letzel a Bohumil Hübschmann.

Stavebníkem budovy, jakož i sousedního hotelu Garni (dnes Meran) s Dryákovým průčelím byl další významný pražský architekt a stavitel té doby Quido Bělský. I dnes je hotel vyhledávanou secesní atrakcí města, jen by si zasloužil citlivou rekonstrukci, neboť během úprav v osmdesátých letech zmizela řada původních detailů a celkově je stavba dosti zchátralá. Existuje i kvalitní projekt dvorní přístavby od ateliéru DaM, vítěze Grand prix architektury za dům na Petřském náměstí a ještě prestižnějšího ocenění za nejkrásnější administrativní budovu ve světové soutěži (získala ji stavba Main Point v Karlíně).

Ve stylu secese a moderny Bendelmayer projektuje před první světovou válkou další výrazné pražské stavby. Spolu s Ohmannovým vídeňským žákem Emilem Weichertem navrhují krásný dvojdům s ateliéry za Prašnou branou, který prozrazuje vliv prací Otto Wagnera, dále palác Hvězda (později Melantrich, nyní Marks and Spencer) na Václavském náměstí, propojený původně pasáží se sousedními Šupichovými domy a palácem Lucerna, nebo Národní dům v Bořivojově ulici na Žižkově.

Bendelmayer je rovněž autorem řady kvalitních činžákových, které najdeme v holešovické ulici V Hájí 30, vinohradské Anglické ulici 17 a 19 nebo v oblasti asanace na Josefově a Starém Městě: v ulici Kaprově 6, Valentinské 10-12 a Pařížské 19 (dům U První reduty). Na domě U Kosinů v ulici Ve Smečkách 31 v katastru Nového Města, který je pravděpodobně také jeho dílem, najdeme jednu kuriozitu: na štítě je zobrazen automobil. Před první světovou válkou navrhl ve stylu moderního klasicismu i rozlehlý objekt Průmyslové (později Obchodní) banky na nároží ulic Na

Příkopě a Panská, cenná je i vila v ulici U Vorlíků 3 v Bubenci, již působivě dekoroval malíř Vratislav Mayer, podobně jako výše zmíněný palác Hvězda.

Dvacátá léta přinesla Bendelmayerovi řadu zakázek na bankovní paláce a zejména soudní budovy, které najdeme v řadě měst, např. v Klatovech, Chrudimi nebo slovenském Ružomberoku. Nejznámější z nich je ale jistě soudní areál s věznicí na pražském Pankráci s průčelím ve stylu těžkopádného klasicismu. Pražané si asi vybaví i další jeho stavbu ve Spálené ulici 51, která byla původně navržena pro pojišťovnu Continentale, ale naše generace ji spíše znala jako sídlo Státního nakladatelství technické literatury (důvěrně nazývaného Sentinel) s prodejnou, do níž jsme v sedmdesátých a osmdesátých letech chodili nakupovat nejen technickou literaturu, ale také kvalitní zahraniční knížky o umění a architektuře. Knihkupectví s elegantním portálem se po převratu v roce 1989 stalo bohužel jednou z mnoha obětí českých bank, které umrtvily řadu parterů v centru našich měst. Výkladce byly zadrženy a dnes je tu pobočka Komerční banky.

K tématu rodinného bydlení se architekt vrátil i v letech po první světové válce. Projektoval vily v pražských ulicích Bubenečské 57 nebo Bratří Čapků 18 na Královských Vinohradech, kde také bydlel.

Dílo Bedřicha Bendelmayera se uzavřelo v roce 1932. Na rozdíl od jeho spolužáka Aloise Dryáka nedospělo až

ke konstruktivismu. Od historismu a secese, přes modernu k modernímu klasicismu – to je cesta architekta, který se výrazně zapsal zejména do tváře české metropole prvními třemi dekadami minulého století.

Zdeněk Lukeš (redakčně zkráceno)

Výročí otevření nové Pražské tržnice

Před čtyřiceti lety, 5. května 1982, byla v areálu bývalých holešovických jatek otevřena nová Pražská tržnice.

Pražská tržnice (někdy též Holešovická tržnice) je památkově chráněný areál, který se nachází v prostoru mezi ulicemi Argentinská, Jateční, Komunardů a Bubenským nábrežím. Budovy v areálu nesou prvky secese a novorenesance; byly vybudovány v letech 1893-1895 podle návrhu architekta Josefa Srdínka pro Ústřední jatka královského města Prahy.

V sedmdesátých letech 20. století byla jatka zrušena, roku 1982 tu byla otevřena Pražská tržnice. Vedle jatečních objektů a souvisejícího provozu měl areál i vlastní vodovod a kanalizaci, byla tu vodárenská věž, dále různé správní a administrativní budovy. Od roku 1993 je areál chráněn jako kulturní památka.

Pražská tržnice je unikátní objekt s neopakovatelnou atmosférou, jehož rozloha, historie i architektonický význam nemá v evropském kontextu obdoby.

VÝSTAVY

Méně známá tvorba Jaroslava Róny

Výstava pod názvem *Architektury* představuje dílo malíře a sochaře Jaroslava Róny, který je autorem mnoha děl ve veřejném prostoru a v osmdesátých letech tvořil i modely staveb nebo krajin. Právě jeho architektonické modely provázely úvahy o dávných nebo vzdálených civilizacích. Rónova tvorba zahrnuje také barevné obrazy.

Jaroslav Róna je jedním z nejvýraznějších současných českých sochařů. Je zapsán především svými monumentálními sochami ve veřejném prostoru. V pražském Centru současného umění představuje ale méně známou část své tvorby. Modely strojů, krajin a staveb odkazují k mytologické i futuristické architektuře.

Plastiky připomínající fantaskní budovy a mechanismy nazývá Róna architektury. Termín si vypůjčil od ruského malíře a teoretika umění Kazimira Maleviče, který tak označoval své suprematistické architektonické modely. „Základem jsou nalezené předměty, dříve to byly věci v továrnách, dílnách, vetešnictvích,“ upřesnil kurátor Ladislav Kesner.

Tento základ pak Róna různým způsobem dotváří. Například základem sochy *Město s bombou*, představující Jeruzalém, se stala železná struska z tavicí pece. Autor ji použil jako „skálu“, na níž z vosku vymodeloval stavby a zdí, jako bomba posloužila část hasičské hadice.

„Uhrančivá krása nazelenalých a narudlých patin podivných předmětů, jež vypadají jako po tisíci letech vylovené ze dna moří. Chtěl jsem se jejich kráse přiblížit s použitím nalezených a nepotřebných předmětů vyplavených oceánem současného průmyslového provozu,“ říká o architektech Róna.

Jeho modely měří jen pár desítek centimetrů, mnohé ale působí podobně monumentálně jako třeba autorova socha Jošta v Brně, žirafa v Praze nebo Mytická loď v Bratislavě. „I přes zmenšené měřítko si tu monumentalitu nesou v sobě,“ nepochybuje ředitel Centra DOX Leoš Válka.

Rónovy modely se pohybují někde mezi podobností s archeologickými vykopávkami po zaniklých civilizacích a vizemi budoucnosti. Tu sochař lidstvu předvídá ještě dlouhou. „Člověk je zde proto, aby nějakým způsobem poznal vesmír, pochopil ho, a tím pádem pochopil vlastní existenci,“ domnívá se. A *Architektury* k tomu mohou lidem pomoci.

Výstava bude v Centru současného umění DOX otevřena do 8. května 2022.

Ateliéry několika generací umělců lze spatřit v Galerii Kooperativy

Ateliér znamená pro umělce nejen jeho pracovní prostor, ale i prostor intimní. Prostor pro přemýšlení a úvahy o tom, co chce sdělit svým konkrétním dílem. Výstava *Ateliéry* v pražské Galerii Kooperativy představuje šestnáct českých osobností, z toho osm současných autorů.

Výstava zavádí do intimního prostoru lidí, kteří mají tu schopnost předat ostatním krásu a kus svého pohledu na svět prostřednictvím talentu, znalostí a řemesla. Je možné nahlédnout k Emilu Fillovi, Otakarovi Nejedlému, Janu Bauchovi, Josefu Lieslerovi, Františku Jiroudkovi, Arnoštu Paderlíkovi, Ladislavu Čepelákovi nebo Josefu Jírovi.

Druhá polovina výstavy představuje pohledy do ateliérů současných umělců. Lze tak srovnávat, jak se změnil prostor, pohled i řemeslo. Diváci se ocitnou v ateliérech

Jaromíra Rybáka, Markéty Jírové, Ivana Exnera, Jana Řeřichy, Jiřího Housky, Lenky Falušiové, Tomáše Honze a sochaře Martina Žáka.

„V umění musí být vždy pokora, skromnost a noblesa,“ řekl malíř Jan Bauch. „Je velkým štěstím, že Kooperativa vlastní jeho obraz *Ateliér*, který byl zařazen mezi národní kulturní památky a my se o něj můžeme podělit s veřejností,“ představuje jeden z významných exponátů akademický malíř Ivan Exner, kurátor výstavy.

Výstava v Galerii Kooperativy bude přístupná do 30. června tohoto roku. (mk)

Národní muzeum ukazuje v nové expozici dějiny českých zemí od 8. století

Minulost českých zemí od 8. století až do první světové války ukazuje poprvé v jednom výstavním celku nová expo-

zice Národního muzea (NM) nazvaná *Dějiny*. Návštěvníci v ní uvidí na 2000 exponátů od nejmenších středověkých šperků po největší exponát v podobě arcibiskupského kočáru z 18. století.

Historik Michal Stehlík z Národního muzea novinářům řekl, že záměrem tvůrců bylo vedle exponátů představit hlavně příběhy, třeba o hledání identity českého národa. „Národní muzeum během několika málo měsíců otevírá již čtvrtou stálou expozici. Tentokrát jednu z nejdůležitějších, nejvýznamnějších a dnes také z neaktuálnějších,“ řekl generální ředitel NM Michal Lukeš. „Expozice *Dějiny* ukáže zlomové, významné, ale i tragické okamžiky naší historie, na které bychom neměli zapomenout, a seznámí s důležitými souvislostmi. Muzeum ji otevírá ve své historické budově na Václavském náměstí, která se stala nejen jedním ze symbolů naší státnosti, ale též svědkem brutální okupace v roce 1968,“ uvedl.

LITERATURA

Božena Němcová - Osobnost - Dílo - Mýtus

V pražském Klementinu bylo možné ještě v březnu navštívit zajímavou výstavu, která představila Boženu Němcovou ve vzájemném napětí známých biografických reálií, literárního díla a jeho pozdějšího fungování v české kultuře i ohlasu ve světě.

Na osmnácti panelech bylo možno nahlédnout nejen do více či méně známých zákoutí života a díla Boženy Němcové, ale i do rukopisů, které dosud nebyly vydány. Návštěvník měl možnost se projít kulturní krajinou Ba-

biččina údolí a navštívit místa, kde autorka žila nebo trávila čas na cestách. V neposlední řadě se výstava zabývala vznikem a proměnami kultu Boženy Němcové, překlady a přijetím jejích děl v zahraničí nebo ohlasy ve výtvarném umění, na divadle, ve filmu nebo v hudbě.

„Přes všechnu pozornost, kterou Boženě Němcové a jejímu dílu věnovala věda, přes zpracování jejích životních i literárních osudů v mnoha článcích a uměleckých dílech, přes moderní edice jejích prací – naposledy objemnou čtyřsvazkovou korespondenci – zůstávají její život a dílo předmětem výkladů. Jednu jedinou odpověď nenabízí ani tak často opakovaná otázka: Proč by si měl dnešní člověk přečíst *Babičku*? A nejlépe v kolika letech?“

O jediný možný výklad neusiluje ani tato výstava. Za cíl si naopak klade upozornit na množství představ, které se v průběhu dvou staletí s Němcovou spojily, na to, z čeho tyto představy vycházely a na jejich hodnoty, a přiblížit vám nový zážitek s jejím dílem.“ Tato slova si mohli návštěvníci přečíst na úvodním panelu expozice.

Výstavu k výročí úmrtí Boženy Němcové připravily Ústav pro českou literaturu a Ústav pro jazyk český Akademie věd ČR, Památník národního písemnictví a Ústav českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. (mk)

Fotopříběhy chodce z Jeseníků

Filmový režisér, scenárista, spisovatel a fotograf Ivan Fíla ušel přes tisíc kilometrů po Jeseníkách, aby nasbíral příběhy a snímky do své knihy fotoesejů.

„Jsem opět chodec, cestovatel časem – jako během pandemie, prvního nouzového stavu, kdy jsem bloudil osiřelou Prahou a fotografoval liduprázdné ulice. Na lovu za neobyčejnými příběhy stoupám do výšin Hrubého Jeseníku, abych vzápětí sestoupil do hlubin lidských duší,“ píše filmový režisér, scenárista, spisovatel a fotograf Ivan Fíla na úvod své fotoesejistické knihy *Jeseníky. Čas, ten pohyblivý obraz věčnosti*.

Po nejvyšších moravských horách putoval déle než rok, ušel přes tisíc kilometrů, vyfotil přes pět tisíc černobílých snímků a mluvil s více než čtyřmi stovkami lidí.

Ivan Fíla (uprostřed) s kmotrem své nové knihy o Jeseníkách politologem Stanislavem Balíkem a vydavatelem Pavlem Ševčíkem

Z pozoruhodných setkání vybral čtyřicet příběhů a doplnil je sto šedesáti černobílými fotografiemi.

Knížku autor zahájil vzpomínkou na svoji první fotku, která vznikla během jednoho léta v Maršíkově na Šumpersku, kam jezdil s rodiči z Prahy na letní prázdniny. Bylo mu asi osm nebo devět let, když tatínek v Praze koupil dvouokou zrcadlovku Flexaret a vzal ho k dřevěnému kostelíku, za kterým s kamarády hrával fotbal. „Na dobrou fotku musíš mít trpělivost a čas, a hlavně správné světlo. A nikdy nefoť po slunci, fotky jsou pak ploché a nudné,“ poradil mu tatínek, než poprvé v životě stiskl spoušť. Po letech se do Maršíkova vrátil, znovu vyfotil mračné nebe nad čtyři sta let starým kostelíkem a zahájil svoji jesenickou pouť po stopách času.

U Vřesové studánky, dávného poutního místa, si vzpomene na tragický rodinný příběh Věry Časlavské, která se tu po srpnové invazi dva týdny skrývala a připravovala na mexickou olympiádu.

Poblíž světově proslulé, ale už zaniklé sklárny v Rapotíně se mu podaří při chůzi v hlubokém sněhu zachytit zvláštní souhru světla a stínu. Vzápětí se dá do řeči s pamětníkem, který ve sklárně pracoval téměř padesát let, podobně jako jeho otec, dědeček i pradědeček.

V Sovinci navštíví fotografa Jindřicha Štreita. „Jsu dvě nejkrásnější místa na světě. Sovinec a Křížová cesta v Rudě,“ svěří se Fílovi během přátelského setkání fotograf, který fotil a stále fotí především pro sebe a proslul snímky z dob, kdy pracoval jako dispečer v místním JZD.

Fíla však nezapomíná ani na honosnou Habermannovu vilu v Bludově na Šumpersku, kterou si nechal postavit německý mlynář, a zmiňuje jeho tragický osud, o němž vznikl před dvanácti lety film. V knížce se vrací i ke své tehdejší polemice s německým producentem: scénář totiž pomíjí zásadní fakta, kdy ze smrti místo konkrétního vraha obviní lynčující dav. „Dodnes si vyčítám, že se mi ho nepodařilo přesvědčit. Obyvatelé Bludova by tak na sobě nemuseli nést stigma vrahů nevinného člověka,“ vysvětluje Fíla, proč nabízenou spolupráci na scénáři nakonec odmítl.

Jeseníky jsou už čtvrtou knihou Ivana Fíly, režiséra, k jehož nejvýznamnějším dílům patří oceněné filmy *Lea* a *Král zlodějů*. Svoji první knihu vydal před čtyřmi lety, román o hrdinovi pražského jara '68 Františku Krieglvi *Muž, který stál v cestě*. Následovala surrealistická pohádka pro do-

spěle *Rytec kamejí* a před dvěma lety vydal knížku fotografií *Nouzový stav*.

V současné době pracuje na další fotografické knize, tentokrát ze Zlatých Hor a okolí. „Pocit svobody mě nese panenskou přírodou k magické Příčné hoře na Zlatohorsku, kde se těžilo a možná zas bude těžit zlato, do údolí ztracených štol, k planinám kolem Rejvízu a Velkého mechového jezírka, fiktivně si popovídám s Franzem Kafkou, Leošem Janáčkem a šachovým mistrem světa Emanuele Laskerem, kteří tu byli dávno přede mnou,“ píše fotograf, který většinu času tráví v poslední době právě ve Zlatých Horách.

Kvůli fotkám podnikne i ostrý výšlap v zimním vichru a opět stoupá zasněženou krajinou i do těžce přístupných míst. Tentokrát má v plánu se podívat i na polskou stranu do Glucholaz a jeho knížka povídek a černobílých fotografií vyjde současně v češtině a polštině. (mk)

VZPOMÍNKA

Jaromír John (vlastním jménem Bohumil Markalous, 16. 4. 1882 – 24. 4. 1952)

Jaromír John byl novinář, středoškolský a vysokoškolský učitel, výtvarný estetik, výchovný pracovník a výtvarný kritik.

Chtěl se stát středoškolským učitelem a přihlásil se na pražskou univerzitu, kde studoval pedagogiku, psychologii a především přírodní vědy. Navštěvoval také přednášky z filozofie, estetiky, dějin umění, lékařství a dalších oborů, také absolvoval dva semestry na univerzitě v Innsbrucku (1907). Pražské studium ukončil v roce 1905, v tomtéž roce se oženil s Giselou Hrbenskou, která pocházela z Kolína z židovské lékařské rodiny, a stal se suplujícím učitelem na obchodní škole v Praze. O rok později se manželům narodil syn Evžen (1906-1971), fotograf a psychiatr, ve dvacátých letech brněnský Devítisilák (člen tamějšího Devětsilu).

John začal učit na obchodní škole a gymnáziu v Kolíně, později na dívčím reálném gymnáziu v Hradci Králové. Zabývá se otázkou estetické výchovy a v roce 1909 vydává první článek *Estetická výchova na školách obchodních*, následně v roce 1911 stať *O dětských hrách a hračkách*.

V únoru 1915 narukoval do první světové války na balkánskou frontu. Po návratu se stal roku 1919 redaktorem *Lidových novin*. Podnikl řadu cest do Rakouska a Německa (mj. Bauhaus). Roku 1922 byl na ročním pobytu v Paříži a navštěvoval přednášky Viktora Basche a Charlese Lalo. Roku 1924 byl jmenován důstojníkem Académie des beaux-arts (Akademie krásných umění) v Paříži.

V letech 1923-1927 externě přednášel dějiny umění na brněnské technice a do roku 1928 působil jako docent dějin umění. Roku 1924 založil v nakladatelství Orbis knižnici Ars jako sbírku vědeckých rozprav o umění a řídil ji do roku 1948. Působil jako dlouholetý šéfredaktor časopisu *Pestrý týden* (1928-1934) a jako redaktor v měsíčníku *Bytová kultura*. Dále pracoval v tiskovém odboru vlády. Roku 1931 založil v Praze Galerii Evropa. Od roku 1946 získal místo profesora estetiky na znovuobnovené Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, kam se přestěhoval i se svojí družkou Helenou Šmahelovou. Působil i na JAMU v Brně.

Jaroslav Med (19. 4. 1932 – 14. 2. 2018)

Jaroslav Med byl literární historik a kritik. Jeho manželkou byla dlouholetá televizní pracovníce Milena Medová (1934-1997, roz. Svobodová). V letech 1952-1957 studoval na FF UK češtinu a knihovnictví, v letech 1958-1980 učil na nejrůznějších (převážně odborných) školách v Praze. Souběžně byl v letech 1966-1971 externím vědeckým aspirantem v Ústavu pro českou literaturu. V letech 1973-1980 externě vyučoval dějiny české a světové literatury na Pedagogické fakultě v Ústí nad Labem a mezi lety 1976 a 1980 spolupracoval s Ústavem pro českou a světovou literaturu. Od roku 1980 byl vědeckým pracovníkem tohoto ústavu, od roku 1990 rovněž externě přednášel českou a světovou literaturu na Katolické teologické fakultě UK.

Publikoval od roku 1957. V šedesátých letech připravil pro Československý rozhlas několik literárních pásem (o Jaroslavu Vrchlickém, Jaroslavu Haškovi, Bedřichu Václavkovi aj.) a zdramatizoval knihu Mirko Paška *Modrý leopard* (1962). V témže období i později psal scénáře či úvodní slova k básnickým pořadům v poetické vinárně Viola (pořad z poezie Bohuslava Reynka *Rty a zuby*, 1967, aj.). V osmdesátých letech psal doslovy pro samizdatovou edici *Kde domov můj*. Na počátku 21. století pro Český rozhlas četl své paměti.

Důraz na významovou a myšlenkovou stránku uměleckého díla kladl Med také jako recenzent. Svými edicemi výrazně přispěl k aktualizaci tvorby Jiřího Karáska, Viktora Dyka, Jana Zahradníčka a Bohuslava Reynka.

DIVADLO

Nejpodivnější premiéra v Semaforu

Za nejpodivnější premiéru v historii pražského Divadla Semafor označil principál Jiří Suchý improvizovaný večer *Tulipán vadne*, který nahradil původně plánovaný muzikál *Nižní Novgorod*. S tímhle titulem má prostě Suchý smůlu. Návrat ke hře, která měla premiéru v roce 1992 a kterou radikálně přepsal, během posledních tří let několikrát, zkomplikoval covid. A když už se zdálo, že premiéře nemůže nic zabránit, přišla Putinova agrese vůči Ukrajině a titul přestal být aktuální.

„On si prostě klidně rozpoutal válku a vůbec ho nezajímalo, že máme premiéru,“ řekl Suchý na úvod večera a s humorem jemu vlastním tak odlehčil tíhu, spočívající na prknech, jež rámovaly portály příznačně nasvícené modře a žlutě. „V době, kdy tam umírají lidé, nemůžeme tady tančit kozáčka,“ vysvětlil lakonicky změnu Jiří Suchý, podle něhož za všechno můžou covid a Putin.

Na sestavení a nazkoušení „happeningu na téma Nižní Novgorod“ měl principál i soubor prakticky jen den. A když už se opět zdálo, že premiéra je zachráněná, přišla zpráva o onemocnění Jitky Molavcové, jež je spolu s Jiřím Suchým protagonistkou muzikálu, takže se vše znovu a narychlo přezkušovalo bez ní.

Přesto se večer uskutečnil a ve výsledku přinesl víc, než by za dané situace dokázala premiéra muzikálu *Nižní Novgorod*. Stal se setkáním duševně spřízněných lidí,

kteří stejně jako solidaritu s Ukrajinou vyjadřovali i solidaritu s umělci na jevišti, kde se horečně improvizovalo, ale všichni hráli takzvaně jako o život, a to skvěle. Už v první písni s válečnou tematikou *Jó to jsem ještě žil* se k Jiřímu Suchému přidal spontánně celý sál a spolu s ním si pobrukoval i následující *Tulipán*, který dal večeru název.

O *Nižní Novgorod* nakonec diváci nepřišli, dostalo se jim dostatek ukázek dialogů i písniček z pera Jiřího Suchého a Ferdinanda Havlíka. A navíc i od party swingařů, které Suchý nově do příběhu zapojil.

Unikátní byl večer i v tom, že diváci měli možnost slyšet a vidět současně obě alternace některých rolí, takže místo jednoho jurodivého Blázna, Námořníka či Holendra chodili, tančili a zpívali na scéně hned dva, a publikum se jejich interakcemi dobře bavilo. Všem ale zmizely úsměvy z tváří ve chvíli, kdy Suchý zařadil do programu projekci estrádního vystoupení Akademického souboru Vojenského okruhu Moskva zpívajícího „veselou častušku“ o tom, jak Rusko Ukrajině i Západu zavře kohoutek od přívodu plynu, plnou výhruzného tónu, přičemž se ruské publikum na plátně popadalo smíchy za břicha...

Večer *Tulipán vadne* končil muzikálovým finále z *Nižního Novgorodu*. Celého muzikálu se diváci dočkají až poté, co ho Jiří Suchý už poněkolikáté přepíše a zaktualizuje. A na úplný závěr zaznělo Suchého čtyřverší lapidárně shrnující současnou situaci: „Válka se k nám tiše plíží / nám je z toho do breku / hudba hudbě neublíží / to jen člověk člověku.“ (mk)

Principál Jiří Suchý

Zemřel režisér Otakar Kosek

Ve věku sedmasedmdesáti let zemřel 28. února filmový a divadelní režisér Otakar Kosek. Sdělila to jeho žena Helena Winkelmannová. Kosek natočil víc než sto televizních inscenací a filmů hraných i dokumentárních, v Praze i v Ostravě. Jako divadelní režisér působil mimo jiné v Divadle Petra Bezruče v Ostravě, ve Slezském divadle v Opavě a ve Viole a v divadle ABC v Praze.

Otakar Kosek se narodil v Brně, na konci války se vrátil s matkou, rodilou Pražankou, do Prahy, odkud ale byla rodina v roce 1951 z politických důvodů vystěhována. Koskovi nebylo umožněno studovat, vyučil se sazečem v Turnově a poté pracoval jako dělník na hlavním nádraží v Praze, později jako kulisák v Národním divadle.

V uvolněných šedesátých letech se dostal na DAMU, kde vystudoval režii. Poté pracoval externě pro televizi v Praze a Ostravě, kam odešel v roce 1975. Do roku 1989 točil Kosek převážně televizní filmy a inscenace, například *Záviš a Kunhuta*, a stál také mimo jiné u zrodu seriálu *Bez ženské a bez tabáku* (1980).

Po sametové revoluci se stal ředitelem programu ČT Ostrava. Také přednášel o televizní tvorbě a etice TV na Slezské univerzitě v Opavě. V roce 1995 se vrátil do Prahy, kde působil v denících *Slovo* a *Metro*. Byl i jedním z režisérů seriálu *Ulice* na TV Nova. (mk)

Herec Josef Dvořák 80!

Josef Dvořák spatřil světlo světa 25. dubna 1942 v Horní Cerekvi. Nejprve hrál v ochotnickém divadle v Kadani a později v ústeckém Kladiadle. V roce 1969 se seznámil s Jiřím Suchým během natáčení filmu *Nevěsta*, kde exceloval v roli podivínského sběratele panenek. Díky tomu Suchý o tři roky později přizval Dvořáka do divadla Semafor. Zde během

zkoušek hry *Kytice* oslnil Dvořák v roli Polednice, když zaskočil za nepřítomnou herečku, a rázem se z něj stala hvězda, druhá role v *Kytici* – Vodník – se stala dokonce na dlouhá léta jeho vůbec nejslavnější. Se Suchým a Jitkou Molavcovou vytvořili trio Kašpar, Baltazar a Melicharová a hráli tak ve hrách *Zuzana v lázni* a *Elektrická puma*. Když se poté se Suchým názorově i umělecky rozešli, Dvořák založil v Semaforu vlastní skupinu (např. představení *Má hlava je včelín*, *S Pydlou v zádech* nebo Hrabalovy *Taneční hodiny pro starší a pokročilé*), což se roku 1990 stalo důvodem jeho výpovědi z divadla. Založil proto Divadelní společnost Josefa Dvořáka, se kterou stále slaví úspěchy.

Kromě herectví a filmu se Josef Dvořák věnuje také dabingu. Svůj hlas nezapomenutelným způsobem propůjčil mnoha animovaným postavčkám, jako jsou např. Bob a Bobek nebo Maxipes Fík. Ačkoliv není zpěvák, během spolupráce s Jiřím Suchým také nazpíval i několik písní na desky (*Vesnická romance*, *Stádo velocipedů*, *Hojivá mast*, *Tak a teď jsme tu*).

Red. poznámka: Možná, že si někdo z čtenářů vzpome- ne na jeho účinkování na pozvání Kulturního klubu v sále české školy ve hře *Revizor*. Organizátorům představení zůstane jeho návštěva spojena nejen s jeho vynikajícím hereckým výkonem v hlavní roli revizora, ale také s tím spojeným „nervákem“. Čtvrt hodinu před začátkem představení nám pan Dvořák zavolal, „že si nějak spletl cestu a je v Prátru“. Díky kolegovi, který ho navigoval, a Dvořákovu řidičskému umění dojel tak, že se mohlo skoro včas začít s představením.

VZPOMÍNKA

Před dvaceti lety si vzal život herec Vlastimil Brodský

Jeden z nejnámějších herců tzv. „zlaté gardy“, kamarády a kolegy zvaný Bróda (* 15. 12. 1920) pocházel z Ostravy-Hrušova, kde trávil bezstarostné dětství. Otec, pojišťovací úředník, rodinu materiálně zajistil a maminka, která se starala o jediného syna a domácnost, mohla ve volných chvílích ochotničit v místním divadle. Zřejmě už v této době se v malém chlapci probudila touha po umění. V roce 1934 se rodina přestěhovala do Prahy a gymnazista Brodský se přece jen rozhodl pokračovat ve studiu herectví. Debutoval v Herecké škole E. F. Buriana a ve čtyřicátých letech si prošel už jako profesionál Větrníkem, Nezávislým divadlem, Divadlem satiry a nakonec Vinohradským divadlem, kterému zůstal věrný téměř čtyřicet let.

Jeho první a epizodní rolíčkou ve filmu byl divák panto- poptika ve Fričově komedii *Svět patří nám* (1937) a teprve koncem čtyřicátých let mu film přinesl větší příležitosti. S přibývajícím věkem získával tento drobný, ale charismatický herec stále více rolí a jeho „dvorní“ režisér Zdeněk Podskalský mu často „ušil“ roli na tělo. Vzpomeňme úspěšné komedie *Farářův konec* (1968), *Ďábelské líbánky* (1970), *Hodíme se k sobě, miláčku?* (1974) a především nesmrtelný muzikál *Noc na Karlštejně* (1973) s Janou Brejchovou, v té době již jeho druhou manželkou.

Doslova světovou proslulost – nominaci na Oscara i prestižního Stříbrného medvěda na MFF v Berlíně 1975 – získal Brodský za hlavní, byť zápornou roli v dramatu z druhé světové války *Jakub Ihář*. K tomu desítky komediálních i charakterních rolí každý rok. S šedesátkou na krku se Vlastimil Brodský pomalu přebral do sympatických profesorů, inspektorů, náměstků v dodnes oblíbených komediích či seriálech. Popularitu u diváků i uznání kritiků umocnily jeho charakterní role – major v Menzelově *Rozmarném létě* (1967), alkoholik Fendrych ve snímku *Tažná ptáčí* (1983) nebo veterinář Labuť v seriálu *O zvířatech a lidech* (1993).

Od roku 1960 spolupracoval i s československým rozhlasem a jeho vypravěč pohádek Hajaja oslovil několik generací dětských posluchačů. V dodnes oblíbených Večerníčcích *O makové panence*, *Doktor Bolíto*, *Ťuk a Bzuk* nebo v seriálu *Šmoulové*, kde namluvil taťku Šmoulu, se nám ihned vybaví jeho charakteristicky zbarvený hlas.

Titul zasloužilý umělec i Cenu Jaroslava Průchy získal v roce 1967, Cenu československého rozhlasu v roce 1981 a Zlatou nymfu v roce 1984 za *Tažné ptáky* na MFF v Monte Carlu. Titul národního umělce mu byl udělen v roce 1988 a Cena Thálie za celoživotní mistrovství v činohře v roce 1997.

Jako spoluautor vydal několik vzpomínkových knížek, např. *O ničem*, *Dr(o)bečky z půjčovny duší*, *Stará stodola dobře hoří čili Svět podle Františka* a *To že jsem já?* Režisér Jan Špáta připravil jeho medailon do známého televizního cyklu *GEN* (1994) a herec Ondřej Havelka o něm natočil dokument *Zdravý nemocný Vlastimil Brodský* (1999).

Podzim života trávil oblíbený herec na své chalupě ve Slunečné na Českolipsku a kromě řidiče a sousedů mu dělal společnost jeho milovaný jezevčík Hugo. Nebylo žád-

Vlastimil Brodský a Stella Zázvorková v komedii *Babí léto* (2001)

ným tajemstvím, že často mluvil o smrti, sebevraždě, rád používal černý humor. Jak vzpomíná dcera Tereza, její táta možná ani neměl strach ze smrti jako z nemohoucnosti, zvláště když viděl poslední smutná léta svého přítele Miroslava Horníčka, upoutaného na nemocniční lůžko.

Snad nechtěl skončit jako on, možná jen nechtěl být odkázán na pomoc druhých – dnes už se nedovíme, nač tento herecký velikán myslel, když se 20. dubna 2002 na své milované chalupě zastřelil.

Filmografie tohoto všestranného umělce čítá na tři sta filmových, divadelních a televizních rolí, díky kterým s námi bude pořád. Jeho posledním filmovým počinem byl věčný snílek a bonviván František Hána ve smutné komedii *Babí léto* (2001), který svou manželku (skvělá Stella Zázvorková) přivádí k šílenství a následně i k rozvodu.

Svatopluk Beneš

Svatopluk Beneš je legendou stříbrného plátna a proslulým filmovým milovníkem první republiky. Narodil se 24. února 1918. Už v dětství účinkoval v ochotnickém divadle, které jej nakonec zlávalo natolik, že v patnácti letech odešel z gymnázia na pražskou konzervatoř.

Poprvé se ve filmu objevil v roce 1934 ve vedlejší roli v melodramatickém snímku *Hudba srdcí*. Po ukončení studia nastoupil v roce 1937 do Městských divadel pražských. Klíčovým obdobím pro Beneše byla druhá světová válka, kdy o něm doboví kritici psali jako o výrazném novém talentu. Tou dobou se objevil například ve filmech *Ohnivě léto*, *Noční motýl* nebo ve filmovém zpracování Mrštíkovy *Pohádky máje* od Otakara Vávry, kde poprvé ztvárnil hlavní roli. Do paměti diváků několika generací se zapsal také rolí cholerickeho nadporučíka Lukáše v *Dobřem vojáku Švejkovi* a jeho pokračování *Poslušně hlásím* (1956, 1957). Ztvárnil nepřeberné množství filmových a divadelních rolí od filmových milovníků a charakterních postav až po podvodníky a lháře. Benešovým posledním filmem byl snímek *Želary*.

Účinkoval i v nepřeberném množství seriálů, za všechny jmenujme *Sňatky z rozumu*, *Hříšné lidi města pražské-*

Svatopluk Beneš a Nataša Gollová ve filmu *Pohádka máje* (1940)

ho, 30 případů majora Zemana, Dynastii Nováků nebo *Hotel Herbich*.

V roce 1998 dostal Svatopluk Beneš cenu Thálie za celoživotní dílo.

Zemřel 27. dubna 2007 po více než čtyřleté nemoci, bylo mu devětaosmdesát let.

Jiří Pleskot (3. 5. 1922 – 1. 12. 1997)

Jiří Pleskot byl divadelní a filmový herec. Vystudoval divadelní vědu a estetiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, ale již za studií hrál na avantgardní scéně Modrá halena. Poté prošel oblastními divadly, aby v roce 1951 nastoupil do angažmá v Divadle na Vinohradech, kde setrval až do roku 1988. Na jeho jevišti ztvárnil přibližně 120 rolí dramatického i komediálního charakteru. Všechny

jeho postavy vynikaly civilním a realistickým herectvím, zároveň jim ale dokázal dodat intelektuální vyznění, přičemž zúročil i své vysokoškolské vzdělání v oblasti kultury. Pověstná byla také jeho cílevědomá příprava a studium rolí. Vynikl například ve hrách *Josefína*, *Zlatý kočár*, *Kočka na rozpálené plechové střeše*, *Král Krysa* a mnoha dalších. Po odchodu do důchodu v roce 1988 nadále účinkoval ve Vinohradském divadle pohostinsky.

Televizní a filmoví diváci si Jiřího Pleskota jistě vybaví z řady vynikajících snímků, například komedie *Konec*

agenta W4C prostřednictvím psa pana Foustky nebo *Tři muži se žralokem*.

Filmová a televizní práce Jiřího Pleskota čítá přes osmdesát rolí. Mezi jeho nejznámější filmové role patří mimo jiné ztvárnění postavy prezidenta Edvarda Beneše v dvojním Otakara Vávry *Dny zrady* a ve filmu *Sokolovo*. Poslední filmovou rolí Jiřího Pleskota byla postava otce dvou hlavních hrdinů ve filmu *Skřivánčí ticho* (1989). S prací v televizi se rozloučil nevelkou rolí v dramatu *Uzavřený pavilón* (1991). Jiří Pleskot zemřel v Praze 1. prosince 1997 ve věku pětasedmdesáti let. Posmrtně mu byla udělena cena Senior Prix od Nadace Život umělce (2002).

Byl dvakrát ženatý; poprvé v letech 1953-1955 s herečkou Jiřinou Jiráskovou (* 1931), s níž i po rozvodu zůstali celoživotními přáteli. Podruhé se oženil po roce 1968 s moderátorkou Olgou Čuříkovou (* 1932), které tím pomohl vyřešit existenční problémy po jejím nuceném odchodu z televize.

Karel Höger (17. 6. 1909, Brno – Královo Pole – 4. 5. 1977, Praha) – divadelní a filmový herec

Již v osmi letech se Karel Höger stal členem brněnského ochotnického spolku. V roce 1928 absolvoval studium na učitelském ústavu a odešel učit do Lomnice u Tišnova. Nicméně začal zde studia na dramatickém oddělení brněnské konzervatoře, kde studoval i jeho starší bratr Rudolf. Konzervatoř ukončil v roce 1932 a další rok studoval ještě estetiku na Filozofické fakultě brněnské univerzity. Po absolvování prezenční vojenské služby nemohl získat vhodné učitelské místo, namísto učitelování přijal v roce 1932 nabídku od brněnského Zemského divadla na stálé angažmá. Zde hrál až do roku 1940 a vytvořil asi 120 různých rolí. Současně v divadle vykonával funkci dramaturga a vedoucího představení pro děti. V roce 1940 se odstěhoval do Prahy, neboť přijal nabídku na angažmá v pražském Národním divadle, kde pak působil až do roku 1977.

Za druhé světové války byl zapojen do protinacistického odboje. Finančně pomáhal několika rodinám, které měly někoho v koncentračním táboře, spolupracoval s podzemním hnutím na Moravě, podporoval nejmenovaného parašutistu, který se ukrýval na Moravě, a po nějakou dobu byl kurýrem šifrovaných zpráv. Po dobu války také uchovával majetek jisté židovské rodiny. Po válce mu bylo vyčítáno, že 24. června 1942 spolu s dalšími herci a umělci přísahal v Národním divadle věrnost Říši a navíc byl při této události zachycen na fotografii, jak zdraví nacistickým pozdravem se vztyčenou pravicí. Očištění se dočkal díky důkazům o své odbojové činnosti a po válce obdržel potvrzení o státní spolehlivosti a národní bezúhonnosti.

V letech 1945-1949 vyučoval na pražské konzervatoři, v období 1950-1952 a 1959-1963 byl externím pedagogem na pražské DAMU, od roku 1951 i na FAMU. Zde získal v roce 1963 stálý úvazek a v roce 1966 byl jmenován profesorem. Na FAMU působil až do roku 1971, kurz herectví vedl i na brněnské JAMU. Po několika menších filmových rolích se poprvé objevil ve větší roli společně s Lídou Baarovou ve filmu *Za tichých nocí*. Za svůj život si zahrál mnoho vážných, tragických postav, ztvárnil několik významných mužů z české národní historie: Mikoláše Alše ve stejnojmenném filmu, Bedřicha Smetanu ve filmu *Z mého života* nebo postavu českého krále Václava IV. Lucemburského ze známé husitské trilogie, dále též fiktivní postava

Karel Höger a Dana Medřická v televizním filmu *Romeo a Julie na konci listopadu* (1971)

vu Ing. Prokopa z filmu natočeného podle Čapkova románu *Krakatit*. V padesátých letech se také etabloval jako úspěšný představitel soudobé filmové kriminalistiky coby kapitán-detektiv Sboru národní bezpečnosti po boku Josefa Beka. Jednou z jeho posledních filmových rolí byla role ve známém komediálním muzikálu *Zdeňka Podskalského Noc na Karlštejně*, kde si zahrál další historickou postavu, arcibiskupa Arnošta z Pardubic.

Disponoval jemným, měkkým a konejšivě melodickým hlasem s lehkým moravským ténbrem, který byl jako stvořený pro rozhlasovou četbu či pro práci v pořadech pro děti. Účinkoval v mnoha rozhlasových hrách, např. v Čapkově *Povídání o pejskovi a kočičce*. Nezapomenutelným se stal například jeho televizní hlas, který propůjčil jičínskému ševci a hodnému loupežníkovi Rumcajsovi, jeho synovi Cipejkovi a loupežnické mamce Mance.

Na sklonku života rád vzpomínal na roli Arnošta z Pardubic ve filmu *Noc na Karlštejně* (1973) pod režijním vedením Zdeňka Podskalského, kde se setkal s plejádou tehdejších hvězd české kinematografie – Janou Brejchovou, Vlastimilem Brodským, Jaroslavem Hanzlíkem, Danielou Kolářovou, Milošem Kopeckým a Jaroslavem Marvanem. Na jaře roku 1977 rozehrál postavu primáře Sovy v TV seriálu *Nemocnice na kraji města* (1977), bohužel už to dočítat nestihl.

Často vzpomínal na krásné dětství a rodný kraj – Brno – Královo Pole s velkou láskou. Jeho největší životní omyl byl zorganizovaný podpis Anticharty v roce 1977. Přimě-li ho, aby se proti své vůli podepsal pod něco, s čím vnitřně nesouhlasil. Nikdy si to neodpustil, cítil se tím podveden a zlomen. Na protest proti vyhazovu herečky a kamarádky Vlasty Fabianové z politických důvodů podal 2. května 1977 v milovaném divadle výpověď. O den později je hospitalizován a následujícího dne, 4. května 1977 umírá.

Kromě slávy poznal mnoho závisti, podrazů a boj o výsluní slávy na prknech, které znamenají svět.

Otto Šimánek (28. 4. 1925 – 8. 5. 1992)

Jestliže je někdo v historii českého filmu a televize zcela neodmyslitelně spjat se svou životní rolí, která zcela zastíhuje všechny ostatní hercovy aktivity, není lepší příklad než Otto Šimánek a pan Tau.

Otto Šimánek ve své nejslavnější roli pana Tau

Gustav Nezval a Jiřina Štěpničková ve filmu *Babička* (1940)

Otto Šimánek pocházel z Vysočiny, kde také vyrůstal, po měšťance se vyučil v Praze elektromechanikem, ale v té době zároveň začal hrát divadlo, spolu s přáteli účinkoval v Dělnické besedě. Po válce Šimánek spolu s Václavem Vaňátkem stál u zrodu Divadla mladých pionýrů (1945-1946), nedlouho poté přešel do Divadla 5. května a půl roku absolvoval zájezdová představení s Jindřichem Plachtou (1946-1947). Následovalo stálé angažmá v Divadle pracujících ve Zlíně, respektive Gottwaldově (1947-1954), pak působil ve Státním divadle v Ostravě (1954-1958). Koncem padesátých let se vrátil do Prahy a na několik desetiletí zakotvil v Městských divadlech pražských (1958-1990). Otto Šimánek od svých počátků inklinoval k pantomimě, kterou ukázkově prezentoval ve slavném představení *Největší z pierotů* v ostravském Státním divadle. Piloval herectví beze slov, práci s gesty a mimikou a tyto atributy hereckého projevu následně bohatě zužitkoval ve své nejslavnější roli pana Tau. Jako činoherec vynikl v komických, potažmo tragikomických postavách.

Následná participace Otto Šimánka ve filmu se týkala vesměs nevelkých komediálních rolí. Při bližším zkoumání filmografie Otto Šimánka zjistíme, že příležitosti dostával především od režiséra Václava Vorlíčka.

Všechny aktivity Otto Šimánka byly od konce šedesátých let zastíněny pohádkovou postavou tajemného pana Tau, sympatického mlčenlivého hrdiny s kouzelnou buřinkou. Práce tandemu Jindřich Polák – Ota Hofman vyústila v úspěšný televizní seriál, k jehož kladům patřila i neokoukaná tvář do té doby nepříliš známého Šimánka. Pohádkové příběhy značně komediálního pojetí si získaly srdce dětských i dospělých diváků. Od počátku vznikl seriál v koprodukcí se Západním Německem, tudíž byl zcela oproštěn od dobového zatížení a dodnes je zcela nadčasový.

Nicméně je nutno dodat, že se objevil i v desítkách inscenací a seriálů, vzhledem k nabyté popularitě v zahraničí jej také několikrát oslovili němečtí televizní tvůrci. V sedmdesátých letech rozšířil Šimánek své aktivity o pedagogickou činnost a sedmáct let vyučoval pantomimu na hudebně-dramatickém oddělení Státní konzervatoře v Praze.

Jiřina Štěpničková

Divadelní a filmová herečka Jiřina Štěpničková se narodila 3. dubna 1912 v Praze v měšťanské rodině, která pocháze-

la z Českomoravské vysočiny. Matka, jež v mládí ochotničila, byla v domácnosti, otec pracoval jako mistr ve střešovicke vozovně. Od dětství, které strávila na Letné, sportovala, jejím vysněným cílem ovšem bylo věnovat se hlavně tanci a zpěvu. Toužila jít na konzervatoř, což otec rozhodně odmítal, na rozdíl od maminky a sestry, které stály za ní. Zkoušky udělala tajně a byla přijata na dramatické oddělení. Už během studia na pražské konzervatoři, konkrétně v roce 1928, hostovala Jiřina (pod matčiny původní jménem Jiřina Papežová) v Osvobozeném divadle V+W. To bylo ovšem na škole nepřijatelné, takže byla vyloučena a konzervatoř nedokončila. V roce 1929 působila v Moderním studiu a poté na zkoušku vystoupila v reprízách dvou představení Národního divadla – díky tomu v roce 1930 získala angažmá přímo ve „zlaté kapličce“.

Od podzimu 1936 změnila působiště: začala hrát v Městském divadle na Královských Vinohradech (dnes Divadlo na Vinohradech), ve kterém působila až do roku 1951. V sezóně 1961-1962 hrála v Městském divadle v Kladně, od roku 1962 až do své smrti (1985) pak působila v pražském Realistickém divadle (dnes Švandovo divadlo).

Na stříbrném plátně se Štěpničková objevovala od počátku třicátých let. Nejprve ve vedlejších rolích, později se ale díky dvěma rolím ze Štěpničkové stala hvězda. Zásadní pak pro ni byla titulní úloha ve vesnickém dramatu *Maryša* (1935). Film byl natočen dle předlohy divadelní hry bratří Mrštíků a slavil doma velký úspěch, navíc byl uveden i na MFF v Benátkách v roce 1936. Některé předchozí, ale zejména tato role pak herečku poněkud zaškatalkovala – často dostávala úlohy silných venkovských žen, a – jak jinak – okrojovaných.

Za další snímek byla Štěpničková oceněna Národní cenou za hlavní roli: jednalo se o úlohu selské dcerky Lidušky Staňkové ve venkovském dramatu *Muzikantská Liduška* (1940). I v dalších filmech natočených za německé okupace přesvědčila. Jednalo se vždy o tuzemské snímky, za okupace totiž odmítla všechny nabídky k hraní v německých filmech.

Po válce žila určitou dobu v zahraničí, takže její syn Jiří Štěpnička (pozdější herec a dabér) se narodil v Londýně. Herečka se i se synkem vrátila do Československa, což se jí stalo osudným, neboť se dostala do hledáčku StB. V únoru 1948 sice podepsala výzvu kulturních pracovníků

„Kupředu, zpátky ni krok“ na podporu Národní fronty, zahrála si v jednom romantickém snímku a jedné pitomé agitce, ale nepomohlo jí to. StB vymyslela past – zaslala jí podvržený dopis režiséra Čapa o možné práci v zahraničí, čemuž uvěřila – a s tříletým Jirkou v náručí se pak pokusila překročit na Šumavě státní hranici. Převaděč byl konfidentem, ona byla zadržena a v prosinci 1952 byla po dvou denním procesu odsouzena k patnácti letům vězení.

V roce 1954 požádala její sestra Marie prezidenta Zápotockého o udělení prezidentské milosti. Souběžně s tím se na prezidenta obrátili i další představitelé české kultury, mj. Ladislav Pešek, Zdeněk Štěpánek, Bohuš Záhorský, Jaroslav Marvan, Jiří Trnka, Martin Frič, Jaroslav Průcha, František Salzer, Eduard Kohout, Zdeňka Baldová, Dana Medřická, Lída Vostrčilová, Růžena Nasková, o rok později totéž žádali herci v čele s Leopoldou Dostalovou, stejně tak v roce 1956 podal podobnou žádost Jaroslav Vojta. Milost jí nebyla udělena, trest byl jen snižen na deset let. Nakonec byla po osmi letech strávených v pardubické věznici propuštěna v roce 1960 na amnestii prezidenta Novotného.

Návrat do divadla znamenal pro Štěpničkovou také návrat na stříbrné plátno, bohužel většinou jen do menších rolí. Z roku 1969 pocházejí její dvě velmi výrazné úlohy – porodní bába Dorota Groerová z historického hororu *Kladivo na čarodějnice* a pak její zahořklá a zestárlá herečka Slávka Hradilová v trpkém komediálním dramatu *Hvězda*.

Z pozdějších filmů lze uvést ještě drama *Konečná stanice* (1981).

V televizi si například zahrála hlavní ženskou úlohu tety Plajznerky v pohádce *Zapomenutý čert* (1964), pak vedlejší roli Honzovy matky v pohádce *O Honzovi a princezně Félince* (1968), babičku Barboru Snížkovou v historickém seriálu *F. L. Věk* (1971), veselou bývalou učitelku Ambru v TV-komediálním dramatu *Tři na lavičce* (1978) o setkání starších lidí v městském parku, často se objevovala v diváckých příbězích cyklu *Bakaláři*. Z osmdesátých let lze uvést komediální drama *Přivedla žebračka na mizinu* z cyklu *Povídky malostranské* (1984), ve kterém si zahrála žebračku, babu „Milionovou“, jež závidí a pomlouvá svého úspěšnějšího žebračského kolegu. To byla jedna z jejích posledních rolí.

V roce 1996 napsal Jindřich Černý hereččin osobní a umělecký portrét v knize *Jiřina Štěpničková*. V roce 2004 o ní vznikl televizní dokument *Diagnóza: Smrt nenávisť* (režie Ján Novák) z cyklu *Příběhy slavných*. O rok později napsala dokumentaristka Šárka Horáková (Maixnerová) knihu *Herečka v pasti* (2005), týkající se estébácké akce, které účelem bylo Štěpničkovou fakticky zničit. A právě o této akci bylo režisérem Viktorem Polesným natočeno v roce 2020 historické životopisné drama *Past*.

Osudem zkoušená herečka Jiřina Štěpničková zemřela 5. září 1985.

KINEMATOGRAFIE

Filmy o Ukrajině online

Portál DAFilms nabízí výběr dokumentárních filmů o Ukrajině. Každé přehrání je pomoc ukrajinským filmařům ve válečné zóně, protože portál se vzdal svého podílu ze zisku, uvedl Martin Černý z DAFilms.

„Od samotného vzniku DAFilms a festivalové sítě Doc Alliance je pro naši službu klíčová spolupráce s festivaly a samotnými filmaři. Jsme proto rádi, že společně s kyjevským festivalem Docudays můžeme společně s našimi diváky podpořit dokumentární filmaře na Ukrajině, kteří momentálně natáčejí v místech konfliktů. Věříme, že vedle humanitární a finanční podpory je rovněž důležité přinášet autentické příběhy a ověřené informace z těchto kritických okamžiků novodobé historie Evropy,“ říká Diana Tabakov, výkonná ředitelka a kurátorka DAFilms.

Mezi devíti nabízenými filmy je i snímek Filipa Remundy, který v *Českém žurnálu: Blízký daleký východ* natáčel dění na Ukrajině v roce 2014, nebo mladých dokumentaristů Elišky Cílkové (*Pripyat Piano*) a Zdeňky Chaloupky (*Ukažte mi válku*). Ve filmu *Svědkové Putinovi* ukazuje uznávaný režisér Vitalij Manský vzestup ruského vládce Vladimira Putina a jeho dlouhodobé snahy o rozšiřování ruského impéria. Pohled z druhé strany nabízí ukrajinská režisérka dlouhodobě žijící v Česku Anna Kryvenko. Ve svém filmu *Můj neznámý voják* odkrývá jaké to je být v roli okupanta v cizí zemi.

„Z každého přehrání filmu v tomto speciálním programu věnuje streamovací portál svůj podíl na podporu dokumentaristů působících a zaznamenávajících ruskou agresi na Ukrajině. Zbývajících 60 % z jednotlivých streamů putu-

je majitelům práv. Vybraná částka bude převedena na veřejnou sbírku festivalu Docudays, jež přímo na místě spolupracuje s filmaři, kteří právě teď natáčejí v místech invaze. Finanční zdroje budou použity na technické vybavení, zázemí a základní potřeby při natáčení,“ dodal Černý.

(mk)

Studentské filmy ožili na FAMUFESTU

Od 30. března do 3. dubna ožily v pražském kině Pilotů filmy studentů pražské Filmové a televizní fakulty Akademie múzických umění (FAMU).

Na 38. ročníku FAMUFESTU mohli diváci vidět snímky jejich posluchačů, ale také studentů prestižní francouzské školy La Fémis. Festival nabídl také koncerty, workshopy, scénická čtení a výstavu.

Tématem letošního ročníku bylo „setkání“. „Vycházíme z naší zkušenosti zahájení studia v distanční formě bez možnosti fyzického kontaktu. Neznáme pedagogy ani studenty a loňský ročník festivalu jsme sledovali online. Chtěli jsme se setkat, detailně poznat FAMU a formou festivalu toto poznání zprostředkovat dál, a to nejen studentům, ale i široké veřejnosti,“ řekla kreativní ředitelka festivalu Hana Šormová.

Jednotlivé projekční bloky tvořené krátkými filmy studentů FAMU sestavil dramaturgický tým podle společných zajímavých témat. Byly představeny i filmy studentů pařížské filmové školy La Fémis, jejichž autoři přijali pozvání a na FAMUFEST přijeli osobně.

Dalším festivalovým místem bylo nově zrekonstruované kulturní centrum Vzlet, které hostilo zakončovací ce-

remoníál a část výstavy. Novinkou byl tzv. meeting point v baru Bad Flash, který bezprostředně sousedí s Kinem Pilotů. Kavárna Café V lese zase ožila programem hudebníků spojených s AMU. (mk)

České lvy ovládl Zátopek, filmaři vzdali hold Ukrajině

Drtivým vítězstvím filmu *Zátopek* skončil 29. ročník Českých lvů. Posbíral mimo jiné sošky za režii, za hlavní mužský herecký výkon, za střih, za masky, za filmovou scénu. Celkem proměnil osm ze třinácti nominací. Ceny se předávaly v pražském Rudolfinu. Večer byl věnován Ukrajině. Zazněla na něm i výzva vyloučit ruské filmaře z českých kin.

Nejcennější sošku získal na závěr ceremoniálu, jak jinak, *Zátopek*. Jeho producentům Kryštofu Muchovi a Davidu Ondříčkovi ji předával režisér Václav Marhoul.

I on zmínil statečný boj Ukrajinců proti ruským okupantům, a to v souvislosti s vlastním snímkem: „*Nabarvené ptáče* se točilo na Ukrajině. Každé ráno se probouzím a myslím na lidi ze svého štábu, že jsou někde na frontě.“

Jako první byla vyhlášena cena za nejlepší mužský výkon ve vedlejší roli. Získal ji Oldřich Kaiser za film *Muž se zaječima ušíma*. Pro sošku si ovšem osobně nepřišel. Jako první si ji převzala herečka Antonie Formanová za výkon ve vedlejší ženské roli ve snímku *Okupace*. Poté již následovala spanilá jízda *Zátopka*. České lvy během večera získalo hned několik filmařů, kteří se na něm podíleli: za nejlepší masky Lva získala Jana Dopitová, nejlepší filmovou scénu pak podle akademiků dělal Jan Vlasák. Snímek Lvy získal za kameru i střih nebo za nejlepší výkon v hlavní mužské roli. Podle očekávání si sošku převzal Václav Neuzil. Ve stejné ženské kategorii ovšem následovala výjimka, bodovala v ní Pavla Gajdošíková. Sošku získala za herecký výkon ve snímku *Chyby*. Nicméně Václavu Neuzilovi za jeho výkon v *Zátopkovi* o pár desítek minut poděkoval z pódia zase David Ondříček, režisér *Zátopka*. I on si z Rudolfinu odnesl domů prestižní sošku, respektive dvě, jednu za režii, druhou za již zmíněnou produkci filmu.

Slavnostním večerem se opakovaně nesly vzkazy směřované Ukrajině, lidem, kteří ji brání proti ruské agresi. „Není to jenom Putin, kdo začal válku. Velká část ruského národa vše podporuje, nebo mlčí. Víme, že nejhorší věci na světě se dějí kvůli lhostejnosti... Jsou mezi nimi bohužel i umělci, včetně zástupců ruské kinematografie,“ připomněl hned v úvodu ceremoniálu ukrajinský velvyslanec v Česku Jevhen Perebyjnis. Konkrétně jmenoval Nikitu Mi-

chalkova, blízkého přítele Vladimira Putina. Následně požádal, aby byli ruští filmaři a jejich tvorba vyloučeni z českých kin, z české kinematografie.

Slavnostní večer přenášela živě Česká televize. Jeho moderátor, herec, režisér Jiří Havelka, v jeho úvodu vyzval publikum k potlesku za Ukrajinu. „Ukrajina bojuje proti ruské agresi. Vojáci bojují i za nás... Jsou to učitelé, lékaři i filmaři,“ uvedl s tím, že po celou dobu přímého přenosu bude možnost přispívat na humanitární sbírku ve prospěch napadené země.

Sbírku organizuje Člověk v tísni. Vybralo se v ní zatím 1,16 miliardy korun. Během udílení Českých lvů pak na konto přibýlo dalších více než pět milionů korun.

Herečka Elizaveta Maximová všem v sále ale také připomněla, že ne všichni Rusové oslavují Putina. Ač sama vyrostla v Česku, rodinu má jak v Rusku, tak na Ukrajině: „Moje srdce je dnes s Ukrajinou. Moje srdce je dnes i lidmi, kteří žijí v Rusku. S mými prarodiči. S mladším bratrem, který byl zatčen při protestech. Nemohla jsem dnes mlčet. A svou promluvou chci podpořit Rusy a Ukrajince, kteří chtějí mír.“ Z jejich rukou poté cenu za nejlepší studentský film převzala Diana Cam Van Nguyen za snímek *Milý tati*. Vzápětí věnovala svou finanční odměnu, šlo o sto tisíc korun, právě na sbírku Člověka v tísni. Stejná tvůrkyňe získala během večera za titul *Milý tati* i další sošku, za nejlepší krátký film.

Za nejlepší loňský animovaný film označili akademici snímek *Myši patří do nebe*. „Děkuju všem, že se opět o českém animovaném filmu ve světě mluví. A to je i díky těm, kteří byli také nominováni,“ uvedla jejich výtvarnice Denisa Grimmová. Poděkovala mimo jiné svému manželovi Janu Bubeníčkovvi za to, že to spolu při tvorbě *Myši* vydrželi. Projekt připravovali deset let. Film je o zvířátkách, která celý svůj život prožila ve strachu. A překonala ho až v nebi. „Chci poděkovat všem lidem, kteří dnes pomáhají. Je to úžasná zpráva pro celý svět, že strach lze překonat. A v našem filmu na konci vyhraju zvířata nad zlým lišákem, který je celý život sužoval. Věřím, že i my vyhraje nad jedním zlým lišákem,“ řekla opět v návaznosti na Ukrajinu Grimmová.

Sošky si z Rudolfinu odnesly rovněž televizní projekty. Nejlepším loňským televizním seriálem se stal *Ochránce*. V kategorii nejlepší televizní film a minisérie zvítězila *Božena*.

Českého lva za mimořádný přínos české kinematografii obdržel zvukař Ivo Špalj, jenž v minulosti opakovaně ocenění získal, mimo jiné za *Lekci Faust* (1994) nebo *Učitel tance* (1995). (mk)

Martha Issová a Václav Neuzil ve filmu *Zátopek* (2021)

Animované postavičky z filmu *Myši patří do nebe* (2021)

Zdeněk Svěrák: Šejnoha jsem já

Po téměř pětadesáti letech od své první klapky před kamerou se herec a scenárista Zdeněk Svěrák vrací na plátna kin, a to opět v roli velmi blízké jeho reálnému životu. „Spisovatel Šejnoha jsem já, jen trochu komičtější, přehnanější, než jsem ve skutečnosti. V příběhu je hodně autobiografického, ale ne všechno,“ vysvětlil představitel hlavní role, který je zároveň autorem předlohy snímku *Betlémské světlo*. Režie a scénáře se ujal jeho syn Jan Svěrák, střihu potom vnuk František Svěrák.

Od posledního filmu *Po strništi bos* si Zdeněk Svěrák od filmové kamery trochu odvykl, takže se musel do své role na začátku natáčení pomalu dostat. „Když po pěti letech začnete zase filmovat, tak pořádně nevíte, kde je kamera a trochu se jí i bojíte. Musel jsem si zase zvyknout, že nehraju divadlo a nemusí mě být slyšet až na balkoně. Když nehrajete pět let, tak zapomenete, že kamera a mikrofon za vás všechno udělají,“ svěřil se představitel spisovatele, kterému ožívají postavy z jeho rozepsaných knih.

Scénář k filmu napsal podle tří Svěrákových povídek jeho syn Jan Svěrák. „Potvrdilo se, že je lepší, když ten text dostanou jiné oči. Mě by třeba nenapadlo odvyprávět všechny tři povídky zároveň. A on je táhne přes spisovatele, který si neví se svými postavami rady,“ vysvětlil herec s tím, že točit komedii většinou neznamená automaticky legraci na place. „Je zajímavé, že při natáčení to komické není. Veselohra se z toho stane, až když se ty kousky poslepují. Když se to dostane do kontextu,“ dodal.

Spolupráci se svým synem si pochvaluje: „Měl jsem od Honzy úkol nedělat mladýho. Když jsem viděl první denní práce, tak jsem zjistil, že chodím přihrble. Pořád. Říkal jsem mu, že s tím budu muset něco dělat, protože vypadám jako stařík. A on odpověděl, že to naopak budeme takhle držet. Čili hraju člověka ještě staršího, než jsem,“ popsal cestu vzniku postavy Šejnohy Zdeněk Svěrák. „A taky mi dával jednu základní radu. Před každým záběrem mi pošeptal do ucha: Hlavně nehraj. Tak jsem nehrál, jenom jsem tam byl.“

Jak to všechno dopadlo, mají diváci možnost vidět od letošního 10. března, kdy film do kin uvedla distribuční společnost Bioscop. Zároveň s tím je možné si pořídit i Svěrákovu nejnovější knihu *Povídky a jedna báseň*, která vyšla u Supraphonu 18. února v audioknižní podobě.

Zdeněk Svěrák v autobiografickém filmu Jana Svěráka *Tatínek*

I tady autor vychází ze svého života a historek svých rodinných příslušníků.

Atmosféru audioknihy opět dotvořil svou osobitou hudbou Jaroslav Uhlíř. „Jsem rád, že se audioknihy za poslední roky tak rozšířily, protože lidi mají málo času na čtení a často tráví dny třeba za volantem, kde si mohou literaturu užít tímhle způsobem,“ vysvětlil Zdeněk Svěrák, který v roce 2018 obdržel Zvláštní cenu Asociace vydavatelů audioknih za mimořádný přínos v oblasti mluveného slova.

Snímek *Betlémské světlo* vypráví příběh stárnoucího spisovatele Karla Šejnohy, kterému už psaní nejde jako dřív. Nedokončené povídky se mu hromadí v hlavě a jejich postavy vycházejí na denní světlo a dožadují se, aby autor pokračoval v ději. Všichni něco chtějí. Fotograf Matěj chce získat nedobytnou magistru z lékárny, pan Bohumil prosí, aby udělal zázrak, automechanik Bakalář by chtěl být lékařem. Do toho vstupuje z reálného světa Šejnohova manželka, která si myslí, že už by měl psaní nechat a konečně se věnovat jí. (mk)

Zemřela dlouholetá umělecká ředitelka karlovarského festivalu Zaoralová

Ve věku devětaosmdesáti let zemřela dlouholetá umělecká ředitelka karlovarského filmového festivalu Eva Zaoralová. Uznávaná filmová publicistka se zaměřovala hlavně na francouzský a italský film. V roce 1994 se společně s Jiřím Bartoškou zapojila do úsilí o obnovení prestiže Mezinárodního filmového festivalu Karlovy Vary a v roce 1995 se stala jeho uměleckou ředitelkou. Pod jejím vedením se programovému týmu podařilo vytvořit přehlídku srovnatelnou s prestižními světovými festivaly.

Uměleckou ředitelkou byla až do roku 2010, o rok později její funkci převzal Karel Och a Zaoralová od té doby byla uměleckou poradkyní festivalu. Pedagogicky působila na Filmové a televizní fakultě Akademie múzických umění, kde přednášela filmovou historii. Za svou práci byla vyznamenána Medailí za zásluhy i francouzským Řádem rytířky umění a literatury a řadou dalších cen. Kromě dlouholetého působení ve vedení filmového festivalu v Karlových Varech zasedala v porotách mnoha významných filmových festivalů, mimo jiné v Cannes, Berlíně či Benátkách.

Eva Zaoralová

FOTOGRAFIE

Petr Balíček, fotografující genetik

Petr Balíček se dokázal ve své tvorbě dotknout i velmi ožehavých témat. Přední vědecký genetik byl zároveň vášnivým fotografem a malířem. Část jeho snímků dokonce zakoupil majitel Reuters pro londýnskou sbírku The Archive of Modern Conflict.

Petr Balíček zemřel v roce 2020, k jeho nedožitým osmdesátinám se konaly výstavy v Praze (Galerie Josefa Sudka) a v Hradci Králové (Galerie Na Hradě).

„Ve fotografii ho inspirovala jeho profese genetik, ale i technika samotná. Můj tatínek fotku miloval, ale měl pocit, že by měl najít svůj vlastní způsob uměleckého vyjadřování,“ říká jeho dcera Anna Balíčková, která zorganizovala výstavu v Hradci Králové.

Pro pražskou výstavu vybíral snímky kurátor Uměleckoprůmyslového musea Jan Mlčoch, který zpracoval pro muzejní archiv více než 200 Balíčkových fotografií. Ty před lety genetik, fotograf a malíř muzeu daroval.

„Byl to exaktní vědec. Pracoval systémem uzavřených cyklů, které vypracovával brilantně, i když se tematicky nebo fotografickým jazykem lišily. Vždycky měl dokonale zvětšeniny,“ upřesnil Mlčoch.

Od dětství Balíčka provázela láska k výtvarnému umění. Měl ji v genech, jeho otec maloval krajinky. Na začátku používal širokouhlý objektiv, u něhož dochází k určitým deformacím obrazu. Tím je charakteristická jeho práce ze sedmdesátých let minulého století. Nebál se experimentovat, jak způsobem zachycení příběhů kolem (např. v té době tabuizovaná homosexualita), nebo způsobem vyvolávání filmů. Některé fotoobrazy navíc snímal přes laboratorní mikroskop.

Pozornost si získal sérií *Tváře*, v níž surrealisticky zachycoval aranžované scenerie s lidmi. V době, kdy se věnoval výzkumu dětí s genetickými vadami, zpracoval soubor *Miserére*. A právě tehdy udělal jeden ze svých nejsilnějších snímků.

„Klíčovou fotkou pro mě je ta s handicapovanými dětmi. Na první pohled to vypadá ošklivě, protože ty děti jsou svázané provazem. Za komunismu o ně pečovaly jeptišky v ústavu pod Kunětickou horou. Svázaly je proto, že se o ně bály. Neuměly je jinak zvládnout, protože byly straš-

ně divoké. Tatínek mi říkal, že na ně byly jeptišky moc hodné, i když to tak z té fotky nemusí vypadat,“ vysvětluje fotografova dcera, která se stará o jeho odkaz.

Člen skupiny Setkání po sobě zanechal pestré a rozsáhlé dílo. Výstava, která se konala v Praze, byla zaměřena výhradně na černobílé fotografie. V Hradci Králové, kde strávil většinu života, dostala prostor také jeho malířská tvorba. (mk)

Czech Press Photo v Národním muzeu

Národním muzeem otevřelo své brány milovníkům fotografie hned po vyhlášení výsledků 21. ledna. Expozice Czech Press Photo se nachází v historické budově Národního muzea.

Tady čeká na návštěvníky více než 500 vybraných snímků, které reflektují události loňského roku. Nechybí témata jako tornádo na jižní Moravě, návštěva papeže na Slovensku, pietní kříže na Staroměstském náměstí a mnoho dalšího.

V letošním ročníku soutěže bylo vypsáno osm fotografických kategorií. Soutěžilo 250 fotografů, kteří přihlásili přes čtyři tisíce fotografií. Příspěvky byly přihlašovány elektronicky v průběhu celého měsíce září. Odborná mezinárodní porota pracovala ve dnech 17. až 19. října 2021 v galerii Czech Photo Centre ve složení: předseda poroty šéfredaktor fotobanky ČTK Petr Mlch, Alžběta Jungrová ze 400ASA, Adrian Evans, ředitel Panos Pictures, Sean Gallup, fotograf Getty Images a Jan Zátorský z Mafra, a. s.

Fotografií roku se stal snímek Petra Topiče ze série s názvem *Zkáza*, jež dokumentuje rozsah škod po ničivém tornádu, které se prohnalo obcemi na jižní Moravě.

Výstava vítězných a dalších vybraných fotografií 27. ročníku soutěže Czech Press Photo se uskutečňuje ve spolupráci s Národním muzeem v prostorách historické budovy Národního muzea na Václavském náměstí.

Součástí výstavy Czech Press Photo je také výstava soutěže Czech Photo Junior – fotografické soutěže pro děti a mládež.

K výstavě, která bude otevřena do 30. května, se koná doprovodný program: přednášky, autorské prezentace, dny s firmou Canon a Samsung a další. (mk)

HUDBA

Vyprodaná Labská filharmonie vestoje aplaudovala České filharmonii

Vyprodaný velký sál Labské filharmonie v Hamburku vestoje dlouze aplaudoval Smetanově *Mé vlasti* v podání České filharmonie (ČF). Orchester pod vedením svého šéfdirigenta Semjona Byčkova nabídl cyklus šesti symfonických básní Bedřicha Smetany od úvodních tónů harfy ve *Vyšehradu* až po závěrečné finále *Blaníku* bez přestávky. Podobným způsobem ji ČF prezentovala v sále Berlínské filharmonie.

„Slyšet *Mou vlast* v cizině je samozřejmě svátek, i když se blýská v poslední době na časy s jinými než českými

orchestry. A slyšet ji s Českou filharmonií je dvojnásobná radost. V takovém sále, jako je Labská filharmonie, je to úžasný zážitek, protože je tady nádherná akustika a publikum zde vytvořilo krásné prostředí,“ řekl ČTK spoluzakladatel hudebního portálu Klasika Plus Petr Veber.

Zpěvák Jaroslav Hutka 75

Písníkář Jaroslav Hutka (* 21. 4. 1947) nedávno vyhrál soud s hudebním publicistou Karlem Srpem, o kterém prohlásil, že na něj donášel Státní bezpečnosti.

Za minulého režimu Hutka utekl na Západ. A není to tak dlouho, co se znovu stal otcem. V Interview ČT24

Hutka mluví o práci během pandemie, emigraci i významu svých písní.

Život ho stále překvapuje. „Já jsem se celý život mýlil. Myslel jsem, že se v životě nedostanu za hranice. Myslel jsem, že budu malířem, a najednou jsem se stal zpěvákem. Když jsem byl za hranicemi napořád, tak jsem si říkal: už není návratu, ten bolševický režim je stabilní. Bim ho, nikdo s tím nepočítal, jsem zpátky,“ uvádí Hutka s tím, že ve společnosti cítí generační konflikt.

Hutka nyní tvoří často jen pro sebe, dnešní doba podle něj nepřeje „tlustým knížkám a dlouhým písničkám“. „Mám svoje koncerty, i když teď už skoro druhý rok ne. Jinak v rádiu ty písně nehrají, v televizi taky ne, ale mám publikum, které přijde a vlastně to mi tak nějak vyhovuje. Že jsem svobodný a píšu, co chci,“ říká Hutka.

První pandemická vlna byla podle písničkáře i trochu „očistná“, ze druhé už ale měl „vítr“, izoloval se a na chalupě hodně psal.

Olomoucký rodák z vily Primavesi Jaroslav Hutka je jedním z prvních českých folkových písničkářů, textařů a hudebních skladatelů. Do širšího povědomí nefolkového publika se dostal v listopadu roku 1989, kdy se jeho píseň *Náměšť* stala jedním z nejvýraznějších symbolů sametové revoluce. Ale atmosféra pospolitosti a porozumění jako by byla přítomna na každém jeho koncertě, kde si publikum rádo zazpívá společně s ním.

Na svou hudební dráhu se vydal v šedesátých letech. V politicky složitém období, které následovalo po okupaci v srpnu 1968, se Hutka vlastní iniciativou zasazoval o to, aby česká písničkářská scéna i nadále dostávala zasloužený prostor. Proto se stal jedním ze zakladatelů Šafránu, volného sdružení písničkářů, kteří usilovali o možnost legálně veřejně vystupovat. Po stále rostoucím počtu konfliktů s StB a VB se Hutka spolu s ostatními členy tohoto neformálního uskupení rozhodli Šafrán po několika letech působení rozpustit. Hutkův podpis Charty 77, která představovala jednu z nejvýznamnějších akcí opozice proti komunistickému režimu v období normalizace, jako by byl předzvěstí jeho brzkého odchodu do exilu. Zbylé roky komunistické nadvlády tak Hutka strávil v Nizozemí, odkud se vrátil až během sametové revoluce.

Nicméně polistopadový vývoj v republice se Hutkovi také nejeví jako ideální a stává se novým terčem jeho kritiky spolu s konzumním způsobem života nebo snahou rychle zbohatnout. Svou nespokojenost s tehdejší politickou situací vyjádřil také na začátku nového tisíciletí opakovanou kandidaturou do Poslanecké sněmovny (za Balbino-

vu poetickou stranu a za Stranu zelených). Ve svých satirických písních se vyjadřuje k současné politické situaci do dnes. V roce 2018 oslavil Jaroslav Hutka 50. výročí svého veřejného vystupování.

V jeho hudební tvorbě se dají vysledovat dvě odlišné orientace. Jednou jsou adaptace moravských lidových písní, druhou jeho původní tvorba. Kromě toho je Hutka autorem také několika prozaických textů, např. *Dvorky*, *Plechovka* nebo *Utkání se skálou*.

VZPOMÍNKA

František Ondříček

Syn Jana Ondříčka (* 29. 4. 1857) hrával v otcově kapele ještě dříve, než začal chodit do školy. Soustavně se učil v letech 1870-1872 u Jana Webera a pak studoval u Antonína Bennewitze na pražské konzervatoři, kterou absolvoval skvělým přednesem Beethovnova koncertu, a hned nato zahájil dráhu koncertního umělce. Byl ostatně typickým zářačným dítětem.

Mladý houslista však ještě toužil pokračovat ve studiu a nakonec se mu to díky mecenáši Aloisi Olivovi podařilo. Vzdělával se u známého profesora Lamberta Josepha Massarta v Paříži. Poté, co v Paříži získal roku 1879 první cenu Národní konzervatoře a s ní i mistrovské housle, Ondříček působil dva roky jako sólista a koncertní mistr Pasdeloupova orchestru. V roce 1881 se oženil s členkou pražské opery Annou Hlaváčkovou a s plnou vervou se vrhl na dráhu sólisty.

V roce 1882 vystupoval v Londýně a pak ve Vídni, kde dobyt rozhodujícího úspěchu. Jako šestadvacetiletá vycházející hvězda tu 2. prosince 1883 premiéroval *Houslový koncert a moll* Antonína Dvořáka, a to jen několik týdnů po úspěšném pražském uvedení. Ondříček Dvořákovu hudbu miloval a ve světě se nejvíce proslavil právě interpretací tohoto díla. Rakouský kritik ostrého pera Eduard Hanslick opěvoval „svěží, čistý, sladký projev“ mladého houslisty. A v roce 1883 sám velký Johannes Brahms prohlásil, že svůj houslový koncert uslyší v naprosté dokonalosti jenom od Ondříčka. Ten však mistrně ovládal veškerý klasičtý houslový repertoár – od skladeb Johanna Sebastiana Bacha, přes klasicistní houslové sonáty až po nejslavnější koncerty světové literatury. Na konci 19. století byl jedním z nejslavnějších světových houslistů, obdivován pro vrcholnou techniku, plnokrevnou hudebnost, monumentalitu i podmanivost příkladného, zároveň však silně osobitého i realisticky pravdivého podání.

František Ondříček zemřel v nedožitých pětadesáti letech (12. 4. 1922). Ještě čtyři dny před svou smrtí koncertoval naposled v Ženevě. Smrt jej zastihla náhle ve vlaku na nádraží v Miláně, když chtěl se svou druhou ženou

Ellou Stillеровou strávit Velikonoce u přátel v italské Lucce. Zemřel na náhlou zástavu srdce v okamžiku, kdy vedlejší kolej Stazione centrale právě přijel vlak s italským králem.

Jaroslav Kvapil (21. 4. 1892, Fryšták – 18. 2. 1958, Brno) Jaroslav Kvapil byl český klavírista, dirigent, hudební skladatel a pedagog. Studoval na gymnáziu v Olomouci. Současně byl fundatistou, tj. uživatelem fundace olomoucké katedrály. Zde byl žákem dómského varhaníka a skladatele Josefa Nešvery. Neúspěšně se pokusil o přijetí na Pražskou konzervatoř, ale byl přijat na brněnskou Varhanní školu, kde v letech 1906-1909 studoval skladbu u Leoše Janáčka. Kromě toho studoval ještě hru na klavír a varhany, kontrapunkt a zpěv. Pokračoval na konzervatoři v Lipsku – u Maxe Regera studoval skladbu, u Hanse Sitta dirigování a u Roberta Teichmüllera hru na klavír.

Po návratu do Čech se stal dómským varhaníkem v Olomouci, učil na varhanní škole v Brně a v hudební škole „Žerotín“ a byl činný i jako klavírní virtuos. V době první svě-

tové války bojoval na italské a ruské frontě. Po vzniku Československa učil opět na Varhanní škole v Brně a v roce 1919 byl jmenován profesorem klavíru na brněnské konzervatoři. Souběžně byl korepeditorem operního souboru a učil na hudební škole Filharmonického spolku Beseda brněnská. V roce 1920 se stal jejím ředitelem a v této funkci setrval až do roku 1946. Ve Filharmonickém spolku se stal sborním a v široké spolupráci s divadelním orchestrem a sólisty uvedl na brněnská koncertní pódia vrcholné skladby světové oratorní a kantátové tvorby. Za své úspěchy byl v roce 1929 jmenován čestným členem České akademie věd a umění.

Nepřestal ani vystupovat jako klavírní virtuos – kromě samostatných koncertů spolupracoval s předními českými komorními soubory a na koncertech doprovázel i sólisty Národního divadla v Praze. Poslední veřejné vystoupení se konalo na počest jeho šedesátin v roce 1952.

Po osvobození byl profesorem skladby a vedoucím katedry skladby a hudební teorie na Janáčkově akademii múzických umění v Brně.

Koncerty pro Ukrajinu

Čeští umělci vystoupili na podporu Ukrajiny na benefičních koncertech. Jejich výtěžky půjdou organizacím pomáhajícím lidem zasažených válkou.

Na Václavském náměstí v Praze uspořádala koncert Česká televize, na kterém vystoupili například kapely Mig 21, Chinaski a Pražský výběr, Marie Rottrová a Tomáš Klus či hudebníci z České filharmonie.

Výtěžek je určen do sbírky Člověka v tísní SOS Ukrajina, uvedla mluvčí České televize Karolína Blinková.

Na pražské Kampě pak pořádali koncert kulturní instituce Festival svobody, Signal Festival, Jatka 78, Rock for People, Prague Pride a další.

Ve Velkém sále pražské Lucerny se konal koncert, kde vystoupily kapely Wohnout, Divokej Bill, Vypsaná fixa, Rybičky 48, Eddie Stoilow nebo Anna K.

Dále se pak konal v pražském Lucerna Music Baru koncert spolku Podtvrzí a Čítárny Unijazz. Výdělek šel na konto Červeného kříže. Vystoupily kapely Zrní, Ventolin, Madhouse Express, Vepřové komety, Adrian T. Bell a další.

(mk)

K pražskému festivalu pro Ukrajinu se připojily stovky účinkujících

Na pražské Kampě se konal dosud největší festival spojený se sbírkou ve prospěch Ukrajiny. Kultura pro Ukrajinu je dílem stovek českých, ukrajinských a ruských umělců. Mezi účinkujícími byli třeba Pražský filharmonický sbor, písničkářka Amelie Siba, skupina Lanugo, folklórní umělkyně Svitlana Reichelová, zpěvačka Aiko, běloruské duo Zabelov Group a další. Festival podpoří sbírku „SOS Ukrajina“ pořádanou pod záštitou Člověka v tísní.

„Bylo pro nás důležité na jednom pódiu spojit české, ukrajinské a ruské umělce a ukázat naši soudržnost s Ukrajinou. Češi projevují neskutečnou vlnu solidarity a pomáhají všemi možnými prostředky. Ukrajinci nasazují své životy za svou zemi a za mír celého světa. A Rusové své

hrdinství ukazují v ulicích Ruska, kde podepisují petice proti válce a demonstrují i za cenu vězení a tvrdých postihů,“ řekl spolupořadatel Martin Šolc.

Na pódiu se vystřídali jak hudební interpreti, tak řečníci. Celý výtěžek z akce jde na veřejnou sbírku SOS Ukrajina pořádanou pod záštitou Člověka v tísní. Všichni, co akci připravovali, včetně umělců, se na koncertu podíleli bez nároku na honorář.

Kromě muzikantů na festivalu promluvil ukrajinský velvyslanec Jevhen Perebyjnis, bosenský lidskoprávní aktivista a novinář Igor Blažević, novinář Alexandr Mitrofanov nebo politický geograf Michael Romancov.

Doprovodný program zajišťovaly desítky festivalů, divadel a kulturních organizací, které se zapojily do výzvy #kulturaproukrajinu, jako jsou Containall, Signal Festival, MeetFactory, Museum Kampa, Díky, že můžem a mnoho dalších. Na Kampě díky nim návštěvníci zažili i umělecké instalace umístěné pevně v prostoru i mihotající se v neustálém pohybu.

(mk)

South Park zesměšnil Putina

V americkém seriálu *South Park* zesměšnili ruského prezidenta Vladimira Putina, který rozpoutal válku na Ukrajině. Jde o první případ, kdy seriál tematizoval tyto aktuální tragické události.

Tvůrci Trey Parker a Matt Stone vyrábějí seriál na rozdíl od ostatních velice rychle, a jsou tak schopni jako jediní reagovat na aktuální události. V epizodě *Back to the Cold War* (*Zpátky do studené války*) jsou chlapani ve škole vystrašení cvičením pro případ nukleárního útoku. Putin podle nich zamrzl v osmdesátých letech minulého století a je agresivní, protože „už mu nefunguje pindík jako dřív“.

V současnosti běží 25. řada seriálu *South Park*, který proslul černým humorem a totální nekorektností vůči všem. Nedávno Parker a Stone uvedli také filmy *South Park: Post Covid* a *South Park: Post Covid: The Return of Covid* na streamovací službě Paramount+.

Stan, Kyle a Cartman se v nich zase spojili ve snaze zachránit Kennyho. V *Post Covidu*, uvedeném koncem listopadu, se známé postavičky objevily v budoucnosti po čtyřiceti letech. Z kluků jsou dospělí ztroskotanci, navíc pořad trvá pandemie a svět se potácí v beznaději. Trey Parker a Matt Stone si ve filmu utahují z odpůrců očkování nebo z woke culture. Seriál byl už dříve zakázán v Číně.

Válka na Ukrajině mezitím dál pokračuje. Ruský byznysmen Alex Konanychin, který podniká v USA, nyní nabízí odměnu milion dolarů tomu, kdo Putina svrhne. (mk)

Bylo zrušeno turné Alexandrovců

Pořadatelé koncertů ruského armádního pěveckého a tanečního souboru Alexandrovci pozastavili prodej vstupenek na jejich letošní turné v Česku. Soubor měl vystoupit na koncertech v Karlových Varech a v Praze.

„Myslím si, že by se neměla plést politika do kultury, ale za situace, která na Ukrajině nastala, nemůžeme jednat jinak,“ uvedla za pořadatele Renata Štupáková.

Některé evropské státy, například Estonsko, vystoupení ruského armádního souboru kvůli ruské anexi Krymu zrušily už před několika lety. Tuzemské koncerty Alexandrovců v minulosti provázely protesty protiruských aktivistů. Například skupina Kaputin! už v roce 2018 v Praze oslovovala návštěvníky koncertu s tím, že Alexandrovci nejsou zábava, ale propaganda.

Ruský armádní soubor Alexandrovci uspořádal první veřejné vystoupení 12. října 1928 v Ústředním domě Rudé armády v Moskvě. Tehdy se jmenoval Soubor rudoarméjské písně a tvořilo ho dvanáct mužů – osm zpěváků, dva tanečníci, harmonikář a recitátor.

Umělecké těleso založil hudební skladatel, dirigent, sbormistr a pedagog Alexandr Alexandrov, mimo jiné autor sovětské i ruské státní hymny, který jej vedl do své smrti v roce 1946. Od té doby nese soubor jeho jméno – Akademický soubor písní a tanců Ruské armády A. V. Alexandrova.

V prosinci 2016 soubor potkala osudová rána, když se letadlo s čtyřiašedesáti jeho zpěváky zřítilo do Černého moře při letu na ruskou vojenskou základnu v syrské Latákie. Katastrofu nikdo nepřežil. Po nehodě se soubor snažil o obnovu, do konkurzu v lednu 2017 se na uvolněná místa přihlásilo více než 2 000 uchazečů. V současnosti Alexandrovci mají přes 300 členů, soubor tvoří mužský pěvecký sbor, orchestr, balet a skupinka sólistů a dirigentů. S Alexandrovci jako hosté vystupovali například Karel Gott, Lucie Bílá, Petr Kolář, Petra Janů, Aleš Brichta, Bára Basiková či houslový virtuos Pavel Šporcl. (mk)

Torzo tanku v jiné barvě

Na náměstí Kinských v Praze stál mezi roky 1945 a 1991 na podstavci tank, zamýšlený jako památník osvobození Prahy Rudou armádou. Výtvarník David Černý ho v dubnu 1991 přemaloval narůžovo a tank byl nakonec převezen do Vojenského technického muzea v Lešanech. Černý oživil myšlenku na tank jako prostředek ruské zvůle v roce 2001, kdy vytvořil další růžové umělecké dílo s názvem *Deset deka tanku*. Na náměstí Kinských bylo dočasně umístěno o sedm let později při rusko-gruzínském konfliktu. Znovu se zde torzo objevilo, tentokrát v zeleném provedení,

Torzo tanku na Smíchově nechal výtvarník David Černý přetřířit na modro-žlutou

v den 50. výročí okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy a v současnosti dostalo náttěr v barvách ukrajinské vlajky.

České školy otevřely první třídy pro ukrajinské děti

České školy otevřely první třídy pro ukrajinské děti, které utekly před válkou z rodné země. Projekt takzvaných ukrajinských jednotřídek připravilo ukrajinské velvyslanectví spolu s Nadačním fondem Děti Ukrajiny a emeritním rektorem Univerzity Karlovy Tomášem Zimou za podpory ministerstva školství. Učit je budou pedagogové přímo v ukrajinštině. Podle Zimy se tam mohou hlásit děti ve věku zhruba od šesti do sedmnácti let. „Na Ukrajině je základní vzdělání jedenáctileté,“ vysvětlil. Žáky základních škol můžou rodiče do jednotřídek zapsat přes web nadačního fondu Děti Ukrajiny. Na webu se zároveň můžou hlásit učitelé nebo dobrovolníci, kteří umí ukrajinsky. První školy v Praze a v Brně už třídy otevřely. Podle Zimy se v tuto chvíli do projektu nahlásilo přibližně dvacet škol v Praze a Brně. Očekává, že postupně budou přibývat i další školy.

Moravské divadlo pomohlo Kyjevskému národnímu baletu

Moravské divadlo v Olomouci poskytne dočasný umělecký azyl členům Kyjevského městského baletu, který čítá na tři desítky členů. Válka na Ukrajině je zastihla během jejich turné v zahraničí, do Olomouce dorazí z Francie. Divadlo jim poskytne zkušebny k tréninkům a zkouškám, v jednání je rovněž vystoupení kyjevského baletu na olomouckém jevišti i na dalších scénách v České republice.

Ministr kultury nabídl ukrajinskému velvyslanci pomoc při záchraně památek

Ministr kultury Martin Baxa (ODS) nabídl na setkání s ukrajinským velvyslancem Jevhenem Perebyjnisem pomoc Ukrajině se záchranou památek ničených a ohro-

žených ruskou armádou. Ve spolupráci s několika institucemi připravuje ministerstvo možné uskladnění sbírkových předmětů, restaurátorské práce nebo školení profesionálů v době obnovy.

Obavy o památky na Ukrajině vyjadřují odborníci od začátku konfliktu. Při ruském útoku bylo už počátkem března zničeno muzeum v Lvankivu asi 80 kilometrů severozápadně od Kyjeva, uvedl americký národní výbor Mezinárodní rady muzeí (ICOM). Mezi památky UNESCO v Kyjevě patří katedrála svatě Sofie a Kyjevskopečerská lávra. Katedrála je pokládána za mistrovské dílo křesťanského umění v Evropě. S její stavbou se začalo v 11. století. Kyjevskopečerská lávra je obrovský komplex kostelů, klášterů, muzeí i mnišských jeskyň. Mezi památky UNESCO patří například i historické centrum Lvova na západě Ukrajiny.

Do pomoci ukrajinským uprchlíkům v Česku se aktivně zapojují i Rusové

Do pomoci Ukrajincům prchajícím před válkou do Česka se aktivně zapojila i ruská menšina v ČR. Mnozí Rusové mají ukrajinské přátele nebo příbuzné, a nabídnutí pomoci tak vnímají jako něco přirozeného. Někteří cítí odpovědnost za kroky Moskvy, přestože s nimi nesouhlasí, a snaží se přispět ke zlepšení situace alespoň tak, že podpoří ukrajinské běžence. K tomu jim pomáhají sociální sítě i skutečnost, že Rusové a Ukrajinci mají k sobě jazykově blízko.

Jedním z těchto Rusů je mladý podnikatel Filip Davydov, který vozí k hranicím v dodávce humanitární pomoc a odsud uprchlíky. Na otázku, zda přemýšlel o tom, že by se po případném návratu do Ruska mohl kvůli zapojení do pomoci Ukrajině dostat do problémů, odpovídá, že „na to nemá čas“. „Uvědomil jsem si, že je dneska vlastně skoro čest být v Rusku stíhán za věci, jako je podpora opozičních představitelů a podobně,“ říká aktivista, který žije v Česku od dob studií na vysoké škole. „Je to známka, že člověk ještě neztratil veškerou morálku,“ dodal.

Do pomoci se zapojila i ruská malířka působící pod jménem Nata Zaikina, která pomáhá s ubytováním uprchlíků v Praze. Její kamarád provozuje pro nově přichozí síť ubytovacích zařízení. Jedno z nich, původně opuštěný dům u stanice metra Florenc, který se nyní proměnil v takzvaný Dům dobra, Zaikina a její partner Vladimír Čebakov vybavili za vlastní prostředky kuchyní. Peníze na kuchyni získali z on-line dražby Čebakovových obrazů.

Zemřela Věra Gissingová, jejíž příběh zachytil Petr Sís v knize *Nicky & Věra*

V třiadvaceti letech zemřela Věra Gissingová, která byla v roce 1939 jedním z dětí, jež zachránil Nicolas Winton před transportem do koncentračních táborů. Její příběh zachytil v knize *Nicky & Věra* výtvarník Petr Sís, který o úmrtí Gissingové informoval na facebooku.

„Paní Věra Gissingová, hrdinka mé knihy *Nicky & Věra*, se vydala na svou poslední cestu ve věku třiadvaceti let. Věřím, že se setká se svým zachráncem, Sirem Nicolašem Wintonem. Děkuji Vám za inspiraci,“ napsal Sís. „Paní Věro, děkuji, že jsem mohl vyprávět váš příběh,“ dodal.

V knize *Nicky & Věra* se setkávají dva příběhy. Jedním je příběh mladého Wintona, který v předvečer druhé světové války zachránil před nacisty 669 převážně židovských

dětí. A druhým je příběh Věry Gissingové, jednoho z dětí, které v Praze nastoupily do vlaku směrem do Londýna. Její rodiče zemřeli v nacistických táborech. Po válce se vrátila do Československa, z něhož posléze emigrovala. Své vzpomínky později sepsala v autobiografické knize *Perličky dětství*.

Muzeum v Rokycanech vystavilo originál nejstarší pergamenové listiny v Česku

Muzeum Doktora Bohuslava Horáka v Rokycanech ukázalo poprvé veřejnosti nejstarší pergamenovou listinu uloženou na území ČR. Originál darovací smlouvy římského císaře Oty III. pro hraběte Rambalda II. ze šlechtického rodu Collalto je ze 14. listopadu roku 994. Pergamen o formátu větším než A3 byl s dalšími třemi vzácnými listinami představen na výstavě *Z Trevisa do Brtnice – příběhy rodu Collalto*. Jsou tu originály listin uložených ve státním okresním archivu v Rokycanech, řekla ČTK jeho vedoucí Hana Hrachová.

„Nejstarší dochovaná listina na území České republiky se týká severní Itálie. Ota III. věnoval majetky v okolí města Trevisa jednomu z příslušníků šlechtického rodu Collalto, Rambaldovi II., za to, že poskytl služby budoucímu římskému císaři. Věnoval mu pozemky, les a jednoho poddaného,“ uvedla. K Rokycansku nemají listiny žádný vztah, do města se dostaly na konci první světové války zřejmě jako válečná kořist.

Moravské zemské muzeum připravilo nové vydání *Kuchařky pro Mendela*

Pokrmu, na kterých si pochutnával zakladatel genetiky Gregor Johann Mendel, si mohou zájemci uvařit díky nové *Kuchařce pro Mendela*. Recepty zapsala a s úspěchem opakovaně vydala Luisa Ondráčková, která pracovala v kuchyni augustiniánského kláštera v Brně, tedy v Mendelově působišti. Nové vydání připravilo Moravské zemské muzeum jako součást letošních oslav 200. výročí Mendelova narození. Kniha přibližuje čtenářům Mendelův každodenní život. Nejde jen o samotné recepty připravované v klášterní kuchyni. Kniha naznačuje, jak vypadlo stolování, co se běžně podávalo k obědu a k večeři, v postních i svátečních dnech. „Kniha *Kuchařka pro Mendela*, kterou v novém vydání a s půvabnými ilustracemi brněnské výtvarnice Venduly Chalánkové předkládá veřejnosti Moravské zemské muzeum, pomůže čtenářům proniknout zase trošku více do Mendelova života a až si některý z receptů uvaříte, můžete vlastními smysly vnímat vše, co nejspíš kdysi vnímal i on,“ uvedl ředitel muzea Jiří Mitáček.

114 otužilců je ustavující český rekord

Za jednu hodinu se otužovalo na deseti místech ve vodě Vltavy a lipenské přehrady 114 lidí. Šlo o ustavující zápis do české knihy rekordů. Turistický spolek Lipenska, který akci organizoval, očekával vyšší účast, ale náladu ve společnosti nyní ovlivňuje válečný konflikt na Ukrajině, řekl předseda spolku Jiří Mánek.

Organizátoři plánovali stejnou akci už loni, ale kvůli koronaviru ji museli zrušit. Letos se otužilci mohli koupat na deseti místech – v Nové Peci, Horní Plané, Černé

v Pošumaví, Dolní Vltavici, Přední Výtoni, Frymburku, Lipně nad Vltavou, Loučovicích, Vyším Brodě a v Rožmberku nad Vltavou. V každém místě byla kontaktní osoba, která v danou dobu otužilce evidovala. „Těch 114 lidí, kteří se dnes zapojilo, je taková hozená rukavice. Je to výzva pro skupiny otužilců, aby zkusili ustanovený rekord překonat,“ řekl Mánek.

Kniha o slasti jménem bicykl

Dva roky pandemie přinesly útlum téměř všeho. Rozvoj ale zaznamenala cyklistika, zvláště v podobě využití kola jako dopravního prostředku k přesunům po městech. Jízda na bicyklu je najednou cool.

Každý, kdo se pohybuje po velkoměstě na kole, ví, že si musí dávat pozor na několik věcí: dveře zaparkovaných aut, malé děti, psy na dlouhém vodítku a tramvajové koleje. Zvláště jsou-li mokré či namrzlé. Tehdy se stávají nebezpečnou pastí. Pokud do ní zajedete, nevyhnete se bolestivému pádu na dlažbu.

Je trochu paradoxní, když na obálce knihy, která je oslavou městské cyklistiky, najdeme právě fotografii cyklisty, který se blíží ke křížení tramvajových kolejí. Jede na silničním kole s úzkými plášti, berany drží ležemě levou rukou (pravou fotí), takže se brzký pád zdá neodvratný...

Pokud ale čtenář překoná tíseň, kterou obálka vyvolává, najde v knize *Je to jízda s podtitulem O svobodě na kole – ve městě i v krajině* již jen milé a inspirativní čtení. Editor Ondřej Buddeus dal prostor třinácti autorům a autorkám narozeným mezi lety 1965 a 1994 k reflexi jejich vztahů k cyklistice.

Většina z nich patří ke generaci Husákových dětí a živí se vědou nebo psaním. Přestože autoři pojmají cyklistiku nejčastěji jako součást „kultury všedního dne“ a jako „prostředek na cestě k sobě“, jejich výpovědi jsou osobité a rozmanité.

Literární kritička Eva Klíčová ve svém příspěvku líčí svoje noční jízdy periferií Brna do obce, v níž žije. Kolo je jí „zbraní proti pohodlí“ a „cennou vzpourou vůči diskursu gauče pod plazmovou obrazovkou“. Také pro další autory je kolo efektivním, ekonomickým a ekologickým dopravním prostředkem, ba dokonce znakem určitého politického přesvědčení.

Socioložka Lucie Trlifajová píše, že kolo se stalo „symbolem levicověji a liberálněji uvažujících lidí, byť leckterí by se vůči tomuto označení ošívali“. „Cyklista či cyklistka se chtě nechtě stávají nositeli daleko širších idejí o směřování města, ale potažmo i celé společnosti – a jsou proto obdivováni i proklínáni.“

Většina autorů však kolo spíše zasazuje do kontextu hledání sama sebe. Editor knihy, překladatel, spisovatel a pedagog Ondřej Buddeus díky kolu našel „vlastní rytmus cesty“, pro literárního historika Jana Wiendla je bicykl zase „vstupenkou do paralelních prostor“. Kolo je mu skvělým prostředkem pro lidi jako on, kteří nemají trpělivost na pěší putování krajinou.

Podle novináře Jana H. Vitvara je kolo ideální pro poznávání lokalit ve městě, kterým se říká vágní terény či „nemísta“, protože z dopravních prostředků je každý přehlédne a pěšky se jim naopak každý rád vyhne. Jan H. Vitvar je také autorem postřehu, že ze sedla kola se dá nejlépe zjistit, jak město „zní“. „Když přejdete botou ze skutečský žuly

na sliveneckej vápenec, ani si toho nevšimnete. Zato při jízdě na favoritu pod sebou slyšíte a zároveň v těle cejtíte každou drobnou změnu.“

Co se autorů i autorek týká, je knížka zcela vyvážená, šest z třinácti příspěvků v knížce napsaly ženy. Někteří autoři i autorky navíc tento pohled tematizují. Novinář Petr Volf vzpomíná na jeden svůj sloupek pro časopis *Peloton*, v němž se dotkl problému, s nímž se tu a tam může v terénu setkat každý: společná partnerská vyjíždka na kole má podobu mužovy rychlé jízdy a následného netrpělivého čekání na pomalejší partnerku. Není divu, že mnoho žen a dívek jízdu na kole nesnáší.

O jiné příčině neoblíbenosti kol u žen píše bioložka Magdalena Herová a otvírá tím jedno ožehavé téma: běžná sedla jsou tvarována anatomicky tak, že vytvářejí diskomfort v oblasti ženských pohlavních orgánů. „Zdá se, že jsme se sice posunuli v tom, že sedla s otvorem nejsou rezervována jen pro muže a závodníky, ale uděláme všechno pro to, abychom nemuseli jasně říct, o co tady jde: mají chránit nejcitlivější část ženského těla, která umožňuje ženám mít orgasmus.“

Zatímco někteří autoři mají blízko ke „kutilskému“ pojetí cyklistiky – baví je kola si stavět, upravovat či opravovat, Petra Wolfa zneklidňuje i sama představa, že by si měl vyměnit prasklou duši. Nikdy se to prý nenaučil, takže svých deset tisíc kilometrů na kole ročně, což je opravdu hodně, absoluuje v kruhu kolem svého bydliště. Označuje se za „extrémně lokálního cyklistu“.

Pro kurátora Adama Štěcha je kolo hlavně designový předmět. Vyjmenovává slavné značky, kterým podlehl, a chlubí se tím, že má číslované unikáty bicyklů z limitovaných edic, jejichž cenu sice taktně nezmiňuje, ale která se dá jednoduše zjistit a blíží se sumě, za kterou si jiní lidé kupují spíše auta.

Kniha Ondřeje Buddeuse je holdem svobodě, kterou přináší jízda na kole, a také dokladem, jak široce oblíbená dnes cyklistika vlastně je. A to ještě nezmiňuje zdaleka všechny trendy a způsoby využití kola. Vynechává třeba ten, který praktikuje autor tohoto článku. Módně se mu říká bikepacking a spočívá v tom, že se na kolo nabalí do brašen základní tábornické vybavení a vyrazí se na několik dnů, týdnů či měsíců z města za dobrodružstvím. Tím slast, kterou jízda na kole přináší, lze doplnit o další, jakou je třeba spánek pod širým nebem. (mk)

Tipy na jarní výlet

Hrad Přimda

Nejstarším kamenným hradem v Čechách je Přimda – nejstarší písemný doklad o existenci hradu se nachází v Kosmově kronice. Hrad byl postaven v roce 1121, pravděpodobně na přání německého markraběte Děpolda II. z Vohburgu. To se ale nelíbilo českému knížeti Vladislavovi I., který hrad zanedlouho po jeho vzniku dobyl a učinil z něj majetek českých knížat.

Účelem hradu bylo strážit část důležité obchodní stezky, která vedla mezi Prahou a německým Norimberkem. Kromě toho sloužila jako královské vězení, kde byl nucen pobývat mimo jiné i pozdější král Přemysl Otakar II.

V 15. a 16. století byl hrad často dáván do zástavy šlechtickým rodům, zejména pánům ze Švamberka. Neudržovaný pustl a v 17. století byl již neobývanou zřícen-

ninou. Z první poloviny 12. století zůstala zachovaná mohutná hranolová věž z lomového kamene, obložená žulovými kvádry.

Přimda měla během své historie mnoho pánů, mezi nimi i jistého Dětricha Špačka z Kostelce – postavu natolik zápornou, že po smrti nedošla klidu a dodnes prý musí ve zřícenině strašit v podobě černého rytíře. Je však možné, že tomuto panu Dětrichovi jeho staletí dlouhý trest zpřiměňuje Bílá paní, která se prý někdy zjevuje v jedné skalní dutině. (mk)

Cisterciácký klášter na Zbraslavi

Ke Zbraslavi se váže pověst o potomkovi Bivoje a Kazi jménem Zbraslav, který založil na zdejší lokalitě dvůr. První zmínka o Zbraslavi je z roku 1115. Přemysl Otakar II. toužil po místě nedaleko Prahy, kde by mohl lovit, odpočívat a přitom být po ruce, proto roku 1268 provedl s biskupem Janem III. směnu majetku a na získané Zbraslavi rozkázal vystavět dvůr s věžemi a vysokými zdmi.

Počátky cisterciáckého kláštera na Zbraslavi jsou těsně spjaty se závěrečným obdobím vlády přemyslovské dynastie. Jeho fundace se stala výrazem úzkého vztahu krále Václava II. (zemřel 1305) k cisterciáckému řádu.

Zbraslav byla od roku 1268 královským majetkem, za Václava II. byl na místě staršího loveckého hrádku založen klášter cisterciáků, povoláných roku 1292 ze sedleckého kláštera, včetně opatského kostela Panny Marie, který sloužil jako pohřebiště členů královské rodiny přemyslovského rodu.

Nový konvent byl uveden na Zbraslav 20. dubna 1292 za přítomnosti samotného krále. Zbraslavský klášter dostal už tehdy pojmenování *Aula regia* – síň královská, v němž je zdůrazněna jeho vazba k panovnickému rodu. Zbraslavský kronikář popisuje slavnost, při níž Václav II. 3. června 1297, den po své korunovaci, položil na Zbraslavi jeho základní kámen: „Král ozdoben královskými odznaky, hned usiloval založit na místě přichystaném a v základě k tomu dříve vykopaném a určeném nový chrám, jehož počátek je dnes vidět. Položil tedy pan Heřman, arcibiskup magdeburský, zároveň s králem a panem Konrádem, prvním opatem, přičemž sbory mnichů stály kolem a zpívaly, s obětováním a s velikou zbožností základní kámen, na kterémžto kameni bylo zlatými písmeny napsáno: Ježíš Kristus. Když byl položen a oni vyšli ze základů, sloužil jmenovaný už

pan Heřman, arcibiskup magdeburský, slavnostně oděn v pontifikálie, na místě, kde dnes stojí větší oltář blahoslavené Panny v témž chrámě... s největší obřadností mši... Po skončení vystoupil korunovaný král, drže v ruce žezlo královské a opasal v kruhu základů chrámu již založeného dvě stě čtyřicet pánů a šlechticů království Českého a mnohých jiných zemí rytířským pásem.“

Václav II. nezapomněl na Zbraslav ani ve své závěti a zavázal syna a nástupce, krále Václava III., aby ho dal na Zbraslavi pohřbít. O Václavově vztahu ke Zbraslavi svědčil i jeho neuskutečněný úmysl usadit se zde, až předá vládu synovi.

V červnu 1305 Václav II. zemřel. Jeho tělo bylo uloženo v novém kostele na Zbraslavi, kde se podle zbraslavské kroniky do té doby ještě nesloužily bohoslužby. Pozůstatky Václava II. byly pohřbeny „in medio sanctuario“, to jest uprostřed chóru, tedy na místě nanejvýš čestném – ve významovém těžišti klášterního kostela. Je zřejmé, že tímto umístěním měla být osoba zesnulého krále oslavena a téměř sakralizována – projevem této tendence je i Zbraslavská kronika, která fundátora kláštera oslavuje.

Už za vlády Václava II. se ze Zbraslavi stalo pohřebiště královského rodu a je nepochybné, že toto poslání bylo klášteru od počátku určeno. Zbraslavské opatství tak dočasně získalo uvnitř českého státu podobné výjimečné postavení, jako například v kapetovské Francii opatství v Saint Denis u Paříže. Na zbraslavském královském pohřebišti spočinula v průběhu následujícího století řada členů královské rodiny, včetně některých panovníků – Václava II., Václava III. a Elišky Přemyslovny. Na své přání zde byl pohřben na prahu husitské revoluce i Václav IV. Po zničení kláštera, k němuž došlo jen o rok později, však byly jeho ostatky převezeny do Prahy a uloženy v chrámu sv. Víta. Jak se stalo, že se část kosterních pozůstatků z královského pohřebiště zachránila, není známo. Snad je z porušených hrobek a z prostoru dómu s úctou k českým panovníkům vyzdvihli místní lidé. Antropologický průzkum prováděný ve 20. století potvrdil, že se mezi uchovávanými relikviemi nacházejí ostatky krále Václava II. a jeho dcery Elišky Přemyslovny. Dnes jsou tyto ostatky Přemyslovců pohřbeny v kostele sv. Jakuba na Zbraslavi ve dvou hrobkách označených jejich jmény.

V roce 1420 byl zbraslavský klášter obsazen a vypálen husity. Poškozený rozsáhlý středověký areál zmizel pak během doby z převážné části z povrchu země. V jádru středověký je v jeho prostoru ležící kostel sv. Jakuba. Pozůstatek jiné gotické stavby se zachoval západně od barokní konventní budovy v obvodové zdi parku, zdvihající se nad ramenem řeky Berounky. Románské zdivo bylo nalezeno v objektu prelatury. O podobě klášterního kostela, jehož část byla zbudována už za života Václava II. (zemřel 1305), vypovídal donedávna především půdorys a nákres nalezený v polovině minulého století při opravě věže kostela v Horních Mokropsích. Jestliže byl chór na Zbraslavi vskutku prostorově utvářen jako síň, jak napovídá nákres nalezený v Mokropsích (archeologický výkop samozřejmě nemůže dát o prostorovém vyvinutí dostatečnou představu), potom by svým charakterem byl v souladu s dobovými tendencemi středoevropské architektury. Jen o nemnoho dříve bylo zahájeno budování síňového chóru klášterního kostela v rakouském Heiligenkreuzu, vysvěceného v roce 1295. Stavební činnost v Heiligenkreuzu probíhala

za protektorství římského krále Rudolfa I. Habsburského (zemřel 1291) a jeho syna Albrechta. Možno tu jen připomenout, že Rudolfovu dceru Gutu měl za manželku zakladatel zbraslavského opatství, český král Václav II. Tato souvislost nemusela být pro Zbraslav bez jistého významu.

Po zrušení kláštera a přestavbě bývá objekt označován také jako zámek Zbraslav nebo Zbraslavský zámek.

Původně gotický konvent, na jehož půdě vznikla Zbraslavská kronika, časem prošel mnoha proměnami. Z velkolepého cisterciáckého opatství, jehož opati měli významný vliv na politiku českého království, se změnou vládnoucí dynastie a přesunem královského pohřebiště do katedrály sv. Víta stal klášterem druhořadého významu. Velké škody klášter také utrpěl při útoku švédských vojsk za třicetileté války.

Barokní přestavbu zdevastovaného klášterního areálu zastavil roku 1785 císařský dekret Josefa II. o rušení klášterů, jež se nezabývaly vyučováním, pěstováním věd či péčí o nemocné. Zbraslavský klášter byl společně s dalšími osmi českými a moravskými cisterciáckými kláštery zrušen a všechny nemovitosti přešly do majetku náboženského fondu, který je poté rozprodal. Klášterní budovy byly využívány jako cukrovar, skladiště obilí, výroba chemikálií a pivovar.

Ve 20. století byl klášter díky Cyrilu Bartoňovi z Dobenína zrekonstruován a přestavěn na zámecké sídlo. Poté do roku 2009 fungoval jako výstavní prostor sbírky asijského umění Národní galerie. V restituci byl navrácen Bartoňům z Dobenína a roku 1995 byl zařazen na Seznam národních kulturních památek.

Součástí zámeckého areálu (není přístupný) je i barokní kostel sv. Jakuba Většího s deskovým obrazem Madony ze Zbraslavi, obrazy Karla Škréty a Petra Brandla nebo ostatky posledních přemyslovských králů, který je v rámci pravidelných bohoslužeb běžně přístupný veřejnosti.

VZPOMÍNKA

Felix princ ze Schwarzenbergu (2. 10. 1800, Český Krumlov – 5. 4. 1852, Vídeň)

Felix ze Schwarzenbergu byl český šlechtic a významný rakouský politik poloviny 19. století, věrný stoupenec panovnícké dynastie a v období od října 1848 do své smrti rakouským ministerským předsedou.

Narodil se jako syn Jana Josefa knížete na Schwarzenbergu a Pauliny z Ahrenbergu. Po tragické smrti své mat-

Moritz Michael Daffinger: Felix princ ze Schwarzenbergu, 1838

ky, která uhořela roku 1810 na plese v Paříži, byl vychováván svou tetou Eleonorou. V sedmnácti letech napsal pojednání o taktice a roku 1818 vstoupil do kyrynsnického pluku velkoknížete Konstantina. Roku 1824 se stal rytířem v schwarzenberských hulánů. Od jara 1827 působil na velvyslanectví v Londýně. V letech 1831-1838 sloužil jako legační rada v Berlíně. V roce 1842 byl povýšen na generálmajora. Po vypuknutí nepokojů souvisejících s abdikací císaře Ferdinanda ve prospěch Františka Josefa I. rázně vojensky zakročil a zlikvidoval pokus o vyhlášení samostatnosti Maďarska. V říjnu 1848 byl jmenován rakouským ministerským předsedou, v kteréžto funkci významně přispěl k pozastavení demokratizačního procesu. Stál za dojednáním Olomoucké punktace a vyhlášením silvestrovských patentů.

Dne 5. dubna 1852 po ministerské radě byl raněn mrtvicí a zemřel. Je pochován v hrobce Schwarzenbergů v Domaníně.

Karel Havlíček Borovský jemu a Bedřichovi ze Schwarzenbergu věnoval *Píseň Čechů*: „Zle, matičko, zle! Švarcencerci zde: jeden drží karabáč, druhý říká »Otčenáš«; zle, matičko, zle!“

PRANOSTIKY NA DUBEN

Jak prvně zahřmí, fialka víc nevoní.

Duben hojný vodou – říjen vínem.

Hodně-li v dubnu vítr duje, stodola se naplňuje.

Co duben našetří, to květen spálí.

Jasný měsíc v dubnu škodí květům.

Když se ozve v dubnu hrom, chyt' si kámen nebo strom.

Jaký duben – takový říjen.
 V dubnu hrom – nebojí se mrazu strom.
 Hrom v dubnu – dobrá novina, mráz květů více nepostíná.
 Březen – za kamna vlezem; duben – ještě tam budem.
 Necht' si duben sebelepší bývá, ovčákovi hůl přec jen se
 zasněžívá.
 Sníh dubnový jako mrva pohnojí.
 Mokřý duben přislíbuj dobrou sklizeň.
 Je-li v dubnu teplý déšť, hojně požehnání jest.
 Mokřý duben a máj chladný – k sýpkám, senu přístup žádný.
 Na mokřý duben – suchý červen. (mk)

JARNÍ CHVILKA POEZIE

Kamil Bednář: *Sladkost hořkosti*

Jaro

Cedilo jako umíráčkem
 Pro ztýřenou trávu
 to bylo vzkříšení
 Včely dosud spaly
 Nebe si ještě bílým mráčkem
 neutíralo pot

Zahrada po bitvě zimy,
 horší než ona třicetiletá
 Jak nenaladěná ještě harfa
 A vítr už preluduje
 své vzdušné rýmy,
 jež roznese do světa
 Jako kost trčí člověk z času
 Nezlomen
 Jen trochu do běla odrán mrazem
 Ohryzán trochu jako kámen
 hladovou zimní zvěří

Přichází jaro
 Čas protřít zemi olejem a mazem
 Výkresy příštích skutků,
 jež přezimovaly za almarou,
 rozvine vítr, už beze smutku
 Člověk si klekne
 na syrovou zemi
 a znovu dobyde život,
 území po území

Smysl jara

(mk)

Lex Ukrajina

Lex Ukrajina – tak se říká zákonům, které usnadňují pobyt uprchlíků z Ukrajiny v Česku. Týkají se podmínek udělování pobytu uprchlíkům z Ukrajiny, jejich přístupu ke zdravotním službám, vstupu na pracovní trh, sociálního zabezpečení a vzdělávání. V legislativní nouzi je schválila Sněmovna. Uprchlíci z Ukrajiny mohou žádat o novou humanitární dávku 5 000 korun. Nárok na ni mají všichni, kteří po příchodu do Česka dostanou vízum ke strpění. S ním mohou v Česku pracovat bez pracovního povolení. Počítá s tím zákon o zaměstnávání a sociálním zajištění uprchlíků z Ukrajiny, který začíná platit.

Norma je součástí balíčku zvaného Lex Ukrajina. Jednotlivé zákony upravují udělování ochrany a víz, zaměstnávání, sociálního zajištění či přístupu ke zdravotní péči, vzdělávání a sociálním službám. Vícepremiér a ministr vnitra Vít Rakušan (STAN) zopakoval, že od začátku ruské invaze na Ukrajinu do Česka uprchlo na 270 000 lidí. Polovinu z nich tvoří děti, čtyři pětiny dospělých jsou ženy. Ministerstvo vnitra vydalo přes 200 000 víz ke strpění.

Lidé s tímto vízem mohou žádat o novou humanitární dávku. Využít k tomu mohou i on-line aplikaci, kterou ministerstvo práce spustilo na svém webu. Podle mluvčí resortu Evy Davidové je provoz pilotní, další funkce se budou ještě doplňovat. Aplikace je vedle češtiny a ukrajinštiny také v ruštině a angličtině. Dávka na zajištění potřeb a pořízení základního vybavení pro začátek života v Česku se poskytne za měsíc, v němž člověk získal vízum ke strpění. V případě potřeby je možné ji vyplácet ještě po dalších pět měsíců.

Podpora sankcím Evropské unie

Předsedové české Sněmovny Markéta Pekarová Adamová a rakouské Národní rady Wolfgang Sobotka podpořili

protiruské sankce Evropské unie zavedené kvůli vojenské agresi Ruska vůči Ukrajině. Situace na Ukrajině byla hlavním tématem jejich jednání v Praze, řekl oba politici na tiskové konferenci. „Válečný konflikt co nejostřeji odsuzujeme. Odsuzujeme přepadení Ukrajiny ze strany Ruska,“ uvedl Sobotka, podle kterého platí právo, a nikoli právo silnějšího. „Právě proto veškeré sankce a také některá další opatření ze strany Evropské unie podporujeme. Chceme, aby na straně jedné bylo zabráněno agresi, a na straně druhé, aby bylo dosaženo toho, že si Rusko sedne k jednacímu stolu a bude dosaženo příměří,“ zdůraznil Sobotka. Podobně se vyjádřila Pekarová Adamová. „Naše země (Česko a Rakousko) jako členské země Evropské unie stojí také bok po boku k tomu, abychom byli v sankcích jednoznační, tvrdí a abychom na tvrdou agresi Ruska odpovídali právě stejně tak rozhodně i my. Děje se tak a já jsem za to velmi vděčná,“ řekla. Oba mluvili také o pomoci Ukrajině a ukrajinským uprchlíkům.

Sněmovna vydala k trestnímu stíhání Andreje Babiše i Bohuslava Svobodu

Stíhání předsedy ANO a někdejšího premiéra Andreje Babiše v případě Čapí hnízdo bude moci pokračovat. Poslanecká sněmovna vyhověla žádosti státního žalobce a opět ho vydala k trestnímu stíhání. Případ se týká údajného dotačního podvodu. Babiš vinu dlouhodobě odmítá. Kauzu Čapí hnízdo pokládá za vykonstruovaný a účelový pokus o svou kriminalizaci a o snahu vystrnadit ho z politiky. Pro Babišovo vydání hlasovalo 111 ze 176 přítomných poslanců. Vydání podpořili zákonodárci všech sněmovních klubů kromě hnutí ANO. Všech 65 přítomných poslanců hnutí bylo proti. Babiš se hlasování neúčastnil. Případ Čapí hnízdo pokračuje třetí volební období. Sněmovna Babiše ke stíhání v minulosti vydala už dvakrát.

Kromě předsedy hnutí ANO je v kauze kolem padesátimiliónové dotace na výstavbu rekreačního a konferenčního areálu Čapí hnízdo obviněna i jeho někdejší poradkyně Jana Nagyová (dříve Mayerová). Stíhání se týká podezření z pomoci k poškození finančních zájmů Evropské unie a z pomoci k dotačnímu podvodu.

Sněmovna vydala k soudnímu řízení také poslance Bohuslava Svobodu (ODS). Bývalý primátor Prahy by měl stanout před soudem v kauze městské karty Opencard. Spoluobviněné z této kauzy už v minulosti soud osvobodil. Svoboda proto požádal poslance, aby jej vydali, aby se také mohl domct případného zproštění viny.

Český rozhlas vysílá v ukrajinštině

Český rozhlas promptně reagoval na prosbu ukrajinské veřejnoprávní vysílací společnosti UA:PBC. Již spustil internetový stream jejich rozhlasového vysílání v ukrajinštině na audioportálu i v mobilní aplikaci mujRozhlas.cz. Cílem je zajistit každodenní dostupnost informací o válce na Ukrajině uprchlíkům a Ukrajincům v České republice.

Český rozhlas na žádost ukrajinské veřejnoprávní vysílací společnosti UA:PBC doručil na Ukrajinu technické vybavení a materiál. Díky tomuto daru bude možné zřídit provizorní ukrajinská rozhlasová pracoviště pro případ, že by došlo k obsazení nebo zničení současných vysílacích prostor ruskými jednotkami.

Radio Prague International, které zajišťuje zahraniční vysílání Českého rozhlasu, také vydává každý den podcast v ukrajinštině s názvem *Novinky pro Ukrajince v Česku*. Ukrajinským uprchlíkům na českém území nabízí aktuální informace, doporučení a praktické rady. Podcast je možné poslouchat na audioportálu a v mobilní aplikaci mujRozhlas.cz.

Nejvyšší soud odmítl dovolání Lichtenštejnů ve sporu o majetek na Kolínsku

Nejvyšší soud (NS) odmítl dovolání Nadace knížete z Lichtenštejna a vládnoucího knížete Hanse Adama II. ve sporu o nemovitý majetek na Kolínsku. Podle dostupných informací jde o první publikované rozhodnutí NS v poslední vlně žalob podávaných Lichtenštejny u různých okresních soudů. Rod držel v českých zemích rozsáhlý majetek, pozbyl jej v roce 1945 na základě Benešových dekretů. Podle NS je nesporné, že nemovitosti přešly na stát v roce 1945 dnem účinnosti dekretu, tedy před rokem 1948, který je hranicí pro většinu restitučních nároků.

Nadace v žalobách poukazuje na to, že poslední držitel rodových majetků František Josef II. z Lichtenštejna nebyl občan Německa, ale neutrálního Lichtenštejnska, na- víc hlava suverénního státu.

Snížení energetické závislosti na Rusku

Premiéři zemí Visegrádské skupiny (Česko, Slovensko, Polsko, Maďarsko) se s předsedou britské vlády Borisem Johnsonem shodli na nutnosti snížit energetickou závislost na Rusku a společném postupu proti ruské agresi na Ukrajině. Na twitteru to po jednání v Londýně uvedl předseda české vlády Petr Fiala. O situaci na Ukrajině nejprve jednali samostatně premiéři zemí V4. Ruská válečná agrese

v zemi se podle Fialy středoevropského společenství bezprostředně dotýká, napsal na twitteru. Po společném jednání s Johnsonem se shodli i na dalším posilování spolupráce v oblasti kybernetické bezpečnosti.

Premiér Fiala: Evropa musí pokračovat v podpoře Ukrajiny

„Dovolte mi, abych vyjádřil obdiv Ukrajině a Ukrajincům. Na vlastní oči jsem viděl, s čím se musí vyrovnávat, zaslouží si náš obdiv za jejich statečný boj,“ řekl premiér Petr Fiala po svém návratu z návštěvy Kyjeva, kde se spolu s premiéry Polska a Slovinska sešel s ukrajinským prezidentem Volodymyrem Zelenským a dalšími představiteli. Jednali s nimi o ukrajinském boji proti ruské agresi.

Podle českého premiéra měla cesta symbolický význam, ale i konkrétní dopady. „Diskutovali jsme čtyři základní okruhy, jednak otázku sankcí a jejich účinnosti, humanitární i o vojenské pomoci. Hovořili jsme také o diplomatickém jednání,“ informoval po návratu Fiala. Ukrajina teď podle něj ale potřebuje hlavně vojenskou pomoc, především protitankové a protiletectvé střely. „Ukrajinci nesmírně statečně a strategicky bojují, ale proti velké přesile mají šanci jen tehdy, pokud jim západní země dodají dostatek válečné techniky a dodají je rychle,“ prohlásil. Vytvoření bezletové zóny podle Fialy není v nejbližších dnech reálné. Sankce, které byly doposud přijaty, podle Fialy fungují a zvyšují šanci na diplomatické řešení. Podmínky však podle něj musí stanovit Ukrajina. „Musíme na Rusko tlačit všemi prostředky, a to je předpoklad pro diplomatické řešení,“ řekl. Vladimír Putin je podle českého premiéra překvapen heroickým bojem Ukrajinců za svou vlast a jednotou Evropské unie a NATO. Ukrajinci podle něj prokázali, že bojují za evropské hodnoty. Fiala řekl, že bude tlačit na další evropské státy, aby otevřely Ukrajině dveře do Evropské unie co nejrychleji.

Premiéři, prezident a vicepremiér diskutovali také možné vytvoření koalice států, která by poskytla azyl ruským vojákům, kteří by se rozhodli nebojovat a dezertovat. Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij středoevropským lídrům poděkoval a je přesvědčený, že jejich cesta Ukrajině zajistí bezpečnostní záruky a podporu v boji proti Rusku.

Zleva premiéři Slovinska a Polska Janez Janša a Mateusz Morawiecki, bývalý polský premiér Jarosław Kaczyński a předseda české vlády Petr Fiala

Se získanými informacemi se chce český premiér podělit se spojenci z Evropské unie a NATO.

Vedení Evropské unie podle německé televize ZDF reagovalo spíše opatrně – o cestě vědělo, premiéři ale podle něj neměli mandát zastupovat celou Unii. Generální tajemník NATO Jens Stoltenberg středoevropské premiéry nepřímo podpořil – přímá spolupráce s Ukrajinou je podle něj potřebná.

Pozvánku na cestu do Kyjeva podle slovenského *Denníku N* dostal i slovenský premiér Eduard Heger. Na základě doporučení bezpečnostních služeb ale nakonec nejel. Slovenský list *Denník N* označil cestu středoevropských politiků za odvážnou a za zatím nejsilnější politické gesto podpory státu napadeného Ruskem.

Prezident Miloš Zeman upozornil na nebezpečí hrozby jaderné války

Svět podle něj může spoléhat pouze na zdravý rozum a pud sebezáchovy alespoň některých aktérů konfliktu. Prezident to uvedl ve zdravici, kterou přednesl na konferenci Naše bezpečnost není samozřejmost. Ruská invaze na Ukrajinu je podle Zemana napadením suverénního státu druhým a je třeba ho rezolutně odsoudit. Poděkoval české společnosti za obrovskou míru sounáležitosti v souvislosti s Ukrajinou.

„Již dnes je zřejmé, že datum 24. února 2022 se do dějin zapíše tragickým písmem podobně jako například 1. září 1939 či 11. září 2001,“ poznamenal prezident. Ukázalo se podle něj, že relativně dlouhé období míru v Evropě bylo spíše výjimkou než pravidlem. Prezident se vyslovil pro zvýšení výdajů na obranu. „Obranné výdaje ve výši alespoň dvou procent HDP by teď měly být samozřejmostí,“ podotkl.

Slovenská prezidentka poděkovala Miloši Zemanovi za solidaritu ČR

Prezident Miloš Zeman telefonicky hovořil se slovenskou prezidentkou Zuzanou Čaputovou. Poděkovala za solidaritu České republiky, jež na Slovensko vyšle vojáky v rámci mnohonárodní jednotky Severoatlantické aliance (NATO), uvedl na twitteru mluvčí Hradu Jiří Ovčáček.

Cílem mise je posílit obranu východního křídla NATO kvůli ruské agresi proti Ukrajině. Čeští vojáci budou velet jednotce, která bude umístěna ve vojenském obvodu Lešť na Zvolensku. Jednotka v počtu kolem 2 000 vojáků

Zuzana Čaputová a Miloš Zeman při setkání v roce 2019

bude podle ministryně obrany Jany Černochové (ODS) aktivována v nadcházejících týdnech. Česko do ní vyšle na 400 vojáků, Slovensko 300. Zapojí se do ní také vojáci z USA, Polska či Německa. Podobná společná uskupení vzniknou i v Maďarsku, Rumunsku a Bulharsku.

VZPOMÍNKA

Jiří Dienstbier (20. 4. 1937, Kladno – 8. 1. 2011, Praha)

Jiří Dienstbier byl český politik, novinář a disident. V roce 2002 obdržel medaili Za zásluhy I. stupně. Jako člen Masarykova demokratického hnutí je rovněž nositelem Čestné medaile TGM za věrnost jeho odkazu.

Vystudoval žurnalistiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Jako student vstoupil do KSČ. V letech 1958-1969 působil jako zahraničně politický redaktor Československého rozhlasu. Účastnil se demokratizačního procesu a postavil se proti sovětské okupaci v srpnu 1968. Poté byl vyloučen ze strany i Svazu novinářů a byl propuštěn z rozhlasu. Zapojil se do činnosti v disentu. V roce 1977 stal jedním z prvních signatářů Charty 77, v letech 1979 a 1985 byl jejím mluvčím. V roce 1978 byl jedním ze spoluzakladatelů Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS). V letech 1979-1982 byl za činnost ve VONS spolu s dalšími disidenty vězněn (P. Uhl, V. Havel, V. Benda, O. Bednářová, D. Němcová). Po propuštění pracoval např. jako balíč knih, noční hlídač nebo topič.

V listopadu 1989 působil v Občanském fóru. Od prosince pak jako ministr zahraničí a místopředseda vlády ve vládě Mariana Čalfy. Působil též jako poslanec ve Federálním shromáždění. Po rozdělení ČSFR se zapojil do české politiky v čele mimoparlamentní strany Svobodní demokraté (později SD-LSNS). Působil jako hostující profesor na několika vysokých školách. V letech 1998-2001 byl zvláštním zpravodajem Komise pro lidská práva OSN pro Svazovou republiku Jugoslávii, Bosnu a Hercegovinu a Chorvatsko, později pracoval pro Reuters Founders Share Company. Odsuzoval zásah NATO v Jugoslávii. V senátních volbách 2008 byl zvolen jako nestraník na kandidátce ČSSD do Senátu na Kladensku. Byl předsedou senátního Výboru pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost.

Hans-Dietrich Genscher a Jiří Dienstbier stříhají železnou oponu (prosinec 1989)

Prezident Zeman podepsal zákon o státním rozpočtu se schodkem 280 miliard

Prezident Miloš Zeman podepsal státní rozpočet se schodkem 280 miliard korun. Informoval o tom Hrad na svých webových stránkách. Skončí tak rozpočtové provizorium, které trvalo zhruba dva a půl měsíce. Jde o první státní rozpočet koaliční vlády Petra Fialy z ODS, která vzešla z loňských sněmovních voleb. V souvislosti s dopady ruské invaze na Ukrajinu se zřejmě bude muset ještě měnit. Prezident ve Sněmovně při úvodním kole debaty v polovině února označil návrh rozpočtu na rozdíl od premiéra Petra Fialy (ODS) za proinflační, podle Zemana není ani prorůstový. Neruší žádné daňové výjimky, které stát stojí 380 miliard korun, uvedl tehdy. Fiala naopak mluvil o rozpočtu jako o protiinflačním a úsporném.

Schválený rozpočet počítá s příjmy 1613,2 miliardy korun a výdaji 1893,2 miliardy. Fiala už ohlásil, že rozpočet bude potřeba novelizovat, ale až budou jasné konkrétní potřeby úprav v návaznosti na pomoc uprchlíkům z Ukrajiny i českým občanům a firmám kvůli rostoucím cenám energií. Stát bude moci podle schváleného a podepsaného rozpočtu začít hospodařit den poté, co vyjde ve sbírce.

Meziroční růst cen výrobců v únoru znovu zrychlil, nejvíc zdražil agrární sektor

Ceny výrobců v únoru v meziročním srovnání opět zdražily. Vyplývá to z dat Českého statistického úřadu. V zemědělství se ceny zvýšily téměř o 23 procent, a to po lednovém nárůstu o více než 21 procent. U průmyslových výrobců zrychlil růst zhruba na 21 procent, ve stavebnictví pak na 8,6 procenta. Ceny tržních služeb pro podniky byly v únoru meziročně vyšší o 4,3 procenta. Od cen výrobců se odvíjí i ceny pro spotřebitele.

Guvernér ČNB: Růst českého HDP může klesnout na konci roku k nule

Vysoká inflace se může projevit na dramatickém snížení hospodářského růstu. Obává se toho guvernér České národní banky Jiří Rusnok. Inflace může podle něj vystoupat až k 13 nebo 14 procentům. „Bohužel takto poskládaná inflační nálož způsobí posléze, troufám si říct, možná až nějakou recesi nejen v české, ale i evropské ekonomice. Obávám se, že se růst sníží dramaticky. Budeme rádi za černou nulu už na konci tohoto roku,“ řekl Rusnok v České televizi. Podle Rusnoka se to promítne zejména do příštího roku. K válečnému konfliktu se podle něj přidávají předešlé problémy v dodavatelských řetězcích.

Meziroční růst spotřebitelských cen se v únoru vyšplhal na 11,1 procenta. To byla nejvyšší hodnota od června 1998. Údaj ještě nezohledňuje dopady války na Ukrajině.

Ministr financí: Účetnictví a evidenci daní v eurech by firmy mohly vést od ledna 2024

Vláda chystá zavést možnost vedení účetnictví a daňové evidence v eurech od ledna 2024. V České televizi to řekl ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS). Firmy by tak mohly platit daně v eurech. „Budeme mít jednu ekonomiku a podle typu podniku, jestli je exportér, nebo ne, bude

mít šanci využít nástroj, který je pro jeho konkrétní podnikání lepší,“ uvedl ministr. Není to podle něj tolik, co chtějí zastánci eura. „Zase fundamentální odpůrci nás za to kritizují. Přejde mi to jako dobrý nástroj,“ dodal Stanjura. Se zavedením možnosti počítá programové prohlášení vlády, které nestanovuje přesný termín.

České aerolinie se loni v insolvenci dostaly zpět do zisku

České aerolinie se loni v insolvenci dostaly zpět do zisku – vydělaly přes 55 miliónů korun před zdaněním. Z dokumentů od insolvenčního správce to zjistil server Zdopravy.cz. Náklady ČSA byly v roce 2021 sice vyšší než tržby z prodeje letenek, firmě ale pomohl prodej emisních povolenek. Dopravce je už rok v úpadku. Loni v červnu soud povolil reorganizaci ČSA, kterou má na starosti mateřská společnost Smartwings. O reorganizačním plánu mají věřitelé hlasovat v nejbližší době.

Počítá s tím, že se investorem českých aerolinií stane firma Prague City Air. Ta už varovala, že ruská invaze na Ukrajinu může České aerolinie poškodit. Jejich klíčové a nejziskovější lety jsou právě ty na Ukrajinu a do Ruska. A ty jsou teď zastavené.

S dodávkami elektřiny skončila Energo LaR, dodávala 549 odběrným místům

S dodávkami elektřiny skončila společnost Energo LaR z Rychnova nad Kněžnou, vyplývá z informací na webu operátora trhu s elektřinou. Firma dodávala podle jeho dat elektřinu na 549 odběrných míst. Kromě elektřiny má společnost i 106 odběrných míst u plynu. Podle jednatele firmy Jiřího Lunky bude firma plyn svým klientům dodávat dál.

Za důvod ukončení dodávek elektřiny Lunka označil enormní růst cen elektřiny po ruské invazi na Ukrajinu. „Byl to takový finanční tlak, že se to nedalo ustát. Banky mají zákaz půjčovat, stačilo nám překlenuit dva nebo tři dny a jeli jsme dál, ale nešlo to,“ řekl ČTK Lunka. Klientům podle něj firma vše oznámila a je připravena jim pomoci s přechodem k novému dodavateli.

Ukončení dodávek energií již od poloviny října oznámilo sedmnáct firem s téměř miliónem zákazníků. Největší z nich, skupina Bohemia Energy, skončila činnost 13. října.

Ukrajince se chystá zaměstnat 72 procent firem, většinou dlouhodobě

Uprchlíky z Ukrajiny je podle aktuálního průzkumu Svazu průmyslu a dopravy ČR (SP) připraveno zaměstnat 72 procent firem, většinou dlouhodobě. Firmy poptávají především kvalifikované pracovníky, zároveň počítají se zajištěním kurzů češtiny či překladatelů. Vyplývá to z průzkumu, jehož výsledky SP zveřejnil v tiskové zprávě.

Zaměstnávání Ukrajinců dosud komplikovala hlavně složitá administrativa. Situace by se však měla zlepšit, až začne platit tzv. lex Ukrajina, který schválil Senát a následně ho podepsal prezident Miloš Zeman.

Do průzkumu se zapojilo 124 členských firem, které mohou uprchlíkům v současné době nabídnout 1 500 volných míst. Od začátku invaze ruských vojsk na Ukrajinu za-

počaté 24. února přitom tyto firmy již přijaly 65 lidí z Ukrajiny. Z průzkumu dále vyplývá, že pracovní smlouvu na plný úvazek hodlá Ukrajincům nabídnout 57 procent podniků, se zaměstnáním na dohodu o pracovní činnosti počítá 23 procent firem a smlouvu na částečný úvazek plánuje uprchlíkům nabídnout pětina společností.

K řešení jazykové bariéry chce 59 procent podniků na pracovišti zajistit co nejvíce informací v ukrajinštině i češtině. Zajistit Ukrajincům lekce češtiny hodlá třetina společností, 30 procent firem je připraveno jim zařídit překladatele. Škoda Auto kvůli ruské invazi na Ukrajinu zastaví veškeré své aktivity v Rusku.

Počet podnikatelů v ČR loni stoupl o 27 tisíc na 1,078 miliónu

Počet podnikatelů v Česku, kteří si samostatnou výdělečnou činností skutečně vydělávají, v roce 2021 stoupl o 27 000 na 1,078 miliónu. Vyplývá to z aktuální evidence České správy sociálního zabezpečení. Předloni počet podnikatelů, tedy například i soukromých lékařů, umělců či zemědělců, vzrostl o 20 000. Nejvíce podnikatelů je evidováno v Praze (196 000), ve Středočeském (152 000) a Jihomoravském (120 000) kraji. V žádném jiném státě Evropské unie nemají živnostníci na ekonomiku země takový vliv jako v Česku.

Firmy, které zaměstnávají jednoho až devět lidí, se na celkovém počtu podniků v ČR podílejí více než 95 procenty a jsou největším zaměstnavatelem, vyplývá z veřejných zdrojů. Práci u nich našla více než třetina všech zaměstnanců.

Dluh obyvatel ČR stoupl loni o rekordních 365 miliard na 2,97 biliónu Kč

Celkový dluh obyvatel ČR vzrostl v roce 2021 o rekordních 365 miliard korun na 2,97 biliónu Kč. Důvodem byl vysoký zájem o úvěry na bydlení. Vyplývá to z údajů Bankovního a Nebankovního registru klientských informací, které společnost CRIF – Czech Credit Bureau zveřejnila na tiskové konferenci.

Přes rostoucí zadlužení obyvatel se však opět snížil objem nespláceného dluhu i počet lidí, kteří své úvěry nespláceli. Úvěry na spotřebu nesplácelo 176 000 lidí, úvěry na bydlení 11 000 lidí. Za dobrou platební morálkou stojí podle společnosti růst mezd, který má větší dynamiku než růst průměrných měsíčních splátek úvěrů. Zatímco průměrná mzda vzrostla od roku 2015 o polovinu, průměrná splátka úvěrů se zvýšila o sedm procent.

Automobilka Škoda Auto loni zvýšila provozní zisk o 43 procent

Automobilka Škoda Auto v loňském roce navzdory poklesu prodeje aut zvýšila provozní zisk o 43,2 procenta na 1,08 miliardy eur (26,8 miliardy Kč). K růstu přispěly vyšší marže, příznivý vývoj směnných kurzů a nižší poplatky za nadlimitní emise oxidu uhličitého. Ve své výroční zprávě to uvedl mateřský koncern Volkswagen. Tržby pak mladoboleslavská automobilka zvýšila o 3,9 procenta na 17,7 miliardy eur (439,2 miliardy Kč).

Přebytek zahraničního obchodu v lednu meziročně klesl na 6,2 miliardy korun

Zahraněční obchod Česka skončil v prvním měsíci letošního roku v přebytku 6,2 miliardy korun. Ve srovnání s loňským lednem byl přebytek o 18,6 miliardy korun nižší. Dovoz i vývoz vzrostl meziročně dvojciferným tempem. Vývoz stoupl oproti loňskému lednu o 12,9 procenta na 336,7 miliardy korun a dovoz o 20,9 procenta na 330,5 miliardy korun. Vyplývá to z předběžných údajů, které zveřejnil Český statistický úřad.

Automobilky letos čekají stagnaci výroby aut v Česku

Výroba aut v Česku se letos kvůli konfliktu na Ukrajině zřejmě zastaví na úrovni 1,1 miliónu vozů z posledních dvou let. Je to o čtvrtinu méně než v předpandemickém roce 2019. Původně přitom pro letošek výrobci čekali růst a přiblížení se předchozí úrovni 1,4 miliónu vozů. Uvedlo to Sdružení automobilového průmyslu.

„Jestliže jsme na začátku roku s optimismem očekávali alespoň přiblížení k předkrizovým hodnotám, bude výroba spíše kopírovat vývoj v uplynulých dvou letech. Za úspěch by podle aktuální znalosti situace bylo možno považovat, pokud se podaří překonat hranici 1,1 miliónu nových vozidel,“ řekl výkonný ředitel sdružení Zdeněk Petzl.

Pro průmysl podle něj situace je a bude velmi složitá. Aby krizi zvládl, musí se ve spolupráci s vládou zaměřit na několik prioritních oblastí, uvedl. „Je to především co možná nejrychlejší zajištění integračních podmínek pro nově příchozí uprchlíky. Vyřešit jejich rychlý přístup na trh práce, zajistit kapacity pro jejich ubytování, adaptaci dětí do školských zařízení aj., současně s tím ale musí legislativně upravit i stávající podmínky pro zaměstnávání osob ze třetích zemí, zejména pokud jde o vyřizování víz a přerozdělení kvót pro jednotlivé země,“ míní Petzl. Nezbytná je podle něj i systémová diskuse ohledně zajištění dlouhodobé bezpečnosti a schopnost predikovat dodávky surovin a energií včetně jejich cen.

Obrana uzavřela s Českou zbrojovkou dodatek smlouvy za miliardu

Ministerstvo obrany uzavřelo dodatek rámcové smlouvy na nákup ručních zbraní od České zbrojovky za 1,18 miliardy korun. Jde o reakci na vývoj na Ukrajině a zhoršující se bezpečnostní situaci. Nákup souvisí s aktuálním navýšením rozpočtu ministerstva o miliardu korun, o kterém rozhodla vláda a jednali i poslanci.

Firma ČEZ zahájila tendr na stavbu nového jaderného bloku Dukovan

Energetická společnost ČEZ zahájila tendr na stavbu nového jaderného bloku Dukovan. Dostala souhlas od ministerstva průmyslu. Blok by měl stát do roku 2036. Jedná se o největší investici v novodobých dějinách České republiky, uvedl ministr průmyslu a obchodu (MPO) Jozef Síkela (za STAN). Stát bude podle něj průběžně kontrolovat rizikovitost všech tří uchazečů i jejich subdodavatelů. Vyhodnocení tendru by mělo být uzavřeno do konce roku 2024.

Začít stavět se má v roce 2029, zkušební provoz by měl být spuštěn v roce 2036. Síkela uvedl, že účast českých podniků na stavbě reaktoru může dosáhnout až 65 procent, což znamená pro české firmy zakázky za vyšší desítky miliard korun.

Bartoš žádá EK o zamezení přístupu ruských a běloruských oligarchů k dotacím

Ministr pro místní rozvoj Ivan Bartoš (Piráti) žádá Evropskou komisi, aby v dalším balíčku sankcí bylo vydáno evropské nařízení, které ruským a běloruským oligarchům zamezí přístup k dotacím a zakázkám. Podle Bartoše oligarchové získávají skrze své společnosti dotace a veřejné zakázky i v České republice. Ministr a předseda Pirátů odeslal dopis eurokomisaři pro vnitřní trh Thierryemu Bretonovi. Dotazuje se ho též na praktické uplatňování sankcí na národní úrovni. Navrhl také, aby byl na sankční seznam zahrnut širší okruh osob s problematickými vazbami. Británie uvalila sankce na 386 poslanců ruské Státní dumy, kteří hlasovali pro nezávislost samozvaných separatistických útvarů v Luhansku a Doněcku a kteří podpořili invazi na Ukrajinu.

Avast přestal prodávat programy v Rusku, na daních tam platil přes 50 miliónů korun

Česká antivirová firma Avast kvůli ruské invazi na Ukrajinu přestala prodávat své produkty v Rusku a Bělorusku. Jen v Rusku na daních platila v přepočtu přes 50 miliónů korun ročně. Firma to oznámila na svém webu. Avast zároveň na Ukrajině prodlouží licence u placených produktů zdarma a uživatelům bezplatných produktů nabídne možnost získat zdarma placené verze softwaru.

Prostřednictvím své Nadace Avast a zaměstnanecké sbírky věnuje firma více než 18 miliónů korun na humanitární pomoc Ukrajině.

Avast je podle tržeb druhou největší antivirovou firmou na světě za společností Symantec. Avast je česká nadnárodní společnost, která na trhu působí od roku 1988. Připravuje se převzetí Avastu americkou firmou NortonLifeLock. Datum akvizice bylo stanoveno na letošní 4. duben.

Odborníci vytvořili unikátní 3D mapu Hranické propasti, zatím suché části

Hranickou propast, která se již šest let pyšní titulem nejhlubší zatopené jeskyně na světě, zobrazuje unikátní 3D mapa. Zatím její suché části do hloubky 69,5 metru. Na mapě pracovali v uplynulých týdnech odborníci pomocí laserového 3D skeneru, který za pomoci obrovského množství bodů nasnímal blízké okolí prohlubně a celou část propasti k hladině jezírka. Letos v létě chtějí speleologové zmapovat tímto způsobem za pomoci speciálního robota propast i pod vodou, řekl ČTK předseda České speleologické společnosti z Hranického krasu Michal Guba.

Hranická propast je v přírodní rezervaci Hůrka nedaleko Zbrašovských aragonitových jeskyní. V hloubce 69,5 metru začíná jezero, na jeho dno se odborníci dosud nedostali. Ponor v členitém krasovém terénu je náročný

Analytici: Pomalu se oživující český průmysl zasáhne válka na Ukrajině

Český průmysl, který se počátkem roku postupně vzpamatoval z pandemie a navazující krize v dodávkách komponentů, nyní zasáhne ruská invaze na Ukrajinu. Shodli se na tom analytici oslovení ČTK. Český průmysl po prosincovém poklesu o 1,6 procenta v lednu meziročně vzrostl o jedno procento.

Analytik Generali Investments Radomír Jáč donedávna očekával pro celý letošní rok růst průmyslu okolo šesti procent. „Konflikt na Ukrajině ale vede k růstu cen komodit. Zároveň v souvislosti s výpadky dovozu z Ukrajiny opět vypadávají dodávky komponent pro automobilky. To vše představuje riziko slabšího než původně očekávaného letošního růstu průmyslové výroby,“ dodal. Lednový výsledek potvrzuje podle analytika Cyrusu Víta Hradila signály postupného zlepšování situace. Poptávka zůstávala silná a velmi pomalu i odeznávaly problémy v postpandemické přetížených dodavatelských řetězcích. „O to mrzutější je konstatování, že se na průmysl valí nové, potenciálně opět závažné problémy,“ poznamenal.

Stavební výroba v Česku letos v lednu dál meziročně rostla, a to o 6,4 procenta. Pomohlo k tomu podle statistiků i lepší počasí.

Objem hypoték v únoru klesl o 23 procent

Banky a stavební spořitelny poskytly v únoru hypoteční úvěry za 25,1 miliardy Kč, což je proti lednu pokles o 23 procent. Vyplývá to ze statistik České bankovní asociace Hypomonitor. Do něj dodávají data všechny banky a stavební spořitelny poskytující hypotéky na českém trhu. Stejný trend pak následoval i s počty poskytnutých hypoték, které v únoru proti předchozímu měsíci poklesly o 23 procent na 7 900. Jde o nejnižší počet poskytnutých hypoték od ledna 2020, tj. za bezmála za dva roky.

Úroková sazba u nově poskytnutých hypotečních úvěrů v únoru vzrostla na 3,84 procenta z lednových 3,4 procenta. Průměrná hypoteční sazba se tak v únoru dostala na nejvyšší úroveň od konce roku 2011. Stejně jako v předchozích měsících však úroková sazba ještě zachycuje uzavřené smlouvy, které byly rozjednány s klienty v dřívějších měsících, kdy byly úrokové sazby nižší.

a riskantní, hloubku speleologové zkoumají řadu let a hranice postupně posunují. Svě světové prvenství si propast drží od září roku 2016, kdy za pomoci speciální sondy speleologové dosáhli hloubky 404 metrů. Dna však nedosáhli; došel jim komunikační kabel k robotu, jehož délka byla „pouze“ 500 metrů.

MMR: IROP loni podpořil 1 696 nových projektů za více než 37 miliard Kč

Integrovaný regionální operační program (IROP) loni podpořil 1 696 nových projektů za více než 37 miliard korun. Proti 22 miliardám v roce 2020 bylo loni proplaceno 21 miliard korun 3 363 žádostem o platbu, kterých bylo meziročně o 195 více. Podporu dostali hasiči, školky nebo nemocnice. Nově IROP pomáhá i uprchlíkům z Ukrajiny. Vyplývá to z tiskové zprávy ministerstva pro místní rozvoj.

„Největší částkou byly v roce 2021 podpořeny projekty z dodatečných prostředků z REACT-EU, jedná o 26,2 miliardy korun. Podpora REACT-EU směřuje na vybavení nemocnic a zdravotnických zařízení, integrovaného záchranného systému a sociální infrastruktury,“ uvedl náměstek Sekce evropských a národních programů Zdeněk Semorád. „Druhou největší částku získaly projekty zaměřené na silnice II. třídy – téměř 3,5 miliardy korun – a na třetím místě jsou to projekty na obnovu památek, muzeí a knihoven s podporou 1,6 miliardy,“ doplnil Semorád.

Český národní pavilón na EXPO už navštívil více než milión lidí

„Milión návštěvníků byl náš cíl, a nám se ho podařilo dosáhnout vzdor dopadům globální pandemie nemoci covid-19 více než dva týdny před koncem výstavy,“ uvedl generální komisař Jiří František Potužník. Česká expozice EXPO stojí na inovativních technologiích.

Systém Pátrač – software s hlavním cílem usnadnit hledání pohřešovaných osob

Systém postupně začaly používat všechny kraje ČR. V případě, že někdo nahlásí pohřešovanou osobu, upozorní Pátrač nejbližší psovody a pomůže upřesnit a zúžit oblast pátrání. Záchrannou operaci řídí policisté z dodávky, která jim slouží jako mobilní kancelář. Ta obsahuje mimo jiné počítače vybavené tímto inovativním softwarem, jak zmiňuje Vladimír Makeš z královéhradecké krajské policie: „Chtěli jsme, aby byl nový software co nejinteraktivnější a nejjednodušší, a tím nám co nejvíce usnadnil práci. Dříve jsme používali navigační systémy, kde jsme museli pracovat s mapami a vše zakreslovat ručně, což nám zabralo několik hodin. Teď zvládne vše počítač během několika vteřin. V těchto situacích se počítá každá minuta. Často hledáme lidi, kteří mají zdravotní problémy nebo trpí nějakým psychickým onemocněním. Jejich životy jsou v ohrožení.“

Na začátku každé operace počítač obdrží základní údaje: jméno pohřešované osoby a místo, kde byli dotyčný nebo dotyčná naposledy viděni. Software pak s ohledem na obtížnost terénu vypočítá, kde se daná osoba pravděpodobně nachází.

Policie poté kontaktuje nejbližší psovody, aby s pomocí navigace GPS zahájili pátrání. Přístroje nosí psi přímo na obojku, vysvětluje psovod Michal Záruba: „GPS umožňuje sledovat psa, takže se může pohybovat desítky nebo i stovky metrů od svého majitele. Přesně víme, která území už pes prošel a kde ještě musíme hledat.“

Vývoj softwaru trval několik let. Systém byl vyvinut na základě australských, amerických a britských studií. Policisté a vědci plánují v práci na jeho zdokonalování pokračovat.

Několik dat

27. 04. 1907 byl Břevnov povýšen na město.

01. 04. 1987 byla založena **Letecká záchranná služba**.

22. 04. 1947 **Jiří Hanzelka** a **Jiří Zikmund** vyjeli na svou první cestu do Afriky a Ameriky, vrátili se v roce 1950.

Jiří Hanzelka byl spisovatel, publicista, fotograf a cestovatel. Spolu s Miroslavem Zikmundem (spisovatel, foto-

graf a filmař a cestovatel) procestovali velkou část světa a stali se vzorem pro všechny následovníky.

Na studiích na vysoké škole se Hanzelka seznámil s Miroslavem Zikmundem, svým pozdějším partnerem na cestách a spoluautorem řady knih. V letech 1947-1950 podnikli oba cestu vozem značky Tatra 87 do Afriky a Jižní Ameriky. Z této cesty bylo rozhlasem odvysíláno více než 700 reportáží. Vznikla i velká řada zajímavých fotografií a natočilo se značné množství filmového materiálu, jehož dokumentární cena je dodnes značná.

Zikmund s Hanzelkou společně natočili řadu krátkých filmů i celovečerní filmy, napsali více než dva tisíce novinových a rozhlasových reportáží, také cestopisy, které vyšly v mnoha jazycích.

Za své pevné morální postoje a odsouzení okupace ČSSR vojsky Varšavské smlouvy byli na dvacet let zcela vyloučeni z veřejného života, bylo jim znemožněno cestovat i publikovat. Od roku 1990 Miroslav Zikmund, vzhledem k nemoci Jiřího Hanzelky, již cestoval sám.

Oba cestovatelé získali i řadu vyznamenání a dalších poct, vznikly o nich filmy.

VZPOMÍNKA

Ženy – lékařské průkopnice

Anna Honzáková (16. 11. 1875, Kopidlno – 13. 10. 1940, Praha)

Anna Honzáková byla česká lékařka, první promovaná doktorka medicíny na české Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze, historicky třetí promovaná česká lékařka; první odborná lékařka-gynekoložka, bojovnice za ženská práva i odpůrkyně interrupcí. Léčila ženy movité i chu-

dě, o které se starala zdarma.

Medicína byla dlouhé roky považovaná za náročný obor nevhodný pro „slabší“ pohlaví. Anna Honzáková se narodila v rodině Jana Honzáka, městského a zámeckého lékaře, váženého občana a významného osvětového pracovníka v Kopidlně na Jičínku. Otec měl v úmyslu poslat Annu studovat medicínu do ciziny, protože v Rakousko-Uhersku dívky řádně studovat nemohly, ale jeho náhlé úmrtí plán překazilo. Anna potom začala studovat v Praze na nově otevřeném (1890) prvním soukromém dívčím gymnáziu ve střední Evropě Minerva a v červenci 1895 jej absolvovala s vyznamenáním. Její přihláška na českou lékařskou fakultu v Praze byla zamítnuta, a tak začala navštěvovat přednášky na pražské německé univerzitě, ale bez možnosti složit zkoušky. V roce 1897 mohla přejít na českou fakultu, ale opět jen na hospitační studium (bez statutu řádné posluchačky). V roce 1900 bylo novým zákonem dívkám umožněno složit zkoušky za celou dosavadní dobu studia. Zásahu na tom měli jistě i osobní a písemné intervence Anny Honzákové ve Vídni. Studentka Honzáková složila, po pěti letech navštěvování přednášek, všechny tři rigorózní zkoušky (každá se skládala ze tří dílčích)

s výborným prospěchem a **17. března 1902** byla v aule Karolina promována na doktorku veškerého lékařství s titulem MUDr. Zkoušky na medicíně byly v té době veřejné, a tak je vždy skládala za velkého zájmu spolužáků. Při praktické části jejího závěrečného rigoróza bylo prý v posluchárně tak plno, že by se tam nevešla už ani noha. Ale i když šlo o průlomovou událost, která přivedla do Karolina zástupy lidí, o promoci napsaly jen ženské časopisy.

Sedmadvacetiletá lékařka nastoupila jako elévka u profesora Karla Maydla na chirurgické klinice Všeobecné fakultní nemocnice v Praze a 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Po Maydlově předčasně smrti však musela na svoji vědeckou kariéru rezignovat. Po třech letech praxe a marných žádostech o lékařské místo ve státní službě otevřela roku 1905 soukromou gynekologickou ordinaci v Praze v ulici Na Moráni. Díky svým odborným znalostem a schopnostem i laskavému přístupu k lidem měla rozsáhlou klientelu ze všech vrstev tehdejší společnosti, včetně mnoha známých českých umělků. K jejím pacientkám patřily např. Eliška Krásnohorská či herečka Hana Kvapilová.

Když nepečovala o své pacienty, psala články o zdravotě do *Ženských listů*. Kromě toho napsala životopis lékařky Anny Bayerové, jedné ze dvou Češek, které kdysi studovaly ve Švýcarsku. Věnovala se také práci v některých z mnoha organizací na podporu zlepšení postavení žen, např. Výboru pro volební právo žen nebo Ženské národní radě (zde byla jednou ze zakládajících členek). Sama například založila Fond na pomoc chudým a nemocným ženám. Chudé ostatně léčila zadarmo. Potvrdila také svůj vztah ke gymnáziu Minerva, kde se stala školní lékařkou.

Zemřela v Praze 13. října 1940 ve věku nedožitých pětadesáti let.

Anna Bayerová

Rakousko-uherské zákony v její době ještě nedovolovaly ženám studovat na vysokých školách, a tak musela na univerzitu do Švýcarska. Promovala **30. listopadu 1881**. Studium v zahraničí, to nebyl jen problém cizího prostředí a jazyka, ale také problém finanční. Rodiče Anny Bayerové sice souhlasili s jejím studiem a slíbili, že jí budou podporovat, ale vysoké náklady na pobyt v cizině byly časem nad jejich možnosti. Několikrát se stalo, že rodiče dceru žádali, aby přerušila studium, přijala nějaké zaměstnání, dokud zas oni nebudou schopni jí posílat peníze. Peníze si opatrovala kondicemi a ke konci studia byla závislá na peněžních darech od svých příznivců v Bernu i od své kolegyně, bohaté Jihoameričanky.

Morální podporu, kterou jí byli pražští přátelé z Okruhu Náprstkova Amerického klubu dam, získala již za svých středoškolských studií. Přijela do Prahy z rodného Vojtěchova u Mělníka (narodila se v rodině mlynáře 4. listopadu 1853) a začala studovat na Vyšší dívčí škole v roce 1868. V Americkém klubu se seznámila s Eliškou Krásnohorskou, Sofií Podlipskou, Marií Červinkovou-Riegrovou a řadou dalších.

V roce 1872 se začala připravovat ke zkouškám na gymnáziu. Gymnázia byla tehdy pouze chlapecká, Bayerová se musela připravovat soukromě a žádat o povolení ke zkouškám z jednotlivých ročníků. Povolení vídeňské vlády získala a po dvou letech složila zkoušky z celého nižšího gymnázia. V roce 1875 složila ještě zkoušku z kvinty, ale tím její gymnaziální studium skončilo. Jisté je, že v říjnu 1875 odjela do Curychu a byla přijata na univerzitu na základě přijímací zkoušky a vysvědčení z kvinty s tím, že maturitu složí dodatečně. V Curychu s ní studovala další Češka, Bohuslava Kecková, která promovala o rok později než Bayerová. V Curychu absolvovala Bayerová tři semestry a v dubnu 1877 přesídlila přesídlila do Bernu, kde bylo studium i živobytí mnohem levnější. Taxy byly poloviční, profesori studentkám přízniví a rektor se nezastával nad jejím českým původem.

V roce 1880 Anna Bayerová pracovala o prázdninách v různých léčebných ústavech, kde zřejmě léčila pacienty z nejhudších vrstev a byla otřesena jejich bídou. Do *Časopisu českých lékařů* poslala v té době dva příspěvky: referát o novém způsobu transfúze krve a o umělé výživě kojenců. Na jaře 1881 začala pracovat na své disertační práci *Zkoumání krve u novorozenců* a na podzim, 30. listopadu téhož roku, byla promována. „Byla první Češkou, která získala lékařský diplom – ovšem v cizině,“ píše Anna Honzáková, které se totéž podařilo o jednadvacet let později a byla první lékařkou promovanou na české univerzitě.

Dvaatřicet let trvaly marné pokusy o to, aby mohla pracovat doma, v Čechách, a použít svých znalostí a později i praxe pro dobro svých krajanů. Na dotaz, zda by mohla skládat doktorské zkoušky na pražské univerzitě, dostala odpověď, „že je to v dané době nemyslitelné, že ministerstvo by toho nedovolilo a profesorský sbor lékařské fakulty ve své většině že je také proti ženskému studiu“ a bylo jí doporučeno, aby zkoušky složila v Bernu. Proto se v roce 1883 se vrátila do Švýcarska a od května začala praktikovat v Teufenu, horské vsi u Sankt Gallenu. V dopise Marii Červinkové-Riegrové píše, že je spokojená se svou prací, ale stýská se jí po vlasti. Po ročním pobytu v Teufenu se vrátila do Bernu a začala se připravovat na státní zkoušku, kterou složila v březnu 1887 současně se slibem, že „bude šetřit příslušných zákonů švýcarských“. Dostala takzvaný „patent“, na základě kterého jí bylo dovoleno provozovat praxi v kterémkoli švýcarském kantonu. Usadila se v Bernu, kde praktikovala až do roku 1891.

V červnu 1889 poslalo jednatřicet českých a moravských ženských spolků Anně Bayerové dopis, ve kterém ocenily její dosavadní úspěchy a nabídly jí pomoc při vymáhání povolení k tomu, aby mohla provozovat lékařskou praxi ve své vlasti. Eliška Krásnohorská už také začala pro tento záměr získávat vlivné osobnosti, například známého mecenáše Josefa Hlávku, a zdálo se, že tato akce bude úspěšná. Jenže Anna Bayerová, přestože vždycky silně toužila po tom, aby se mohla vrátit do Čech, nečekané tuto nabídku odmítla. Dr. Anna Honzáková uvádí, že Bayerová odmítla z toho důvodu, že nemůže opustit svou začínající praxi v Bernu a své pacienty a že se cítí být zavázána svým dobrodincům, manželům Lenzovým a paní Langhansové, bez jejichž pomoci „by byla mohla jít zebrat i se svým krásným patentem a diplomem“. Píše, že kdyby tuto nabídku z Prahy dostala o několik let dřív, byla by jí s největší radostí přijala, ale v současné situaci že musí „nějaký

ten rok“ ještě v Bernu zůstat. Tím pravděpodobně ztratila nejhodnější příležitost ke svému návratu.

Koncem roku 1891 oznámila rakouská vláda, že hledá ženského lékaře pro Bosnu a Hercegovinu. Na přání svého otce, ne ze své vlastní vůle, jak Anna Bayerová zdůrazňuje, požádala o přidělení tohoto místa, získala je a byla jmenována státní lékařkou pro Dolní Tuzlu. Před odjezdem, začátkem roku 1892, se ve Vídni setkala s ministrem Kallayem, který jí vysvětlil, jak si práci lékařek v Bosně představuje. Byla překvapena jeho pokrokovými názory a s nadějí odcestovala do Tuzly.

Práce to byla těžká, ale přinášela dobré výsledky, a proto ji těšila. Léčila, vysvětlovala „mohamedánkám“ základní hygienické zásady. Kvůli nesnesitelnému horku a obavám z tuberkulózy se nechala v létě téhož roku přeložit do horského Sarajeva. Tam sice měla lepší podmínky zdravotní, ale také nadřazeného, který v ní viděl konkurentku snažil se jí její práci znepříjemnit. V dopise Marii Červinkové-Riegrové si stěžuje na šikanování. Stěžovala si ministru Kallayovi do Vídně, ten jí dal za pravdu, ale poměry v Sarajevě se nezměnily. Bayerová podala demisi a vrátila se do Bernu. Její nástupkyní v Bosně se stala česká lékařka Bohuslava Kecková, která v Sarajevu zůstala až do roku 1911, kdy těžce onemocněla a vrátila se do Čech.

Druhý pobyt dr. Anny Bayerové v Bernu trval od roku 1893 do ledna 1900. Tento pobyt byl úspěšný nejen po stránce profesní. Dr. Bayerová provozovala svoji lékařskou praxi a zapojila se i do veřejného života, který jí dlouho jako cizince zůstal uzavřen. Byla činná ve výboru pro založení školy pro ošetřovatelky, pořádala s bernskými učitelkami kurzy pro matky, v nichž ony obstarávaly část pedagogickou, Bayerová část hygienickou. Zaváděly přitom debaty s posluchačkami a dosahovaly krásných výsledků. Za nejhoršího nepřítele mravnosti správně považovala alkohol a bojovala proti němu poučováním, přednáškami i články v novinách.

Uprostřed této práce dostala koncem roku 1899 slibnou nabídku z Prahy – bylo jí nabídnuto místo asistentky v jistém pražském sanatoriu. Když byla svými přáteli ujištěna, že se jedná o výhodné, stále místo, rozhodla se opustit Bern a vrátit se do Čech. V Praze ji však očekávalo trpké zklamání. Místo v sanatoriu musela opustit již po měsíci a ocitla se v kritické situaci. Své místo v Bernu přenechala jiné lékařce a v Praze nebyla nejmenší naděje na získání jiného zaměstnání, přestože se o to její přátelé snažili. Vrací se do Švýcarska. Ve Švýcarsku začíná opět od začátku, nejprve získala práci v sanatoriu pro plicní choroby v Leysin (1901), pak pracovala v Ženevě (1902), v sanatoriu pro vodoléčbu v Chardonne u Vevey působila v letech 1903-1904. V léčebně v Lausanne si osvojila metodu masáže dr. Kellgrena. V roce 1905 působila jako lékařka v dívčím ústavu v Ženevě, v letech 1905-1906 v sanatoriu dr. Widmera Val Mouts Territet.

Nejistota jejího postavení a neustálé střídání zaměstnání ji vyčerpávalo. V roce 1907 si najala spolu s jakousi miss Hulbert sanatorium v La Châtelaine v Ženevě. Hospodářskou stránku svěřila své společnici a sama se věnovala léčení. Ani tento pokus nedopadl dobře. Ztratila v tomto podniku veškeré své úspory a byla nucena hledat si novou práci. Bylo jí čtyřiapadesát let. Když dostala nabídku z Anglie, aby ošetřovala nemocnou šlechtičku, přijala ji a zůstala v Anglii do podzimu 1909. Koncem roku 1909

se vrátila do Prahy na pozvání L. Bráfové. Znovu jí radili, aby přijala podmínky nostrifikace svého doktorátu, které dr. Bayerová stále odmítala. Konečně jí bylo nabídnuto místo profesorky němčiny na městské průmyslové škole v Praze. Vedle němčiny vyučovala pak ještě vychovatelství a zdravotvědu. Ve školním roce 1910-1911 učila těmto předmětům na škole Ženského výrobního spolku. Práce s mládeží ji těšila, ale hodin bylo málo a příjem 60 K byl nepatrný. Měla naději na místo lékařky v žambereckém sanatoriu pro děti, ale proti jejímu jmenování se postavili lékaři žamberecké župy a ona se této příležitosti vzdala.

Dr. Honzáková píše: „Nelze si nevšimnouti, že na nezdaru Dr. Bayerové uchytit se v Čechách mnoho viny nesla její příměst a opravdovost, jež nesnesla kompromisů, i tuhá páteř, jež se nedovedla ohnouti. Je to jeden z nejkrásnějších rysů její povahy. Zůstala vždy věrna sobě, svým zásadám, svému přesvědčení, šla vztyčena životem, volná, svobodná, nespoutaná ohledy.“

V letech 1912 a 1913 pobývala několikrát v Drážďanech, kde získala několik krátkodobých zaměstnání. Zatím její přítelkyně L. Bráfová podniká v Praze kroky k tomu, aby bylo dr. Bayerové uděleno povolení praxe, aby mohla trvale vyučovat zdravotvědu. Petice svazu ženských spolků českých s touto žádostí do Vídně byla ve Vídni kladně vyřízena a dr. Bayerová se stala profesorkou hygieny.

Zatím vypukla válka a dr. Bayerová pomáhala v sokolském lazaretu. Od listopadu 1915 měla trvalé místo jako profesorka hygieny na městských průmyslových školách s ročním platem 1 400 K. „V tomto zaměstnání došla konečně plného uspokojení; bylo v něm kus medicíny, ale preventivní, které vždy dávala přednost před medicínou kurativní.“

Teprve posledních deset let jejího života jí bylo dopřáno prožít ve své vlasti a při zaměstnání, které jí přinášelo uspokojení. Zemřela náhle 24. ledna 1924.

Dnes tvoří ženy polovinu lékařského stavu a poměr se stále mění. Mezi absolventy medicíny jsou v posledních letech dokonce dvě třetiny žen.

Zdroj: feminismus.cz (redakčně zkráceno)

Bohuslava Kecková (18. 3. 1854, Bukol – 17. 10. 1911, Kostomlaty nad Labem)

Bohuslava Kecková byla první promovanou českou lékařkou. Narodila se v Bukoli u Prahy, ale kvůli otcově práci se rodina v jejím útlém věku přestěhovala do Prahy. V šestnácti letech absolvovala vyšší dívčí školu a přesvědčila otce, aby jí umožnil čtyři roky soukromé výuky gymnaziálních předmětů. V roce 1874 složila maturitní zkoušku na malostranském gymnáziu, čímž se stala první Češkou s tímto (středoškolským) diplomem.

Na curyšské univerzitě, kam se přihlásila, neboť jí jako ženě nebylo umožněno získat vysokoškolské vzdělání v Rakousku, studovala čtyři roky medicínu.

Dva roky byla asistentkou profesora Edmunda Roseho na chirurgickém oddělení a pracovala též u profesora Huguena na oddělení vnitřních nemocí. Spolu s Keckovou studovaly tři Američanky a jedna Ruska. K začátkům studia Kecková uvádí: „V první anatomické přednášce spatřivši nás 5 dam seděti asi mezi 60 studenty, nemohla jsem se ubrati zvláštnímu pocitu jakési úzkostlivosti a zaraženosti, očekávajíc tesklivé věci, které přijít měly.“ Doktorát Kecková získala v srpnu 1880 za disertační práci *O řezu průdušnice při nádorech na krku*. Anna Bayerová absolvovala o rok později, a tak je Kecková první promovanou českou lékařkou.

V Praze nemohla vykonávat lékařskou praxi kvůli absolování doktorátu v zahraničí. Ve Vídni navštěvovala kurz na porodnické klinice, v Praze poté vykonávala porodnickou činnost.

V roce 1892 dostala nabídku, aby šla do Bosny okupované Rakousko-Uherskem ošetřovat muslimské ženy, neboť muži jim nesměli poskytovat lékařskou pomoc. Začátkem roku 1893 zde nastoupila. Před Keckovou působila v Bosně rok Bayerová, rovněž absolvovalší v Curychu, která však místo opustila kvůli sporům o zaměření na administrativní práci. V lednu 1896 byla definitivně ustanovena sarajevskou vládou za zemskou lékařku pro Bosnu a Hercegovinu. Kecková ošetřovala ženy muslimského i jiného vyznání, a to ve městě i mimo něj. Její bosenský přínos nespočívá pouze v lékařské činnosti: učila čtení, psaní, ruční práce a snažila se vést ke správné životosprávě i četbě; přednášela zdravotní výchovu ve státní dívčí škole. Učila v chorvatštině a dochovala se zmínka, že v roce 1905 šlo ve čtvrté třídě o antropologii, v páté o ošetřování nemocných v domácnosti. Články, které psala v Bosně, posílala do českých *Ženských listů* a *Lady*, popularizační texty publikovala i v místním tisku. Například roku 1909 vydala v chorvatštině v listu *Osvit* texty *O tuberkulóze plic*, *O pití*, *O správné výživě*.

V Bosně strávila Kecková osmnáct let, zpátky do Čech se vrátila kvůli zdravotním potížím.

Bohuslava Kecková publikovala cestopisné texty a popularizační texty se zdravotnickou tematikou. Kromě přímého poskytování lékařské péče tak čtenářům v přístupné formě zprostředkovávala důležité informace o zdravém způsobu života. Podstatnou část jejího přínosu tedy činí i tato osvětová činnost.

Zdroj: <http://albina.ff.cuni.cz> (redakčně zkráceno)

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ & ZDRAVÍ

Nejšťastnější světovou zemí je opět Finsko, Česko zůstává osmnácté

Finsko bylo už pátým rokem v řadě vyhlášeno „nejšťastnější zemí světa“, informovala agentura AFP. Ve zprávě World Happiness Report 2022 financované OSN získalo 7,82 bodu z 10. Druhé se umístilo Dánsko a třetí byl Island. Česko zůstává na 18. příčce, Slovensko je na 35. místě. Zdaleka poslední skončil Afghánistán.

Výsledné skóre jednotlivých zemí kombinuje data o osobním pojetí štěstí jednotlivců s objektivními faktory jako HDP, osobní svobody nebo korupce v zemi. Celkové pořadí je pak sestaveno kombinací skóre z posledních tří let.

Obyvatel ČR loni přibýlo jen díky migraci, zemřelých bylo nejvíce od války

Loni zemřelo v České republice 139 900 lidí, nejvíce od konce druhé světové války a oproti roku 2020, tedy prvnímu roku epidemie koronaviru, o 10 600 více. Počet zemřelých pak převýšil počet narozených o 28 100. Šlo o nejhlubší přirozený úbytek populace v historii České republiky od roku 1918, informoval Český statistický úřad. Díky migraci podle něj ale obyvatel ČR loni přibýlo o 21 900 na 10,516 miliónu.

Jaderné elektrárny loni vyrobily zhruba třetinu české elektřiny

Jaderné elektrárny se v loňském roce podílely na výrobě elektřiny v ČR z 36,6 procenta. Byly tak největším tuzemským producentem elektřiny. Na druhém místě byly hnědouhelné elektrárny, které vyrobily 35,1 procenta elektřiny. Vyplývá to z informací interaktivního modulu oborového webu [oEnergetice.cz](http://oenergetice.cz). Meziročně se ale podle něj podíl elektřiny vyrobené z jádra mírně snížil, v roce 2020 činil 37,2 procenta. Na třetím místě co do nejvyšší produkce se loni umístily plynové zdroje, které loni vyrobily přes deset procent elektřiny.

U školních dětí přibýlo depresí i úzkostí

U dětí a náctiletých školního věku přibýlo podle ředitele Národního ústavu duševního zdraví Petra Winklera kvůli pandemii a souvisejícím opatřením především depresí i úzkostí. Ačkoli z praxe zaznává, že se zvyšuje výskyt sebepoškozování, tak nedochází k dokonaným sebevraždám, řekl ČTK Winkler. Před dvěma lety se kvůli šíření nového koronaviru v Česku poprvé zavřely školy.

Podle Winklera školáci strádali při online výuce zřejmě nejvíce nedostatkem kontaktu se svými vrstevníky, učiteli a dalšími, se kterými při běžném školním provozu přicházejí do styku. Pandemie a s ní související dlouhodobý pobyt doma měl i v některých případech dopad na rodinné problémy.

Konec fosilních paliv: jak se v příštích letech promění evropská energetika?

Pokud chce Evropa výrazně snížit množství vypouštěných emisí, neobejde se to bez razantních změn v sektoru energetiky.

Nejde přitom jen o to, čím nahradíme uhlí, ropu a další fosilní zdroje, ale také o snížení naší celkové spotřeby. Tři čtvrtiny všech emisí souvisí s využíváním energie.

Energetika má ve své současné podobě na svědomí obrovské množství emisí skleníkových plynů. Z hlediska klimatické změny jde tedy o klíčový sektor, jak potvrzuje i Gunnar Luderer z Postupimského institutu pro výzkum dopadů změny klimatu. „Zhruba tři čtvrtiny všech emisí skleníkových plynů nějak souvisí s využíváním energie, zejména se spalováním fosilních paliv, jako je ropa, uhlí či zemní plyn. Pouze část těchto emisí připadá na energetiku v užším slova smyslu – to znamená na výrobu elektřiny, rafinerie, teplárny a podobně. Přestože jsme v této oblasti dosáhli určitého zlepšení, sektor energetiky je stále emis-

ně velmi náročný – je zodpovědný zhruba za čtvrtinu všech emisí. Zjednodušeně řečeno tedy můžeme konstatovat, že z klimatického hlediska je nejproblematictější právě oblast výroby elektřiny.“

Podíl energetiky na celkových emisích se stát od státu liší, v závislosti na tom, z jakých zdrojů daná země elektřinu a teplo vyrábí. Například Česká republika na tom v mezinárodním srovnání není příliš dobře, upozorňuje Kateřina Davidová z Centra pro dopravu a energetiku. „V České republice je energetika nadprůměrně odpovědná za emise skleníkových plynů. Je to dáno tím, že při výrobě elektřiny a tepla stále z velké části spalujeme hnědé uhlí. Přitom právě spalování uhlí nejvíce přispívá ke globálnímu oteplení, způsobuje nejvíce emisí skleníkových plynů.“

Také při těžbě, transportu a spalování plynu se uvolňují skleníkové plyny. Podle Gunnara Luderera bychom proto měli investovat především do rozvoje obnovitelných zdrojů.

„Potřebujeme výrazně více energie z obnovitelných zdrojů, což je logické, protože opouštíme uhlí i jadernou energetiku. Emise spojené s využíváním zemního plynu si můžeme dovolit jen ve velmi omezené míře. Nezbyvá nám tedy než vsadit na masivní rozvoj větrné a solární energie. Nová vláda je v tomto směru velmi aktivní, snaží se tempo výstavby obnovitelných zdrojů zrychlit. Je to sice náročné, ale není to nemožné. Například Dánsko dnes vyrábí 70 % elektřiny z větrných elektráren, takže technicky to rozhodně jde,“ konstatuje Luderer a připomíná, že Německo se nedávno zavázalo dosáhnout klimatické neutrality už v roce 2045.

„Německo je v mnoha ohledech specifické, dalo by se říct i radikální. Během velmi krátké doby chceme přejít z vysokoemisní fosilní energetiky, závislé zejména na uhlí, na energetický systém, který je téměř stoprocentně založený na obnovitelných zdrojích. To je skutečně radikální změna, navíc během pouhých pětadvaceti let. V současnosti pochází asi osmdesát procent spotřebované energie z fosilních zdrojů. Do roku 2045 by se to mělo otočit. Podíl obnovitelných zdrojů by měl dosáhnout téměř 100 procent.“

To jsou ambice, kterými by se podle Kateřiny Davidové mohla inspirovat i Česká republika. „Není nutné přesně určovat, jaký bude energetický mix České republiky za deset let. Spíše je potřeba si říct, že chceme jít cestou dekarbonizace, úspor a obnovitelných zdrojů a udělat první krok. Tím se to postupně nastartuje. Je vidět, že země, které byly v tomto směru aktivnější, mají dnes mnohem větší podíl obnovitelných zdrojů, než kolik samy plánovaly. Může totiž dojít k takzvanému efektu sněhové koule, kdy se na sebe všechno postupně nabaluje, přicházejí inovace a celý sektor se začne dynamicky rozvíjet. V takovém případě se klidně může stát, že nakonec obnovitelné zdroje dokážeme využít víc, než si dnes umíme představit.“

Tento efekt ostatně můžeme pozorovat i na neustále klesajících cenách obnovitelných zdrojů. Zelené technologie se zlevňují dokonce ještě rychleji, než se předpokládalo, připomíná Gunnar Luderer. „Za posledních deset let se náklady na fotovoltaické elektrárny snížily o 90 %. To je obrovský posun. Do budoucna se navíc počítá s dalším snížením nákladů. U větrné energie se za posledních deset let náklady na jednu kilowatthodinu snížily zhruba o polovinu. Totéž pozorujeme u bateriových technologií, které zlevnily o nějakých 80 procent. Obecně se dá říct, že obnovitelné zdroje a technologie, které se používají spíše v menším mě-

řítku a decentralizovaně, se neustále zdokonalují a zlevňují. Naproti tomu velké technologie, jako je například jaderná energetika, za posledních padesát let vůbec nezlevnily. Spíše naopak – náklady na výrobu elektřiny z jádra neustále rostou. To je jen další argument pro energetickou strategii založenou na obnovitelných zdrojích,“ uzavírá Luderer.

Při úvahách o budoucnosti energetiky je důležité zaměřit se nejen na to, čím fosilní zdroje nahradíme, ale i na to, kolik energie vůbec potřebujeme. Pokud se nám podaří množství spotřebované energie snížit, celý proces transformace energetiky to výrazně usnadní, říká Kateřina Davidová. „Existuje princip energy efficiency first, který by se měl uplatňovat například při rozhodování o veřejných investicích. To znamená, že by se primárně mělo řešit to, kde můžeme nějakou energii ušetřit – ať už je to zateplením domácností, nebo zlepšením výrobního procesu v továrně. A teprve poté bychom se měli zabývat tím, jak fosilní zdroje nahradit, abychom snížili emisní náročnost vyrobené energie. Platí takové pořekadlo, že nejméně znečišťující je energie, která se vůbec nemusí vyrobit.“

Zdroj: Česko-německý podcast Karbon

Chráněné zóny v KRNAPu

Správa Krkonošského národního parku (KRNAP) od 15. března do 31. května kvůli ochraně ohroženého tetřívka a dalších živočichů uzavře v Krkonoších jedenáct turistických cest nebo jejich úseků.

Opatření souvisí s vyhlášením osmi takzvaných klidových území v Krkonoších v roce 2020. Omezení platilo poprvé loni. Uzavřením cest se Správa KRNAPu snaží zabránit rušení citlivých druhů živočichů, především tetřívka obecného. Lidé se vyhnou místům, které tetřívci pravidelně využívají jako tokaniště, a to v nejcitlivějším období jejich toku a rozmnožování. Pro ochranu tetřívka je v klidových územích podle správců parku důležité i dodržování celoročního zákazu vstupu do terénu mimo značené trasy. V terénu bude zákaz vstupu na cesty vyznačen cedulemi. Většinu uzavřených tras budou moci turisté obejít po sousedních turisticky značených cestách.

Milovická rezervace zrušila plánovaný převoz zubrů na Ukrajinu

Milovická rezervace zrušila plánovaný převoz dvou samic a čtyř samic zubrů do ukrajinské přírodní rezervace Berymčke. Odjet měli v dubnu. Rezervace leží severně od Kyjeva, několik kilometrů od hlavního koridoru postupu ruských sil na hlavní ukrajinské město. V tiskové zprávě to uvedla ochránářská společnost Česká krajina, která se o rezervaci v Milovicích stará. „Kolegové z Ukrajiny navštívili milovickou rezervaci loni koncem listopadu. Domluvili jsme se, že jejich rezervaci poskytneme přírůstky od všech zvířat, která chováme. Na Ukrajinu tak měli jet postupně zubři, divocí koně i zpětně šlechtění pratuři,“ uvedl ředitel společnosti Dalibor Dostál. Po vypuknutí války mají milovičtí ochránáři s ukrajinskými kolegy pouze omezený kontakt, podle Dostála nefungují e-maily ani webové stránky rezervace.

Milovická rezervace je s rozlohou 350 hektarů největší svého druhu v Česku. Je v ní řada vzácných druhů rostlin i živočichů, například hořce křížaté či modrásci hořcovi

Rebelových. Společnost Česká krajina se stará nejen o samotnou rezervaci, ale i její nejbližší okolí. První zubří přijeli do Milovic v roce 2015, nyní jich tam žije dvaatřicet. Rezervace je v bývalém vojenském prostoru, kde velcí kopytníci pomáhají spásat některé druhy travin, aby se lépe dařilo ohroženým druhům.

Nový přírůstek v ZOO Dvůr Králové

V ZOO Dvůr Králové nad Labem se narodilo mládě nosorožce černého východního poddruhu, který je ohrožen vyhynutím. Nové mládě je sameček a chovatelé mu na počest Ukrajinců bránících se ruské invazi dali jméno podle hlavního ukrajinského města Kyjev. Dvorský safari park patří k největším a nejúspěšnějším chovatelům nosorožců na světě. „Mládě se narodilo v podstatě přesně týden od invaze ruských sil na Ukrajinu. Pojmenování je dalším vyjádřením naší podpory ukrajinským hrdinům,“ uvedl ředitel safari parku Přemysl Rabas. Naposledy se nosorožec dvourohý východní narodil ve Dvoře Králové v prosinci 2018. „Mládě váží zhruba 33 kilogramů a vzrůstem patří k průměru dvorských nosorožčích mláďat. Vše nasvědčuje tomu, že je mládě silné a zdravé,“ uvedli chovatelé.

Nový výběh pro lvy v plzeňské ZOO

Plzeňská ZOO staví zhruba za 20 milionů korun moderní výběh pro lvy berberské, které chová od roku 2002 a kteří patří mezi největší lákadla zahrady. Úpravy a nové bezpečnostní prvky reagují na nejnovější zpřísněná pravidla pro chov velkých šelem. Zlepší se jim venkovní zázemí a návštěvníci budou mít v okolí výběhu k dispozici nová vyhlídková místa. Úpravy budou hotové na letošní letní sezónu, řekla ČTK zooložka Lenka Václavová.

DOPRAVA

Modernizace železničních přejezdů

Zvyšuje se počet železničních přejezdů v Česku, které procházejí modernizací a budou tak bezpečnější. Informoval o tom Drážní úřad, který eviduje za loňský rok téměř 300 žádostí na zvýšení zabezpečení přejezdů. To je ve srovnání s předloňským rokem skoro dvojnásobek. Nejčastěji šlo o zabezpečení přejezdů závorami. Zvýšený zájem o zabezpečování železničních přejezdů v Česku eviduje Drážní úřad i letos. Viníky nehod na železničních přejezdech jsou převážně sami lidé nebo řidiči. Loni podle Drážní inspekce zemřelo při nehodách na přejezdech celkem 28 lidí – to je o 11 méně než v roce 2020.

Rekonstrukce hlavního nádraží v Praze

Bezmála šestnáctileté čekání na zrekonstruování budovy pražského hlavního nádraží pomalu míří do finále. Po přestavbě dolní odbavovací haly a krytého kolejiště jsou konečně hotové i boční trakty secesní Fantovy budovy.

Jedno z nejvýstavnějších nádraží v Česku se podle plánu má proměnit na konferenční centrum, kde by bylo možné pořádat například recepce, hudební vystoupení nebo módní přehlídky. Prostor má být doplněn salonkem s takzvanou Fantovou knihovnou.

Po desítkách let chátrání se obnovy původní podoby dočkala střední část historické budovy, v níž v roce 2015 otevřel kavárnu indický řetězec Café Cofee Day. Kavárna by v prostoru kopule nad příchodem k vlakům měla zůstat i nadále. „Koncept počítá se zachováním Fantovy kavárny na současném místě,“ uvedla mluvčí Správy železnic Nela Friebová. Podobné, ale zřejmě citelně nákladnější občerstvení pak bude poskytovat i nově vznikající salonek takzvané Fantovy knihovny. „Výnos bude z prodeje zboží střední a vyšší cenové kategorie, co bude korigovat návštěvnost v prostoru,“ uvádí Správa železnic v materiálu, který zaslala v rámci předběžných konzultací případným zájemcům o pronájem.

Materiál je rozdělen do tří částí. První z nich se zabývá prostorem stávající kavárny, ve kterém zájemce láká na to, že jím denně projde na 22 tisíc lidí, který ještě bude doplněn o nově zrekonstruovaný velký sál. Druhou částí je již zmiňovaná Fantova knihovna. „Pro tento projekt jsme oslovili instituce, jako je Národní technická knihovna, Národní knihovna České republiky a Městská knihovna v Praze, a pracujeme na vytvoření společného dlouhodobého konceptu,“ uvedla Friebová. O klasickou knihovnu ale nepůjde, přestože knihy alespoň v elektronické podobě se zde půjčovat budou, což bude úkolem Národní knihovny.

Komplikace s opravou nejvytíženějšího železničního nádraží začaly už v roce 2003, kdy tehdejšímu majiteli, Českým drahám, chyběly na opravu peníze. Dohodly se proto s dceřinou firmou italských drah Grandi Stazioni, že do rekonstrukce odbavovací haly a historické budovy investují asi 650 milionů korun a za to budou moci nádraží třicet let provozovat. Zatímco odbavovací halu stihla Grandi Stazioni zrekonstruovat už v roce 2011, zbytek kontraktu se vlekl. Správa železnic jako nový majitel v roce 2016 smlouvu vypověděla. Od té doby státní Správa železnic nádraží rekonstruuje sama a zároveň trvají soudní spory, ve kterých se italská společnost domáhá náhrady za předčasné ukončení nájmu.

Italové podali celkem čtyři žaloby – domáhají se více než miliardy korun. První z žalob zamítl vloni pražský městský soud. Podle smlouvy s Českými drahami měla italská společnost do podzimu 2016 dokončit rekonstrukci včetně historické Fantovy budovy. Pokud by rekonstrukci zvládla dodělat, získala by právo na pronájem nádražních prostor na dalších třicet let. Za třináct let ale opravila jen část budovy a odbavovací halu nádraží.

Správa železnic, která největší secesní stavbu v Česku poté rekonstruuje vlastními silami, původně počítala s dokončením prací až v roce 2023. Nyní ale hovoří o tom, že nájemní smlouva na nové prostory by měla běžet od posledního čtvrtletí letošního roku. Zatím ale není vyřešeno, zda bude mít budova hlavního nádraží jednoho nájemce, nebo každou část získá jiný subjekt. Třetí část projektu, nazvaná Fantova restaurace, totiž má sloužit primárně jako poskytovatel cateringu pro akce, jež budou pořádány ve velkém sále.

Smysluplný koncept bude podle železničářů jedním z kritérií, podle kterých bude majitel budovy při výběru nájemců postupovat. „Vysoká kulturní hodnota Fantovy budovy určuje směr, kterým se v rámci využití prostor chceme vydat. V případě velkého sálu je naším cílem vytvořit nový bod na kulturní mapě nejen hlavního města,“ doplnila Friebová.

(mk)

UDALOSTI

Pandémiu v prieskume vystriedala vojna

Obava z pandémie na Slovensku klesá, vystriedal ju strach z rastúcich cien, vojny na Ukrajine a stavu slovenského zdravotníctva. Vyplýva to z prieskumu Ako sa máte, Slovensko? Respondenti v prieskume uviedli, že sa najviac obávajú rastúcich cien energií a inflácie (85,7 percenta), vojny na Ukrajine (78,2 percenta) a stavu slovenského zdravotníctva (77 percent). Obavy tiež pociťujú z popularity extrémistických skupín na Slovensku (64,7 percenta) a z príchodu vojnových utečencov (62,6 percenta). Pandémia koronavírusu sa obáva 44,5 percenta opýtaných. „Rastúce ceny a napadnutie Ukrajiny vojskami Ruskej federácie pomáhajú rýchlo zabudnúť na obdobie pandémie. Dva roky po jej začiatku na Slovensku sa s výrazným náskokom pred klesajúcimi obavami z koronavírusu ocitajú obavy z rastúcich cien, stavu nášho zdravotníctva a vojny na Ukrajine,“ skonštatoval Miloslav Bahna zo Sociologického ústavu SAV. Prieskum sa uskutočnil od 24. februára do 1. marca na vzorke 1 000 respondentov. Iniciovala ho prieskumná spoločnosť MNFORCE, komunikačná agentúra Seesame v spolupráci so Sociologickým ústavom SAV a Ústavom výskumu sociálnej komunikácie SAV.

Slovensko pokračuje v zasielaní materiálnej pomoci Ukrajine

Charita zriadila po Slovensku vyše 60 zberných miest, do ktorých je možné prispieť podľa zoznamu vecí uverejneného na webovej stránke a sociálnych sieťach charity. „Tou najpotrebnejšou je však finančná pomoc. Príspevky umožňujú akútne reagovať na rôzne potreby prichádzajúcich rodín a rovnako vysielajú humanitárnu pomoc zakúpenú vo veľkých množstvách a za zvýhodnené ceny vo veľkoskladoch ľuďom na Ukrajinu,“ načrtla Molnárová. Doteraz sa v zbierke vyzbieralo vyše 1 250 000 eur, z ktorých časť zaslali partnerom na Ukrajinu a časť prerozdělili medzi diecézne a arcidiecézne charity poskytujúce pomoc utečencom na Slovensku. Zo zbierky čerpajú financie aj na zakúpenie a zaslanie akútnej pomoci pre Ukrajinu.

Slovensko bude dotovať ubytovanie pre ukrajinských utečencov

Príspevok za ubytovanie odídencom má byť súhrnne maximálne 500 až 1 250 eur za mesiac v závislosti od počtu poskytovaných miestností. Vyplácať sa bude cez obec. Vyplýva to z opatrení v súvislosti so situáciou na Ukrajine, ktoré schválila vláda. Legislatívny balík navrhuje kabinet parlamentu prerokovať v skrátenom legislatívnom konaní. Príspevok sa má poskytovať za noc, jeho výšku upraví samostatné nariadenie vlády. Ubytovateľ by ho mal možnosť získať aj za najviac sedem nocí predtým, ako ubytovaný získal dočasné útočisko, najskôr však od 26. februára 2022. Príspevok môžu získať fyzické i právnické osoby poskytujúce ubytovanie vo svojej nehnuteľnosti, ale aj obce a vyššie územné celky. Ubytovanie musia poskytovať bezplatne. Minister financií Igor Matovič (OLANO) priblížil, že príspevok pre súkromnú osobu, ktorá ubytuje odídencu, bude za dospelého 7 eur na noc a za dieťa 3,50 eura na

noc. Za deti sa v tomto prípade považujú osoby do 15 rokov, dospelí sú nad 15 rokov.

Pandémia najviac zasiahla gastroprevádzky

Sektor hotelových a reštauračných služieb je jedným z najviac postihnutých pandemiou. Zároveň však vytvára milióny pracovných miest v Európe. Európske inštitúcie ponúkajú širokú škálu nástrojov na prekonanie krízy a podporu podnikania, no každý členský štát si zvolil iný spôsob podpory dotknutých podnikateľov. Na Slovensku je na gastrosektor naviazaných 100 000 pracovných miest a z toho 53 000 ľudí je zamestnaných priamo v gastronómii. Na tento sektor je priamo naviazaný turistický ruch. A ten v celej EÚ poklesol až o 90 percent. Situácia je v oboch sektoroch kritická.

Viktória Jančoškovej z Wilfried Martens Centre for European Studies vníma situáciu v gastronómii ako ozaj kritickú. Riešenie vyrovnávania sa s pandemiou covid-19 vidí v očkovaní. „Čím flexibilnejší a ústretovejší budeme voči očkovaníu a čím viac ľudí bude zaočkovaných, tým skôr môžeme normálne spred pandémie dosiahnuť.“ Je podľa nej potrebné prichádzať s konkrétnymi opatreniami, ako pandémie zvládnuť, aby sa z gastru a cestovného ruchu nestala šedá zóna.

Dopady pandémie nie sú len ekonomické, čelíme aj sociologickým dopadom. Tie vyplývajú z nepredvídateľných opatrení vlády. Ľudia si nevedia plánovať svoje aktivity ani rozpočty. V mnohých prípadoch už minuli finančné rezervy. „Najmä rýchle prijímanie opatrení môže spôsobovať zmätok. Mnoho ľudí, ktorí z gastru odišli, sa doň už nikdy nevrátia. A mnohí sa pre túto profesiu ani nerozhodnú. Môžeme stratiť celú ďalšiu generáciu ochotnú gastrosektor rozvíjať,“ uviedol majiteľ zasiahnutej prevádzky.

Protivzdušná obrana S-300 ostáva zatiaľ na Slovensku

Vládna koalícia aj opozícia sa zhodli na tom, že Slovensko by sa nemalo vzdávať ruského systému protivzdušnej obrany S-300, a to ani v prípade, že bude na jeho území systém Patriot. Nový systém nepovažujú za adekvátnu náhradu. Argumentujú tým, že systém bude Slovensku vypožičaný len na určitý čas. Nemyslia si ani, že by mali NATO či EÚ vyslať mierovú misiu na Ukrajinu. Svoje názory vyjadrili strany v diskusnej relácii RTVS *O 5 minút 12*. „Ak by sme sa úplne hlúpo zbavili systému S-300 a o pol roka nám odíde Patriot, neostane nám tu nič,“ upozornil podpredseda hnutia Sme rodina Peter Pčolinský. Súhlasí s ním aj poslanec Národnej rady (NR) SR Andrej Stančík (OLANO), ktorý pripomína, že Patriot je len prepožičaným systémom a nie je adekvátnou náhradou, rovnako tak, ako chýba náhrada v prípade lietadiel MiG. Príležitosť na presun systému S-300 nevidí v súčasnosti ani podpredseda strany Hlas-SD Richard Raši, podľa ktorého má zostať na Slovensku. Podľa podpredsedu strany Smer-SD Richarda Takáča je systém Patriot len doplnkom k S-300, ktorý má chrániť v prvom rade Slovensko a jeho obyvateľov.

Mierovú misiu NATO na Ukrajinu si Pčolinský nevie predstaviť, rovnako na to nemá mandát ani EÚ. Ruská federácia by sa na to podľa neho ako na mierovú misiu nepozerala a napätie by eskalovalo do konfliktu NATO proti

Rusku. Iniciatíva Poľska v tomto smere zostane podľa poslanca bez odozvy. Rovnaký názor má aj Stančík, ktorý ale rozumie návrhu v kontexte toho, že Poľsko má s Ruskom vlastnú historickú skúsenosť. Podľa Takáča by takáto iniciatíva bola bezprecedentným krokom. „Nejde dohromady NATO a mierová misia, ktorá sa bude schopná aj sama brániť,“ poznamenal Takáč s tým, že na mierovú misiu môže ísť len OSN.

Poslanci sa nevyhli ani téme humanitárnej pomoci utečencom z Ukrajiny. Raši opätovne skritizoval štát, vyzdvihol prácu dobrovoľníkov i samospráv. Podľa Pčolinského štát v niečom zlyhal, nie však vo všetkom. Stančík priznal niektoré chyby, keďže štát rieši viaceré krízy, ubezpečil však, že na riešeníach sa každý deň pracuje. Takáčovi sa nepáči, že niektoré štátne ubytovacie zariadenia nechceli poskytovať svoje priestory a tlačili na samosprávy.

Na Slovensko dorazil systém protivzdušnej obrany Patriot

Na Slovensko postupne prichádzajú prvé jednotky, ktoré majú na starosti rozmiestnenie systému protivzdušnej obrany Patriot. Systém bude dočasne umiestnený na leteckej základni Sliač. Na sociálnej sieti to potvrdil minister obrany Jaroslav Naď (OLANO). Dodal, že systém Patriot nie je náhradou za starý ruský systém S-300, ale ide o ďalší prvok na obranu vzdušného priestoru Slovenskej republiky. „Ďalšie priestory nasadenia sú aktuálne konzultované s odborníkmi na spôsobilosti systému Patriot tak, aby ochranný dáždnik pokrýval čo najväčšie územie SR vrátane nami stanovených prioritných cieľov na ochranu,“ priblížil minister. Zároveň sa poďakoval za dodanie systému Nemecku a Holandsku.

Šéf rezortu zopakoval, že systém Patriot nie je náhradou za systém protivzdušnej obrany S-300. „Systém S-300 sa však vzhľadom na jeho vek, technický stav, nedostačujúce spôsobilosti a tiež faktickú závislosť na Ruskej federácii, ktorá je po nevyprovokovanej agresii na Ukrajine pre akúkoľvek vojenskú spoluprácu absolútne neprijateľná, budeme snažiť v budúcnosti nahradiť iným systémom, ktorý by bol plne kompatibilný s našimi spojeniami a zaistil by vyššiu obranyschopnosť Slovenskej republiky,“ potvrdil Naď. Nemecko a Holandsko poskytnú Slovensku systém Patriot v rámci úsilia NATO o posilnenie východného krídla Aliancie v súvislosti s vojnou na Ukrajine. V rámci posilnenej predsunutej prítomnosti (eFP) má na Slovensku pôsobiť do 2 100 vojakov členských krajín NATO. Minister obrany SR potvrdil, že Slovensko je ochotné odovzdať svoj systém protivzdušnej obrany S-300 Ukrajine, avšak iba vtedy, ak bude mať náhradu. Zdôraznil potrebu zbaviť sa závislosti od ruskej techniky.

Slovensko vyhostilo ruských diplomatov

Slovensko rozhodlo o vyhostení troch pracovníkov ruského veľvyslanectva v Bratislave kvôli ich činnosti odporujúcej viedenskej dohode o diplomatických stykoch. Slovenská polícia zadržala v prípade štyri osoby pre podozrenie zo špionáže v prospech Ruska. Jeden zo zadržaných sa objavil na nahrávke s asistentom vojenského pridelenca ruského veľvyslanectva Sergejom Solomasovom, od ktorého okrem iného bral peniaze. Podľa *Denníka N* je Soloma-

sov jedným z trojice pracovníkov ruského veľvyslanectva, ktorých Slovensko v reakcii na aféru vyhostilo. „Sme sklamaní z ďalšieho nevlúdneho kroku zo strany slovenských úradov. Pod prehnanou zámenkou sa rozhodli do 72 hodín vyhostiť troch diplomatických zamestnancov ruských zahraničných misií [...]. Na pozadí demonizácie vzťahov s Ruskom zo strany Západu takáto politika zámerného zhoršovania na bilaterálnej úrovni vedie k degradácii našej spolupráce,“ uviedla Zacharovová. „Možno alebo zrejme sa Bratislava s rovnakou posadnutosťou snaží držať krok s ostatnými západnými krajinami, ktoré sú k nám nepriateľské, a tak sa zaviazala rozpútať protiruskú kampaň zrejme nevedomujúc si, kam by ju to mohlo priviesť – a priviedie, ak sa toto všetko nezastaví,“ dodala Zacharovová.

Moskva obvykle na vyhostenie svojich diplomatov reaguje recipročne – vypovedaním rovnakého počtu diplomatických pracovníkov zo zastúpenia danej krajiny v Rusku.

S pomocou Talianska sa dobudoval núdzový tábor v Michalovciach

(TASR) Taliansko poskytlo Slovensku technické vybavenie na vybudovanie stanového núdzového tábora v Michalovciach s kapacitou približne 250 ľudí. Odpovedalo tak na slovenskú žiadosť o pomoc v rámci mechanizmu Európskej únie v oblasti civilnej ochrany. Tábor bude slúžiť na zvýšenie ubytovacích kapacít neďalekého veľkokapacitného centra v Michalovciach. „Pozostáva z ubytovacích stanov, spoločenského stanu, kuchyne, vykurovacích telies, osvetlenia, toaliet a spŕch. Vybudovaný stanový tábor v areáli jednej zo stredných škôl v Michalovciach môže poskytnúť núdzové ubytovanie pre približne 250 osôb,“ priblížili hasiči. Konvoj s pomocou vyrazil z Talianska v piatok (18. 3.) v skorých ranných hodinách a do Michaloviec prišiel v sobotu (19. 3.) popoludní. Pozostával z 20 vozidiel, z ktorých bolo deväť nákladných a sedem karavanov. So stavbou sa začalo ihneď po príchode.

Slovensko zabezpečilo adaptáciu ukrajinských žiakov

Slovenským školám so socializačnými a adaptačnými aktivitami pre deti, ktoré zasiahla vojna, pomôžu intervenčné tímy. V každom kraji ich má byť minimálne sedem. V piatok 18. marca to uviedol minister školstva, vedy, výskumu a športu Branislav Gröhling (SaS). „K dispozícii máme 62 tímov, v každom kraji je ich minimálne sedem. V jednotlivých tímoch sú traja až ôsmi odborníci. Sú to psychológovia či špeciálni pedagógovia, ktorí majú skúsenosti s krízovou intervenciou,“ povedal minister. MŠVVaŠ má k dispozícii aj zoznam ukrajinsky hovoriacich odborníkov.

Líderka intervenčných tímov v Žilinskom kraji Zuzana Matejčíková Šareková uviedla, že cieľom tímov je pomôcť zabezpečiť adekvátnu odbornú starostlivosť školám a školským zariadeniam. „Našou úlohou je nielen pracovať s deťmi a žiakmi, ale aj s ich rodičmi. Rovnako byť podporou pre školské podporné tímy a pedagógov na školách v oblasti edukácie, poradenstva alebo prevencie,“ povedala s tým, že podpora sa týka všetkých žiakov, ktorí ju budú potrebovať, teda aj slovenských.

V Bratislavskom kraji je v súčasnosti vytvorených osem, v Trnavskom kraji sedem, v Nitrianskom kraji sedem,

v Trenčianskom päť, v Banskobystrickom 13, v Žilinskom desať, v Košickom sedem a v Prešovskom 12 intervenčných tímov. „V prvom rade by sme chceli, aby intervenčné tímy pôsobili v krajoch, kde štandardne pôsobia, ale je možné, že tá situácia bude o tom, že budú musieť vycestovať,“ uzavrela štátna tajomníčka Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre inklúziu, národnostné školstvo a celoživotné vzdelávanie Svetlana Síthová.

Volné pracovné miesta pre Ukrajincov

Na slovenskom trhu práce je v súčasnosti viac ako 32 000 voľných pracovných miest, ktoré sú vhodné aj pre obyvateľov Ukrajiny. Ide o pozície, ktoré sa dlhodobo nedarí obsadiť pre nízky záujem zo strany Slovákov. Spravidla sú s nižšou úrovňou kvalifikácie, pri ktorých nie je jazyková bariéra prekážkou. Okrem toho by už čoskoro mohlo pribudnúť aj ďalších približne 60 000 pozícií na dohodu v sezónnych prácach. V horizonte šiestich mesiacov by mohlo byť k dispozícii približne 92 000 pozícií.

„Najväčší podiel záujemcov o prácu z Ukrajiny sa môže uplatniť v sektore operátorov a montérov strojov a zariadení, potom ako pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, napríklad upratovanie, pomocníci v sklade, pomocní pracovníci vo výrobe a tiež ako pracovníci v službách a obchode, ako napríklad kuchári, opatrovatelia, čašníci,“ uviedol minister práce Milan Krajniak (Sme rodina). Možnosť zamestnať sa v rámci sezónnych prác vidí najmä v oblasti gastrácie či cestovného ruchu. Rezort práce pripomína, že obsadenie voľných pracovných miest cudzincami pomôže slovenskej ekonomike.

Slováci sa zároveň nemusia podľa neho ani obávať, že by sa im znižovala cena práce v dôsledku príchodu pracovníkov z tretích krajín. Cudzinci totiž obsadzujú najmä tie pracovné miesta, o ktoré Slováci nemajú záujem, respektíve pre ktoré je na trhu nedostatok pracovnej sily. „Ak sa na Slovensku utečenci z Ukrajiny zamestnávajú, významne sa tiež zredukujú negatívne vplyvy, ktoré by nezamestnaní utečenci odkázali na štát predstavovali pre verejné financie,“ doplnilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

KULTÚRNE PODUJATIA

Jarný Street food na Duláku 2022 (Bratislava)

13. 4. 2022 – 17. 4. 2022

Po mimoriadne vydarených Vianočných trhoch na Duláku, ktoré boli v *Novom Čase* ohodnotené ako najlepšie vianočné trhy v Bratislave, vás pozývame na sériu podujatí na Dulovom námestí v Bratislave, ktoré sme nazvali jednotným názvom Street food na Duláku. Podujatia budú mať kultúrny sezónny charakter, to znamená, že na jar chcú organizátori promovať tematiku sálašnickej kultúry a prírody, farmárskych produktov, v lete grilovaniu sezónu, na jeseň zasa vinobranie a sezónu chcú ukončiť opäť Vianočnými trhmi na Duláku. Na podujatí bude okrem obľúbeného street foodu aj prezentácia farmárskej kultúry, ľudových tradícií a gastronómie. Súčasťou bude aj kultúrny program a atrakcie pre deti.

Otvorené pivnice na sv. Urbana (Bratislavský kraj)

20. 5. 2022 – 21. 5. 2022

Už 15. ročník podujatia pre vás otvorí 130 malokarpatských pivníc od Devína cez Raču, Vajnory, Svätý Jur, Pezínok, Modru, Šenkvice až po Dolné Orešany. Otvorené pivnice môžete navštíviť v 21 obciach a mestách Malokarpatského regiónu. Napriek tomu, že niektorí návštevníci chodia na pivnice rok čo rok, stále majú čo objavovať. Vína v tomto období sú už hotové – ich potenciál čaká vo fľaši, na jeseň ich ochutnávali ešte ako mladé vína v čase ich zrodu. Veľa z nich má ocenenia z práve prebiehajúcich jarných výstav vína. Práve na májových pivniciach sa vyhlasuje Vinár roka na Malokarpatskej vínnej ceste, víťazné vína sa odporúčajú ochutnať aj priamo u neho. Počas dvoch dní sa stretávate priamo s vinármi, ktorí sú hrdí nato, že ich vína dorobené z hrozna malokarpatských viníc chutia nielen doma, ale i vo svete, o čom svedčia pribúdajúce správy o ocenených vínach z výstav, ktoré prekročili hranice Európy. Máte jedinečnú možnosť ich ochutnať práve od výrobcu v domácom prostredí a neraz v pivničke, ktorá prirástla vinárovi k srdcu, ale i v modernom vinárstve, ktoré vás očarí nielen skvelými vínami, ale aj výnimočnou architektúrou. Zážitok z tohto podujatia si v nijakom obchode k fľaši vína nekúpite, po ten si rok čo rok musíte prísť na Malokarpatskú vínnu cestu.

Festival Trdelníka 2022, Františkánska záhrada, Skalica

21. 5. 2022

Srdečne Vás pozývame na návštevu mesta Skalica počas Festivalu Trdelníka, ktorý sa bude konať 21. 5. 2022. Určite si oddýchnete, zabavíte sa a odnesiete si množstvo krásnych zážitkov a snád' i kúsok atmosféry dávnej minulosti. Mesto Skalica si pre Vás pripravilo jednodňový festival tradičnej hudby, folklóru a najmä bohatého sprievodného programu. Trdlofest možno chápať ako oslavu nášho Skalického trdelníka, pričom pred zrakmi návštevníkov sa táto delikatesa pripravuje na pahrebe. Počas týchto osláv sa začína v Skalici letná turistická sezóna. Srdečne Vás na toto podujatie pozývame.

Vychýrenou skalickou špecialitou je už od dávna Skalický trdelník a neodmysliteľne k tomu patrí výborné skalické víno. A práve tieto špeciality boli zámienkou k usporiadaniu podujatia Festivalu Trdelníka, ktoré sa tradične koná v máji a je zároveň otváracou bránou letnej turistickej sezóny. Ako prvý slovenský výrobok sa do databázy chránených poľnohospodárskych výrobkov a potravín vedenej Európskou komisiou zapísal Skalický trdelník. Zápis tejto výnimočnej cukrovinky do registra chránených zemeispisných označení sa uskutočnil v decembri 2007. „To, že naša špecialita bude zaregistrovaná v EÚ ako prvý slovenský chránený výrobok, je už isté, ale teraz nás čaká úloha ochrániť túto značku pred podnikavcami, aby ju nezneužili,“ dodal primátor Chovanec.

Skaličania si založili na ochranu svojej špeciality občianske združenie s rovnakým názvom, ako má sladký symbol mesta, a budú sa snažiť získať v rámci Európskej únie vymedzenie oblastí, ktoré by dovoľovalo vyrábať túto pochúťku. „Trdelník pečú viacerí výrobcovia, ale označenie Skalický budú mať len trdelníky vyrobené na území okresov Skalica a Senica ohraničenom riekami Morava, Teplica a Myjava a hranicami s Českom. Originálne trdelníky môžu

byť posypané len orechmi, mandľami, posekanými jadrami marhúl a upečené len na pahrebe alebo pri sálavom teple,“ priblížil Chovanec ďalšie starosti po zaregistrovaní výrobku v Úradnom vestníku EÚ.

Nitránsky rínek na Svätoplukovom námestí 2022 **21. 5. 2022**

Predstavia sa šikovní a kreatívni ľudia, malí remeselníci, pestovatelia a malovýrobcovia, taktiež mladí umelci a hudobné skupiny z celého Slovenska. Nitránsky rínek je jednoduchý moderný mestský trh, kde chceme vytvoriť priestor na podporu a propagáciu malých remeselníkov, umelcov, tvorcov, malovýrobcov potravín, farmárov a pestovateľov. Tiež by sme boli radi, aby toto podujatie slúžilo na prezentáciu hudobníkov, mladých kapiel, divadelníkov, tanečníkov a rôzne iné formy umeleckých zoskupení, ktoré by radi svojím vystúpením obohatili program Nitránskeho rínku.

Zámerom je vytvoriť priestor pre stretnutia a zážitky, zviditeľniť zaujímavých predajcov, výrobcov a predstaviť obyvateľom Nitre zaujímavé projekty. Prvoradou snahou je oživiť verejný priestor a inšpirovať ľudí, aby vyšli do ulíc a spoločne trávili voľný čas na trhu v centre mesta. Organizátori chcú ukázať, že nie je len povinnosťou mesta organizovať kultúrne akcie, ale aj obyvatelia môžu priložiť ruku k dielu a dokázať svojou aktivitou pozdvihnúť kultúrny a spoločenský život v Nitre. Stačí, keď prídete a porozprávate sa s priateľmi a známymi, proste stretnete sa s ľuďmi, prípadne niečo nakúpite a hlavne budete sa cítiť na rínku príjemne.

Akcia ZET / umenovedná výprava **do 31. 12. 2022**

Esterházyho palác, Bratislava

V horúcom júni roku 1950, ktorý sa stane novým temným obdobím našej novodobej histórie, v tom júni, keď bola popravená Milada Horáková, začína trojica výtvarníkov pracovať na veľkolepej propagandistickej zákazke. Jan Čumpelík, Jaromír Šchoř a Alena Čermáková ako členovia tvorivého kolektívu Č.S.Č. maľujú na zákazku ikonické dielo socialistického realizmu *Vďakyvzdanie českého a slovenského ľudu generalissimovi Stalinovi*. Monumentálny obraz (8,7 x 8 m) má reprezentovať servilnosť Československa na výstave hospodárskych úspechov v Moskve, no nakoniec sa stáva highlightom výstavy Československo-sovietskeho priateľstva v umení na pražskom Žofíne. Obrazu je venovaná mimoriadna pozornosť, o jeho vzniku pravidelne informujú médiá, jeho odhalenie sprevádza adekvátne mediálna pozornosť, prezentuje sa za účasti politikov, nakrúca ho filmový štáb. Nadšenie však veľmi skoro opadáva a obraz sa stáva terčom kritiky. V marci 1953 jeho hlavný protagonist zomiera a obraz navždy zmizne.

Výprava je príležitosťou na otvorenie niekoľkých tém, ktoré sú (nielen) v našom umení znepokojujúco prítomné. Okrem situácie v 50. rokoch 20. storočia sa budeme venovať aj vzťahu propagandy a umenia, hoaxom, budovaniu kultu osobnosti či téme strachu, vzťahu originálu a kópie, problematike autorstva, monumentálnej tvorbe, umeniu na zákazku, mecenášstvu či vnímaniu a chápaniu problematiky úsekov našich dejín. Ukončenie projektu sme naplánovali symbolicky na výročie popravy Milady Horákovovej.

Traumfabrik Kommunismus, 2003: „...našou motiváciou je presvedčenie, že proti nebezpečenstvu totality vedie iba jedna cesta: cesta skúsenosti a slobodnej diskusie o tom, čoho sa treba vyvarovať.“

7 x 7. Sedem slobodných úvah o umení **do 26. 6. 2022**

Esterházyho palác, Bratislava

Projekt *Sedem slobodných úvah o umení*, kolektívne dielo kurátorov SNG, reaguje na rozmach online kultúry počas karanténnych opatrení pre pandémiu covid-19. Digitálna stopa SNG bola pomerne markantná už aj pred ňou, rozšírenie online ponuky v nových podmienkach bolo pre nás teda prirodzené. Radikálny prechod mnohých kultúrnych foriem do virtuálneho prostredia sa však zároveň stal novou výzvou a položil aj celkom nové metodické otázky. V prostredí múzeí a galérií ide najmä o problém prezentácie umeleckého diela v origináli verzus jeho (digitálna) kópia. Autenticita priameho zážitku diváka stojí proti nekončej virtuálnej ponuke projektov na internete. Pre múzeá a galérie je odvrátenou stranou tejto mince veľká konkurencia iných zbierok, nehovoriac o úzkosti bezradného diváka, ktorú môže vyvolávať množstvo dostupného umenia bez patričného kurátorského rámca.

Motýľa nekúpiš. Súčasné umenie darované Tatra bankou **do 29. 5. 2022**

Esterházyho palác, Bratislava

Živé umenie, mediálne neobyčajne pestré, je dnes múzejne neuchopiteľnejšie ako kedykoľvek predtým. O to viac si ceníme veľkorysý finančný dar Tatra banky, ktorá nám už druhý rok umožňuje zachytávať jeho stopu. Chytať motýľa. Výstava prezentuje najnovšie prírastky do zbierok SNG autorov a autorky strednej generácie slovenského súčasného umenia. Erik Binder, Marko Blažo, Marek Kvetan, Denisa Lehocká a Milan Tittel spolu ponúkajú rozmanitú, ale súrodú zmes rozličných prístupov, médií a tém v súčasnom umení. Kým Kvetan je dynamický, vizuálne fascinujúci autor, ktorý dokáže reagovať na aktuálne témy, Lehocká svoj program trpezlivo rozvíja a ponúka meditatívne zastavenie či poetickú úvahu o priestore a ženskom bytí. Binder so svojim živelným temperamentom premieňa na umenie takmer čokoľvek, čo mu príde do cesty. Tittel je hlbavý introvert, ktorý sa „mazná“ s materiálom a zakladá si na nenápadnosti svojich gest. Prezentáciu uzatvára Marko Blažo, ktorého predčasný odchod nám obnažil krehkosť ľudskej existencie a vzácnosť výnimočného talantu. Blažove diela sú bránou do nekonvenčne kreatívnej mysle, kde sa spája umelecká vyspelosť s nevinnosťou detského videnia.

Vo výklade: Šymon Kliman **do 10. 4 2022**

Esterházyho palác, Bratislava

Portrét rómskej matky Jitky Pištovej s dieťaťom je zrejme najznámejšou fotografiou zo súboru rómskych portrétov od slovenského fotografa Šymona Klimana. Pôvodný názov projektu bol *Cigáni na pekno / Gypsies Made Nice*, neskôr začal byť súbor uvádzaný pod súčasným názvom *Krásni ľudia / Beautiful People*. Do zbierok SNG sa výber portrétov zo súboru dostal v roku 2016 v rámci nákupu diel súčasných fotografů. Kliman si tému Rómov vy-

bral ešte ako študent pre svoj diplomový projekt na VŠVU, v práci na súbore fotografií však pokračoval aj po skončení štúdií. Vedomý si dovtedajšej väčšinovej konvencie zobrazovania Rómov v dejinách slovenskej i českej fotografie – s dôrazom na ich exotickosť, expresívnosť a temperament, postavenie na okraji spoločnosti, asociálnosť a viditeľnú chudobu – chcel tieto stereotypy narušiť a tému spracovať úplne odlišným spôsobom. V jednom rozhovore sa vyjadril: „Vždy ma jedovalo, že Rómovia sú téma, ktorá je fotograficky veľmi sprofanovaná. Opakujú sa stále tie isté obrazy – cigáni s husľami, cigáni s koňmi, cigáni, čo žijú v biede a špine. Podľa mňa takí nie sú, tak som sa ich snažil ukázať v úplne inom svetle. V najšpinavších chatrčiach som nachádzal ich krásne interiéry, poprosil som ich, nech si oblečú krásne šaty a fotil som ich krásnych.“

KNIŽNÉ TIPY

Milan Lasica – Július Satinský: *Ako vzniká sliepka a všetky ďalšie hry* (Slovart, 2022)

Milan Lasica a Július Satinský patria k tomu najlepšiemu, čo sa v našej literárnej a dramatickej tvorbe objavilo. Ich tvorba má nezastupiteľné miesto v divadelnom, filmovom, televíznom i literárnom priestore a svojimi životnými postojmi ovplyvňovali niekoľko generácií svojich verných divákov a čitateľov. Napriek prekážkam, ktoré im dlhé roky hádzal pod nohy komunistický režim, dokázali vytvoriť nesmrtelné dielo a stali sa neodmysliteľnou súčasťou nášho vedomia. Ťažiskom tvorby Lasicu a Satinského bolo predovšetkým divadlo, pre ktoré vytvorili niekoľko skutočne výnimočných hier. Každá z nich mala vlastný osud, nielen pokiaľ išlo o ich inscenovanie, ale aj knižné vydanie. V tejto knihe sa predstavujú všetky autorizované verzie divadelných hier Milana Lasicu a Júliusa Satinského v chronologickom poradí, z toho *Poprava sa nekoná* a *Ako vzniká sliepka* vychádzajú po prvý raz. Čitateľ si tak konečne môže vychutnať texty *Poprava sa nekoná*, *Nečakanie na Godota*, *Soirée*, *Radostná správa pre všetkých, ktorí majú ťažkosti s mechúrom*, *Ako vzniká sliepka*, *Náš priateľ René*, *Kto si je za dverami* a *Deň radosti* a zároveň sledovať umelecký vývoj legendárnej autorskej dvojice.

Hana Lasicová: *Všetko o mojom otcovi. Rozšírené druhé vydanie s jedinečnými fotografiami a dokumentmi* (Ikar, 2022)

Jedinečná, unikátna príležitosť spoznať Milana Lasicu aj inak ako doteraz. V rozhovoroch so svojou dcérou rozpráva o svojom detstve, o svojej puberte, o vzťahoch so ženami, o svojom manželstve, o sebe ako o otcovi, o ženách, o emancipácii, o rodine. Hanka rozhovory pretkáva vtipnými spomienkami na rodinné príhody a v knižke nájdete aj fotografie z rodinného albumu. Táto krásna intímna, vtipná a zároveň úprimná knižka vám Milana Lasicu predstaví ako človeka v súkromí.

Martin Navrátil: *Okolo sveta 4. Na cestách po africkom kontinente – 2. časť* (Ultimo Press, 2022)

V prvej časti knihy *Na cestách po africkom kontinente* nás Martin previedol viac-menej stredom a severom Afriky, a tak sa teraz môžeme tešiť na prevažne podrovní-

kovú oblasť. Okrem Malawi, Ugandy a Džibutska zavítame aj na viaceré ostrovy, ako sú Komory, Zanzibar a slávny Madagaskar, ktorý sa spája s údajným slovenským dobrodruhom a kráľom ostrova, Móricom Beňovským. Alebo to tak celkom nie je? Dozvieme sa. Absolvujeme tiež jazdu autom cez štyri krajiny (Zimbabwe, Botswana, Namíbia a JAR) nabitú prírodnými krásami a národnými parkami plnými divokých zvierat. Nebude chýbať ani doteraz najsilnejší Martinov trip do ťažko skúšaného Somálska, ktoré už od roku 1960 pravidelne zaplňuje svetové denníky správmi – či už o hladomore počas vojny alebo napríklad o obávanéj teroristickej skupine aš-Šabáb. A nezabúdajme ani na nebezpečných pirátov, ktorí ešte donedávna prepádali lode v medzinárodných vodách. Tento kút Afriky určite nepatrí medzi obvyklé turistické destinácie, skôr naopak, akoby volal – vyhni sa mi, kto môžeš! Ako dodáva Martin: „Somálsko bola moja najemotívnejšia cestovateľská skúsenosť vo všetkých ohľadoch. Pozitívne a negatívne emócie sa predbiehali a bojovali o moju pozornosť. Bolo to ako šialená jazda na húsenkovej dráhe.“

Michal Knitl: *Hodvábný vietor. Z pohostinného Iránu cez Kirgizsko do Nepálu* (Ultimo Press, 2022)

Cestopis *Hodvábný vietor*, ktorý vychádza v novom, rozšírenom vydaní, opisuje veľkú cestu po krajinách Strednej Ázie a Nepálu. Michal začína v Bulharsku a cez Turecko, Gruzínsko a Arménsko putuje do pohostinného Iránu, ktorý nám ukáže v inom svetle, než ho poznáme z médií. Odtiaľ pokračuje postupne cez Turkmenistan, Uzbekistan, Kirgizsko a Tadžikistan až do Afganistanu a na záver nás čaká takmer šesťsto prešliapaných kilometrov v nepálskych Himalájach. Cesta, ktorá trvala niekoľko mesiacov, je nabitá nielen prírodnými a kultúrnymi zaujímavosťami z jednotlivých krajín, ale hlavne autentickými stretnutiami s množstvom miestnych ľudí. Vďaka tomu budete mať pri čítaní knihy dojem, že počas cesty kráčate po Michalovom boku a všetky zážitky prežívate spolu s ním.

Viola Jakubičková: *Slovenské povesti z hradov a zámkov* (Fragment, 2022)

Vyberte sa na výlet po Slovensku a od západu na východ navštívte 24 hradov a zámkov. Každý z nich dýcha svojou dávnou históriou a je opradený tajomnou povestou. Čachtická pani, Juraj Jánošík, Omar a Fatima a mnohí ďalší vám vyrozprávajú svoj príbeh. Odporúčame aj pre najmladších čitateľov ako prvé čítanie.

Alica Bartková: *Sychravé dni spisovateľky* (Art Floyd, 2022)

16 príbehov, v ktorých vás autorka vezme na vtipno-satirickú prehliadku bežných dní spisovateľky hľadajúcej niekoho, kto sa podujme vydať jej knihu či len nájsť chápavého vydavateľa s otvorenou myslou.

Klára Prešnajderová – Simona Bérešová – Sonia de Pui-neuf: *ŠUR. Škola umeleckých remesiel v Bratislave 1928-1939* (Slovart, Slovenské centrum dizajnu, 2022)

Publikácia vo vizuálne atraktívnej forme približuje jednu z najdôležitejších kapitol moderných kultúrnych dejín Slovenska spojenú s počiatkami výučby dizajnu na našom území. Prvá časť sa venuje jednotlivým oddeleniam ŠUR a tvorbe tu pôsobiacich osobností, druhá časť školu

predstavuje v širšom dobovom domácom a medzinárodnom kontexte. Autorky a autori jednotlivých textov nadväzujú na fundamentálny výskum Ivy Mojžišovej a dopĺňajú ho o nové poznatky a súvislosti. Čitatelia sa tak môžu zoznámiť aj s viacerými doteraz neznámymi dokumentmi a artefaktmi, ktoré len potvrdzujú mimoriadnu úroveň a nadregionálny význam bratislavskej ŠUR.

Peking 2022 (Oficiálna publikácia Slovenského olympijského a športového výboru, 2022)

Víťazstvo Petry Vlhovej v slalome a bronz slovenských hokejistov, to boli nepochybne dva najsilnejšie momenty z XXIV. zimných olympijských hier v Pekingu. Dva veľké úspechy slovenských olympionikov dominujú aj v knihe *Peking 2022*. Na 152 stranách formátu A4 prinášame najvýznamnejšie svetové výkony a víťazstvá. Množstvo fotografií v plnofarebnej publikácii pripomína najdramatickejšie či najemotívnejšie súboje a najväčšie hviezdy olympiády.

Miroslava Varáčková: Zamilovaná (CooBoo, 2022)

Val je nenapraviteľná knihomoľka. Miluje dievčenské knihy a snívá o frajerovi, ktorý by nebol o nič horší ako hrdinovia zo stránok kníh, no namiesto bozkov dostane počas letných prázdnin sadru. Lebo ju zasypala knižnica. S rovnako nepochopeným kamošom trávi čas pri dedinskom rybníku a pri zakázanej poézii spolu nadávajú na nespravodlivosť života. Až keď sa v neobývanom susedstve objaví vlčiak so zaujímavým majiteľom a zachráni im v nepríjemnej situácii zadok, začne Val svitať na lepšie časy.

Marina Dacková: Zlé rozhodnutia (MERIDIANO-press, 2022)

Častokrát mám pred očami ako som doma zhodila mokré oblečenie a ľahla si do postele. Na sprchu som ani nepomyslela, to by som už nezvládla. Celú noc som sa triasla a drkotala zubami. Dodnes neviem, či od zimy, alebo od hrozného pocitu z toho, čo som spôsobila. Moje zlé rozhodnutie možno stálo niekoho život. Lenže! Keby som zavolała sanitku, prišla by aj polícia. Zachránila by som niečí život, ale zničila ten svoj. Tak čo som mala robiť? Pomôcť druhému, alebo sebe? V tú noc som sa rozhodla pre seba.

Zuzana Kublerová: Riman a kvádska princezná (Pars Artem, 2022)

Štvrté storočie nášho letopočtu je na Slovensku doteraz málo prebádaným historickým obdobím. Pritom skrýva jednu z najvzrušujúcejších epoch v našich dejinách – väzbu kvádskeho klientskeho kráľovstva na Rímsku ríšu. V Rimanovi a kvádskej princeznej pokračuje príbeh dcéry kvádskeho kráľa Vitrodora, Quataldy, ktorá sa rozhodla Rimanom pomstiť za smrť svojho zákerne zavraždeného brata Araharia. K tragickej udalosti došlo počas svadobnej hostiny a obradu, na ktorom si mal Arahario zobrať za ženu dcéru rímskeho cisára Konštantína Veľkého. Úmysel cisára bol dobrý, chcel, aby sa kvádske kráľovstvo stalo ďalšou provinciou rímskej ríše, preto slúbil jednu zo svojich dcér Arahariovi, ktorý žil na jeho dvore ako rukojemník. Svadbu prekazila nielen cisárova nečakaná smrť, ale aj snaha jeho syna vydať svoju sestru za niekoho vhodnejšieho. Quatalda sa nedokáže zmieriť s Arahariovou vraždou. Hucká nielen svojho otca, ale aj ostatných vládcov germánsko-

kvádskeho kmeňov na vojnovú výpravu za Danubius. Začína sa plienenie severných provincií ríše Norica a Panónie. Quatalda získa nielen podporu všetkých barbarických kmeňov, ale aj bytostí z Inosveta, ktoré jej pomáhajú z iného dôvodu: Rímsku ríšu ako oheň zachvátila viera v Ukrižovaného a ony nechcú, aby aj v území za Limes Romanus nahradila vieru v starých bohov. Pomsta kvádskej princeznej sa môže naplniť. Spočiatku sa zdá, že premení na popol každú rímsku usadlosť, kam vkročí. Má to však jeden háčik. Jej srdce ešte stále patrí Juliánovi, generálovi rímskych légii, ktorého stretla pred rokmi, keď ešte Arahario žil.

Juraj Červenák: Zlato Arkony (Artis Omnis, 2022)

Nad Rujanou hučia vojnové rohy. Povesti o nesmiernych pokladoch svätyne Arkona privábili na ostrov cudzích hrdlozov. Ich lode s dračiami lebkami sa vynorili zo severných hmli, z ríše skrytej očiam smrteľníkov, a udreli na jantárové pobrežia. Samotná Arkona zatiaľ odoláva, ale ochranné kúzla žrecov postupne slabnú. Démonickí útočníci medzitým rozširujú hrôzovládú – dobyli už Volgost, v Štetíne potupili Triglavovu svätyňu a teraz si brúsia zuby na významný prístav Volyn. Slovanskí vládcovia volajú o pomoc, odpoveď prichádza z ďalekého juhu – povodím Odry sa blíži černokňazník Rogan a jeho vlčí sprievodca Goryvlad, k boju sa pripojí aj tajomná vedma Milada. Do útesov Rujany búši krvavý príboj, vysoko nad ostrovom krúži tajomný biely krkavec, schyluje sa k vojne bohov.

Juraj Červenák: Vojna s besmi. Príbehy z cyklu Černokňazník (Artis Omnis, 2022)

Svätyňa na Kančej hore konečne vládne právoplatný dedič rodu černokňazníkov. Muž s Černobohovou krvou v žilách opäť stráži svet smrteľníkov pred démonmi a zlovolnými mocnosťami. Nad povodiami Moravy, Dunaja či Nitavy síce duje víchor nových čias a kniežatstvá podrobené dravým Mojmirom postupne prijímajú kresťanstvo, no starí bohovia sú stále mocní a ich nepriatelia z temných svetov dychtia po ľudských dušiach viac ako predtým. Čierny Rogan preto s verným Goryvladom po boku putuje splniť svoje poslanie. Vojna s besmi sa začína. Rogan, hrdina cyklu *Černokňazník*, sa vracia v novom vydaní zbierky poviedok a noviel, v ktorých ožíva svet staroslovanských mýtov, ale aj historických udalostí na území dnešného Slovenska, Čiech a Moravy.

Jana Pronská: Ohrdnuté srdce (Slovenský spisovateľ, 2022)

Po fantastickom románe *Princezná z Izmiru* sa prvá dáma slovenskej historickej romancy Jana Pronská znovu vrátila k obľúbenému žánru, aby svojim verným i novým čitateľom ponúkla ďalší pútavý príbeh odohrávajúc sa na stredovekom Slovensku, plný vášni, nenávisti a lásky.

Pannu Johanku z Liptova, poslednú dedičku pevnosti Hrádok, v útlej mladosti zasnúbili s Radovanom Balašom, zhýralým vnukom mocného uhorského magnáta Donča. Mládenec si to však tesne pred sobášom rozmyslel a mládučkou nevestou pohrdol. Starý otec ho za to vydedil a vyhnal z rodinného sídla na Pustom hrade. Johanka sa odvtedy musela životom pretákať sama. Robila, čo mohla, aby dedičstvo udržala, no okrem chudoby musela na svojich útlých pleciach niesť i ďalší, nemenej ťažký kríž v podobe biľagu ohrdutej nevesty. Dievčina v sebe celých sedem

rokov živila hnev, nenávisť a pocit krivdy, a tak nečudo, že keď jej Radovan v najvyššej núdzi zaklope na bránu, odmieta prijať pravdu, že rytier sa zmenil a svoju mladícku nerozvážnosť hlboko ľutuje. Dramatické udalosti, ktoré sa odohrajú po Radovanovom príchode na Hrádok, však pomôžu obom mladým ľuďom pochopiť, že čas mnohé mení a že ľadový pancier okolo Johankinho srdca môže roztopiť iba vzájomný rešpekt, úcta a čistá, úprimná láska.

Monika Stehlíková: *Nadané dieťa. Ako mu pomôcť k šťastiu a úspechu* (Grada, 2022)

Všetci rodičia si prajú mať múdre, úspešné a šťastné deti. Niektoré sú však také špecifické, že ich motivácia, správanie, myslenie aj prežívanie môžu byť interpretované okolím nesprávne a prinášať im trápenie, nepochopenie a problémy – doma, ale aj v škole. Nadané deti sa s takými problémami stretávajú často. Intelekt, pamäť, vnímanosť, citlivosť i zvedavosť nadaných detí bývajú od útleho veku fenomenálne, v niektorých oblastiach môže byť vývoj, naopak, nerovnomerný až oneskorený, a preto vyžadujú špecifický prístup. Výchova a vzdelávanie týchto detí môžu byť pre dospelých veľmi náročné až stresujúce a veľakrát ich privádzajú do situácií bezradnosti i vyčerpania. Táto kniha umožňuje rodičom a učiteľom nadaných detí pozrieť sa pod pokrievku, a priniesť im tak pochopenie a bezpodmienečné prijatie. Ponúka im praktické odporúčania na výchovu i konkrétne cvičenia, techniky a metódy vzdelávania – a to s jediným cieľom: aby boli nadané deti šťastné, mohli naplno rozvíjať svoj mimoriadny potenciál a nadanie, pracovať na svojich slabých stránkach a uspieť v živote.

Jana Sedláčková – Helena Haraštová: *Atlas mačiek pre deti* (Albatros, 2022)

Či už máte mačacieho maznáčika doma, alebo tieto rozkošné potvorky iba nadovšetko zbožňujete, prezrite si náš obrázkový atlas. Predstaví sa vám v ňom tie najzaujímavejšie, najklenivejšie, najmaznavejšie a najdivokejšie mačacie plemená – od obyčajného európskeho kocúra cez hodvábnu peržanku až po nevsedného lykoia. A ak máte radi príbehy na dobrú noc, začítajte sa do mačacích novín, ktoré celý atlas dopĺňajú, s rozhovormi a reportážami zo života svetoznámych mačacích hrdinov a hrdiniek.

Štěpánka Sekaninová: *Popletené počítanie* (Albatros, 2022)

Z jednej dračej hlavy ich vyrobil hneď šesť. Vyskúšajte, či ich dokážete všetky spočítať. Bez zručnosti počítat sa nezaobíde ani rozprávkový princ. Nuž, tomu, kto nemá všetkých päť pohromade, nepomôžu ani kúzla popleteného kúzelníka. A že to ten čarodejník pekne zamotal! Z jednej dračej hlavy ich vyrobil hneď šesť. Vyskúšajte, či ich dokážete všetky spočítať.

Štěpánka Sekaninová: *Popletené farby* (Albatros, 2022)

Čarujte spoločne s malou čarodejnicou a vráťte rozprávkovým bytostiam ich správne farby. Každá začínajúca čarodejnica občas nejaké tie čary popletie. Uznajte samy, deti, už ste niekedy videli modrú Čiapočku, zelené prasiatka alebo šedivú Zlatovlásku? Čarujte spoločne s malou čarodejnicou a vráťte rozprávkovým bytostiam ich správne farby.

Zuzana Belková: *Kto sú ľudia? Abecedník pre návštevy z vesmíru* (Fagan, 2022)

Ilustrovaná kniha pre deti, ktoré sa chcú učiť abecedu, vypustiť fantáziu do vesmíru, nájsť si vo vzdialenej galaxii kamoša a vysvetliť mu, kto sú ľudia. Ahoj, kamoš z vesmíru! Zaparkuj a oddychuj. Toto je planéta Zem, my sme ľudia a bývame tu. Zem nepatrí iba nám, sme len jedna z podôb života, ktorú tu môžeš nájsť. Ale sme jediní, ktorí sa vždy pýtali, kedy sa už konečne objavíš. Tak ťa tu máme! A chceš vedieť, kto sme? Dobrá otázka. O nás ľuďoch sa dá toľko toho povedať! Máš čas do rána? Bude to na dlhšie. Hm, ale kde začať? Už viem, skúsime to podľa abecedy. Písmenko po písmenku.

Kol. aut.: *Encyklopédia kvízov: Zviera* (Stonožka, 2022)

Pozoruješ rozdiel medzi leopardom a gepardom? Vieš, čím sa odlišuje aligátor čínsky od krokodíla morského? Rozoznáš vtáka podľa jeho zobáčika, cicavca podľa chvosta či rybu na základe jej pohybov? Nie? Potom je táto kniha pre teba. Prečítaj si zaujímavé fakty, preštuduj viac ako 50 zaujímavých obrázkových kvízov a otestuj sa na úrovniach začiatočník, pokročilý a génius.

Zuzana Štelbaská: *Záchraná stanica: Rys Leo* (Albatros, 2022)

Nový napínavý príbeh zo Záchrannej stanice v Zázrivej – podte s nami po vlčici Lune zachrániť rysa Lea! „Nááá pi-pi-pi-pi,“ volala na sličky babka Chmúrová. Väčšinou jej ihneď odzdravili, no to ráno sa z kurína neozývali žiadne hlasy. „Na či ste šecke skapali, či čo?“ spýtala sa babka, keď otvárala drevené dverka. Nadýchla sa prievanu a hromovo kýchla – HAPČÍÍÍ! Ako blesk z jasného neba vybehlo z tmavého kurína akési zviera. Nový napínavý príbeh zo Záchrannej stanice v Zázrivej! Podte s nami po vlčici Lune zachrániť rysa Lea a čoskoro aj ďalšie zvieratká. Nielenže zažijete dobrodružstvo, aké v skutočnosti prežili slovenskí záchranári v Zázrivej, ale navyše sa dozviete, čo ste o týchto krásnych zvieratkách doteraz nevedeli.

Petr Kopl: *Morgavs a Morgana – Dračie pestúnky. Komiks plný zábavných čarodejníckych dobrodružstiev* (Bambook, Grada, 2022)

Morgavs a Morgana sú dve čarodejky. Teda vlastne len Morgavs. Morgana sa čarodejníckemu remeslu zatiaľ len učí a ešte jej to čarovanie nejde až tak dobre. To sa však zmení, keď sa týmto dvom hrdinkám dostane do ruky dračie vajce, ktoré musia čo najrýchlejšie vrátiť majiteľovi. Behom dlhej cesty na Island, kde draci žijú, prežijú nejedno dobrodružstvo, a Morganka sa dozvie jedno veľké tajomstvo.

Lucia Urbančoková: *Rýchlo, zdravo a chutne* (LRfit, 2022)

V knihe nájdete 210 nových receptov z bežne dostupných ingrediencií – zdravé inšpirácie od raňajok po večeru. Okrem receptov od raňajok po večeru v knihe nájdete aj slané chutovky a sladké pokušenia, nutričné hodnoty pri každom recepte na celé množstvo a jednu porciu, rady, tipy, odporúčania, náhrada surovín, prehľad surovín a kde nájdete recepty z nich. Vyber rýchlych receptov od 5 do 15 minút a stravovací plán na 10 dní (denný príjem cca 1500 kalórií).

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 3/5
www.sokol-wien.com
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Starosta:
dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Náčelnice: dr. Daniela FREY-MATEROVÁ
Náčelník: Mag. Stanislav ŠTĚRBA

e-mail: jar.hovorka@gmx.at
jednatelka

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Bližší informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steingasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steingasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V

3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI (Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00)
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI

Info (volejbal): N. Štěrbová, tel. 0650/967 80 80, e-mail: K.Sterba@gmx.at
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X

10, Angeligasse 21 – sokolovna
E-mail: sokol-10@chello.at
Tel. a záznamník: 01/600 20 20

Úterý	18:00 – 21:00	stolní tenis
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	18:00 – 21:00	stolní tenis
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV

Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46

Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII

17, Steingasse 7 – sokolovna, tel. 01/480 14 55

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	18:00 – 19:30	aerobik (s Kvetkou)
Středa	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
	Pátek	17:15 – 18:30
20:00 – 22:00		cvičení mužů

Sokolské aktivity 2022

- V rámci programu Rok Čechů a Slováků v Rakousku tyto dvě sportovní akce:
 - mezinárodní florbalový turnaj a
 - setkání v Ötzu 4.-6. června
- Peněžní pomoc Ukrajině – finanční podpora ve výši 5 000 eur obětem ruské invaze.
- V rámci programu Roku Čechů a Slováků v Rakousku již proběhla bohoslužba ve Štěpánském chrámu 10. března 2022. Přítomni byli mj. také sokolští praporečníci.

Charitativní akce Sokolský běh pro Ukrajinu

Lidé mohli pomoci Ukrajině i sportem, třeba během. V minulých dnech proběhla charitativní akce Sokolský běh pro Ukrajinu. Lidé se mohli registrovat na internetových stránkách www.behproukrajinu.cz, kde zakoupili startovné. Cena za jedno byla 100 korun, a kdo chtěl přispět vyšší částkou, mohl zakoupit libovolný počet startovních čísel. Běžet mohl kdekoliv a v jakékoliv délce. Například v Praze byl otevřen účastníkům Českou obcí sokolskou atletický ovál v Riegrových sadech na Vinohradech. Vybrané peníze jdou na pomoc Ukrajině, která čelí ruské invazi, a uprchlíkům z této země. Účast slíbili osobnosti ze sportu i kultury, jako například David Svoboda, Kristina Mäki, Dalibor Gondík nebo Jakub Kohák.

Sokolské jednoty nabízejí pro ubytování uprchlíků z Ukrajiny stovky míst

Stovky míst ve svých ubytovnách a chatách napříč ČR nabízejí uprchlíkům z Ukrajiny sokolské jednoty. Jejich seznam zaslal Sokol Správě uprchlických zařízení, která ubytování uprchlíků koordinuje. Jak řekl mluvčí České obce sokolské Jiří Reichl, sokolské jednoty mají k dispozici ubytovny a chaty, které běžně využívají k pobytům svých členů třeba při společných akcích, seminářích či závodech.

VZPOMÍNKA

František Kmoch, sokolský kapelník a lidový skladatel

František Kmoch se narodil 1. srpna 1848 v Zásmukách. Jeho mimořádný hudební talent byl už od dětství rozvíjen doma i ve škole a výborný prospěch i v ostatních předmětech pro něho znamenal postup do kolínské realky. Stále výraznější sklony mladého studenta ke komponování i hraní však rozhodly o dalším studiu na učitelském ústavu. V roce 1869 jednadvacetiletý podučitel nastoupil na své první místo v Suchdole u Kutné Hory. Za dva roky byl přeložen do Červených Peček na panství rodiny Hrubých z Jelení, která se stala jeho velkým podporovatelem a mecenášem.

František Kmoch se však brzy zapojil i do hudebního života Kolína, a když se Sokol rozhodl zřídit vlastní kapelu, byl postaven do jejího čela jako její kapelník. Tento krok znamenal pro Kmocha i pro Kolín mnoho. Výborný houslista, klavírista, ale i organizátor zde našel výborné uplatnění. Stěhuje se do Kolína natrvalo. Zde podporován svými

mi rodiči, bohatými přáteli i muzikanty zakládá nejen hudební školu, ale i vlastní rodinu. Kolínská sokolská hudba se pod jeho taktovkou stává známou v Čechách i v cizině. Kmochovo „Kolíne, Kolíne, stojíš v pěkné rovině...“ si nelze představit bez města, pro které vzniklo, stejně jako Kolín bez Kmochovy kapely a jeho písní.

Kmochova hudba, v nejlepším slova smyslu zábavná a lidová s vědomě vlasteneckým vyzněním, si získala srdce Koliňáků a stala se neodmyslitelnou součástí akcí jednotlivých spolků, mezi kterými měl přední postavení Sokol. Na více než 400 zájezdech znějí Kmochovy pochody, mazurky, kvapíky i koncertní skladby a písně, jeho hráči ovládají dva i více hudebních nástrojů. Také všechny sokolské i občanské plesy, výlety a zábavy v Kolíně se bez této kapely nemohly obejít. Vedle různých písní prosluly Kmochovy sokolské pochody. Patří k tomu nejlepšímu, co Kmoch vytvořil: *Sokolský den* (6. 7.), *Za praporem* na slova Karla Legera, *Spějme dál* (pozdější heslo československých legií) a především pochod *Lví silou*, který Kmoch věnoval americkým sokolům (jeho autorem je však František Josef Pelz, Kmoch skladbu upravil pro potřeby svého orchestru). Tento pochod vstoupil do historie Květnového povstání v Praze roku 1945 a ještě dnes je součástí repertoáru vojenských hudeb.

Kmoch byl obdařen schopnostmi a vůlí vést svůj orchestr na vysoké úrovni. Jeho kapela hrávala především k tanci a později byl o její služby takový zájem, že se někdy členila na menší celky, které vedl některý ze zástupců Františka Kmocha, aby mohla uspokojit velký zájem posluchačů. Muzikanti-amatéři z dechovky tvořili také základ smyčcového orchestru, který vystupoval na koncertech v sálech. Na repertoáru měl kromě jiného směs z oper a operet, národních písní, romancí a serenád. Dirigentské ambice Františka Kmocha však mířily ještě výše. Řídil i symfonický

orchestr až o padesáti hudebnících, který veřejnosti představil poprvé asi roku 1874. Hrál skladby světových skladatelů i domácích autorů a později, od osmdesátých let, zejména díla českých klasiků (např. Smetana a Dvořák).

Kmochova sokolská kapela vystupovala na řadě sokolských a národně laděných akcí, ale současně zahrála při uvítání císaře Františka Josefa I. na kolínském nádraží (1880) nebo důstojníkům c. k. armády. Kmoch dokázal dobře vycílit atmosféru mezi přítomnými a snažil se, aby kapela vždy podala odpovídající výkon. Když byli posluchači radikálně naladěni, neváhal i přes cenzurní základy uvádět *Podlipanskou*, dílko Františka Šuberta z Českého Brodu, nebo si dovedl nalézt šikovný způsob, jak zákaz obejít. Nechal např. zahrát první dva takty *Hej, Slovane* a pak plynule navázal popěvkem „Když to nejde, nechme to, necháme to na léto“. Všichni tomu dobře rozuměli a zpívali horlivě popěvek namísto zakázané písně.

Během let se u Františka Kmocha vystřídal více než sto hudebníků. Původně několikačlenná kapela se později rozrostla, v roce 1910 v ní působilo přes šedesát stálých členů, které doplňovalo dvacet příležitostně zvaných muzikantů. Kmoch se svým orchestrem hrál nejen v Kolíně a nejbližším okolí, ale jak rostla jeho popularita, přibývaly také zájezdy do Prahy a jiných míst v Čechách a na Moravě. Pro začátek jeho kariéry byly důležité Jungmannovy oslavy v Praze, které probíhaly 12. a 13. července 1873. Hudba kolínského Sokola si na nich vydobyla uznání a na shromáždění v Měšťanské besedě v pondělí 14. července byla pak Kmochovi předána stříbrem zdobená taktovka. Později Kmochova hudba hrála na dalších velkých národních slavnostech, např. při odhalení mohyly u Lipan (1881), na Jubilejní výstavě (1891) nebo Národopisné výstavě československé (1895) v Praze. Účastnila se však také mnoha pražských plesů.

Zájezdová činnost kapely postupně obsáhla většinu významných míst Čech a Moravy. Zvláštní národně buditel- ský ráz měly návštěvy oblastí se silným německým osídlením, které nebyly vždy nutně konfrontační. To dosvědčují např. vzpomínky na výlet na Sněžku a do Trutnova v roce 1879, kde byla česká hudba zdejšími Němci přijata příznivě. Koncertování kapely v Brně roku 1882 s nadšením ocenil i mladý Leoš Janáček. Vysokou úroveň Kmochovy kapely podtrhovaly zájezdy mimo Čechy a Moravu po území monarchie: do Krakova (1884), Budapešti (1886) a Vídně (1899). Kolínští hudebníci i na těchto místech úspěšně šířili slávu české hudby.

Cesta do Vídně byla líčena pamětníky jako velmi náročná. Členové kapely se museli v hlavním městě mocnářství vyvarovat jakéhokoliv vyzývavého chování. Jejich kroje jim zakrývaly pláštěnky, neboť se prý stávali terčem posměšků a výpadů rakouských Němců. Koncert však měl mezi českými krajany velký úspěch. V roce 1896 vedla cesta Kmochovy hudby mimo území monarchie do Nižného Novgorodu na Všeruskou hospodářskou výstavu.

K šíření Kmochových písní a pochodů napomáhaly nejen jejich ruční přepisy, ale také tištěná alba. Jejich výhradním vydavatelem se stal hudební nakladatel Mojmir Urbánek, který navázal s Kmochem dobré vztahy a uzavřel s ním v letech 1905 a 1906 nakladatelské smlouvy. Jako výraz jejich výjimečných styků můžeme chápat i Urbánkův dar kolínskému kapelníkovi v roce 1905, jímž byla zdobená taktovka. Řada alb Kmochových skladeb, která vydával

ve svém nakladatelství, poutala pozornost zákazníků výraznými obálkami. Po smrti Františka Kmocha uzavřel novou nakladatelskou smlouvu s jeho dědici.

Kmoch se také dožil nového vynálezu – mechanického záznamu zvuku. Díky němu si dnes můžeme poslechnout i jeho originální nahrávky. V roce 1904 začal nahrávat na toto nové médium, když v Praze natáčela berlínská pobočka americké firmy Columbia. Vydala pak asi tucet snímků současně na fonografických válečcích i na jednostranných či oboustranných gramodeskách. Příští rok firma vydala další nahrávky Kmochovy kapely, ale nyní již jen na gramofonových deskách. Ve stejném roce 1905 nahrával Kmoch v Praze také pro tehdy největší gramofonovou společnost The Gramophone Company Ltd. se sídlem v Londýně. Jednalo se o dvě desítky nahrávek, z nichž se dodnes dochovala jen polovina. Pro tuto firmu pak Kmoch nahrál ještě v roce 1910 dalších dvanáct snímků. Do třetice v letech 1905-1907 natočil asi dvacítku skladeb pro firmu International Talking Machine Co. Ltd.

Ke konci života se u Kmocha začalo projevovat dlouhodobé fyzické i psychické vypětí, které bylo spojeno s funkcí kapelníka. Zmáhaly ho nemoci, které mu bránily věnovat se plně hudbě. Umírá 30. dubna 1912.

Následujícího roku, 27. července, mu byl na Kmochově ostrově (původně Dolejším) odhalen pomník, jehož autorem je Jan Drobník. Na domě v Kutnohorské ulici byla 7. května 1922 odhalena v rámci vzpomínkových oslav k 10. výročí Kmochova úmrtí pamětní deska. V roce 1968 ji nahradila nová deska, která byla slavnostně představena veřejnosti 21. června během 6. ročníku Kmochova Kolína. V Zámukách byla roku 1928 umístěna pamětní deska na sokolovně a asi ke konci osmdesátých let 20. století byla instalována pamětní deska na rodném domě Františka Kmocha.

Po Kmochově odchodu jeho orchestr nezaujal. Do čela si zvolil Aloise Vlasáka (1885-1954), který již měl zkušenosti jako Kmochův druhý zástupce. Na tradici původní hudby dodnes navazuje Městská hudba Františka Kmocha. V moderní době připomíná jméno kolínského kapelníka a skladatele zvláště festival dechových hudeb Kmochův Kolín, jehož první ročník se konal v roce 1962. Festival si vytváří novou podobu a patří mezi nejvýznamnější přehlídky dechových orchestrů v Česku.

SPORT

Motoristické úspěchy

Automobilový jezdec **Martin Macík** získal Zlatý volant pro nejlepšího českého závodníka 2021 a zopakoval tak vítězství v tradiční motoristické anketě z předloňska. Zlatá řídítka pro nejlepšího motocyklového jezdce patří Martinu Michkovi, i on navázal na triumf z předchozího ročníku. Podruhé za sebou se z vítězství v anketě radovali závodníci, kteří se hlavně soustředí na starty na Rallye Dakar.

Automobilový jezdec **Martin Prokop** obsadil druhé místo v závodě Abú Zabí Desert Challenge, který byl součástí nově vytvořeného mistrovství světa v dálkových rallye. Český pilot po pěti etapách nestačil pouze na legendárního Stéphanu Peterhansela z Francie, za čtrnáctinásobným dakarským vítězem zaostal o necelých 30 minut.

„Byl to parádní týden. S našim starým Shreckem jsme zvládli všechno přeskákat bez problémů. Je to trošku anomálie uspět s takhle starým autem. Jeli jsme si to jen užít, neměli jsme žádné ambice, protože je to náš oblíbený závod. Nakonec je z toho druhé místo a za námi spousta skvělých jezdců a továrních aut,“ uvedl Prokop na sociálních sítích. Pětidílný seriál MS pokračuje v závěru dubna v Kazachstánu.

Martina Sáblíková zakončila sezónu třetím místem na 3 000 metrů ve finále SP

Rychlobruslařka Martina Sáblíková obsadila ve finále Světového poháru v Heerenveenu třetí místo v závodě na 3 000 metrů a v konečném hodnocení se posunula na čtvrtou pozici. Z vítězství se radovala favorizovaná Nizozemka Irene Schoutenová, která obhájila i celkový triumf.

Úspěšná sezóna Petry Vlhovej

Slovenská lyžařka Petra Vlhová se rozlúčila so sezónou Svetového pohára tretím miestom vo finálovom obrovskom slalome. Vo francúzskom dejisku Courchevel/Meribel zaostala o 0,37 sekundy na vítaznou Federicou Brignoneovou, druhá bola ďalšia Talianka Marta Bassinová (+ 0,31 s). Vlhová potvrdila, že patrí medzi najväčšie hviezdy svetového lyžovania. V sezóne 2021/22 nakoniec získala malý glóbus za slalom a zlatú medailu na ZOH 2022 v slalome. V celkovom poradí o veľký glóbus skončila na 2. mieste za Američankou Mikaelou Shiffrinovou.

Lyžařka a snowboardistka Ester Ledecká hodnotí uplynulou sezónu jako nejúspěšnější

Česká zimní obojživelnice se stala olympijskou vítězkou na prkně v paralelním obřím slalomu a stála pětkrát na stupních vítězů v lyžařském a snowboardovém Světovém poháru.

„Mám obrovskou radost z celé sezóny. Myslím, že byla zatím nejúspěšnější, zajela jsem nejvíckrát na bedně na lyžích a snowboardu, do toho jsem vyhrála olympiádu,“ řekla Ledecká v nahrávce pro média po závěrečném závodě SP v sezóně, v kterém dojela čtrnáctá na lyžích v super-G.

Ledecká v prosinci vyhrála na snowboardu závod v paralelním obřím slalomu v Cortině d'Ampezzo a před tím byla druhá v Carezze. Na lyžích patřila do špičky ve sjezdech – v Cortině d'Ampezzo dojela v lednu třetí a v Crans Montaně po olympiádě vyhrála a skončila druhá. Prakticky tak zopakovala sezónu 2019/2020, ale tehdy byla na lyžích vedle výhry dvakrát třetí.

Na hrách v Pekingu obhájila na snowboardu zlato v paralelním obřím slalomu a na lyžích dojela čtvrtá v kombinaci a pátá v superobřím slalomu, ve sjezdu byla po chybě 27.

„Tak nějak si myslím, že jsme na dobré cestě a pořád se posouvám směrem kupředu. Ze sezóny mám hodně pozitivní pocity,“ pochvalovala si Ledecká a po čtrnáctém místě v závěrečném super-G dodala: „I když to nedopadlo do desítky, tak jsem zajela dobrou jízdu. Do přípravné sezóny si to vezmu a budu na tom hodně makat. Je na čem pracovat. Nudit se nebudeme.“

VZPOMÍNKA

František Venclovský (25. 4. 1932 – 13. 12. 1996) jako první Čech v historii přeplaval v roce 1971 kanál La Manche. Tento dálkový plavec, otužilec, boxer, vzpěrač, zápasník a vyučený soustružník pokoušel na druhý pokus břehy proslulého průlivu za 15 hodin a 26 minut, čímž se navždy zapsal do českých kronik.

Jeho příběh začal 25. dubna 1932 v Lipníku nad Bečvou. I když pocházel z osmi sourozenců, tak se dospělosti dožil pouze on a jeho starší bratr. Odmala ho bavil sport, především zápas, vzpírání a box. Obrovské úspěchy sklízel v mnoha disciplínách lehké atletiky. Přesto se snažil žít obyčejným životem, a proto se vyučil soustružníkem. Na vojně uplatnil své boxerské schopnosti a stal se členem vojenského klubu Křídla vlasti, kde trénoval a tajně snil o tom dostat se na olympiádu v Římě. V padesátých letech patřil dokonce mezi nejlepší československé boxery. Osud mu však nepřál, když během tělocviku dopadl při skoku přes koně mimo žíněnku. Po nepříjemném pádu mu doktor sdělil, že má vážně poraněnou krční páteř a je pravděpodobné, že už do konce života zůstane ochrnutý. S tímto lékařským sdělením se ale Venclovský odmítl smířit, a tak začal cvičit a pravidelně docházet na rehabilitace. Po zhruba roce a půl od úrazu se jeho život vrátil zpět do starých kolejí. Začal normálně chodit a mohl se věnovat sportu. Během zotavování si uvědomil, že mu velmi pomohlo otužování a plavání. Proto se těmito činnostem začal věnovat aktivněji. Dokonce se přidal k olomouckým otužilcům.

Venclovský postupně přesedlal na plavecké maratóny. První z nich absolvoval v červnu 1964, kdy plaval 12 kilometrů po Vltavě. Tuto trať uplavat za 3 hodiny a 16 minut. Nutno podotknout, že voda měla 15 stupňů Celsia. Venclovský se navíc umístil na stupních vítězů, takže se rozhodl, že si stanoví mnohem vyšší cíle. V jeho hlavě se v roce 1964 vyklubala myšlenka přeplavat kanál La Manche. Pokus číslo 1 nevyšel. Odhodlaný plavec se poučil ze svých chyb, a tak doma začal trénovat ve vaně, do které sypal sůl, aby si zvykl na slanou vodu. Připraven na druhý pokus o zdolání svého cíle vyplaval 30. července 1971 v noci společně s dalšími pětatřiceti plavci. Nakonec se mu po 15 hodinách a 26 minutách podařilo uspět. Jeho první věta, kterou řekl, zněla: „Já su tak šťastné.“ Věta se stala legendární stejně jako její autor. Sluší se dodat, že stejný výkon se mu podařilo zopakovat i o rok později.

Za přeplavání kanálu La Manche získal Venclovský v roce 1975 titul zasloužilého mistra sportu. Od vojenského oddílu za svůj mimořádný výkon obdržel byt a práci maséra v boxerském středisku Dukla Olomouc.

3. 5. 1942 se narodila **Věra Čáslavská**, sportovní gymnastka, sedminásobná olympijská vítězka († 30. 8. 2016). Spolu s Emilem Zátopkem je největší legendou českého sportu, a to nejen dosaženými výsledky, ale rovněž svými lidskými postoji.

Ekumenická bohoslužba v katedrále sv. Štěpána ve Vídni

10. března 2022 proběhla Ekumenická bohoslužba v katedrále sv. Štěpána. V podmanivých prostorách gotické katedrály v srdci Vídně se ekumenickou bohoslužbou slavilo 150 let Školského spolku Komenský v rámci Roku vídeňských Čechů a Slováků.

Rok 2022: Jubilejní rok vídeňských Čechů a Slováků

Není náhodou, že významnou roli v Jubilejním roce vídeňských Čechů a Slováků zaujímá Školský spolek Komenský, jemuž patří dík za to, že ve Vídni etabloval česko-slovensko-německou školskou výuku od mateřské školy po maturitu a letos slaví 150 let svého trvání.

Další akce:

- 27. 4. 2022 Ekumenická bohoslužba v Praze v chrámu sv. Víta
- 23. 5. 2022 Slavnostní oběd na vídeňské radnici
- 14. 6. 2022 Společné vystoupení v Praterbühne ve vídeňském Prátru
- 26. 9. 2022 Oslava ve Schweizerhausu ve vídeňském Prátru
- 8. 11. 2022 Slavnostní závěrečná akademie a předávání medailí za zásluhy v české škole Komenský

Podrobné informace, zprávy ze zákulisí, fotografie a videa o aktivitách vídeňských Čechů a Slováků v Jubilejním roce 2022 viz www.wien-cz-sk.at.

Rozhovory poskytuje předseda Školského spolku Komenský Karel Hanzl: karl@hanzl.co.at.

Dny české hudby v Musikvereinu Vídeň

Kdo má rád klasickou hudbu a k tomu ještě v podání vynikající České filharmonie, jakož i koncerty komorní hudby, vystoupení významných českých sólistů, tak si přišel na své od 1. do 12. března 2022 v rámci festivalu Dny české hudby „Grenzgänge“. 3. března vystoupila ve Zlatém sále vídeňského Musikvereinů Česká filharmonie pod tak-

tovkou ruského dirigenta Semjona Byčkova a za velkých ovací předvedla všech šest symfonických básní Bedřicha Smetany *Má vlast*. Působení Semjona Byčkova ve funkci šéfdirigenta a hudebního ředitele České filharmonie se započalo koncerty v Praze, Londýně, New Yorku a Washingtonu u příležitosti 100. výročí vzniku Československa v roce 2018. Dirigent Semjon Byčkov je od začátku hudební sezóny 2018/19 šéfdirigentem České filharmonie. V roce 2015 získal v mezinárodní soutěži International Opera Awards titul Dirigent roku.

Byčkov má široký koncertní i operní repertoár. Dirigoval na všech celosvětově významných operních scénách – v La Scale, Pařížské národní opeře, drážďanské Semperově opeře, Vídeňské státní opeře, Metropolitní opeře v New Yorku, londýnské Královské opeře v Covent Garden a madridském Teatro Real. Jakožto hlavní hostující dirigent festivalu Maggio Musicale Fiorentino si vydobyl uznání svým pojetím Janáčkovy *Její pastorkyně*, Schubertova *Fierrabrasy*, Pucciniho *Bohémy*, Šostakovičovy *Lady Macbeth Mcenského újezdu* a Musorgského *Borise Godunova*; všechna tato představení obdržela prestižní italskou cenu Premio Abbiati. K novým vídeňským inscenacím s Byčkovovou účastí patří Straussův *Růžový kavalír* a *Daphne*, Wagnerův *Lohengrin* a *Parsifal* a Musorgského *Chovanština*.

Další koncerty České filharmonie v Musikvereinů následovaly 4. a 6. března, kdy filharmonie předvedla díla Milošlava Kabeláče, Sergeje Rachmaninova a Antonína Dvořáka. Jako sólistka vystoupila s orchestrem světově proslulá klavíristka Yuja Wang, která je pro tuto sezónu rezidenční umělkyní České filharmonie. Poslední vystoupení na pódiu Musikvereinů zahájila melodramatická skladba Viktora

Ullmanna složená na motiv básně Rainera Marii Rilkeho. Následně provedly sestry Labèque *Koncert pro dva klavíry a orchestr* Bohuslava Martinů. S Vídní se Česká filharmonie spolu se sborem Wiener Singverein rozloučila Janáčkovou *Glagolskou mší*.

Vystoupením ve vídeňském Musikverein odstartovala Česká filharmonie své jarní turné po Evropě.

Dvanáctidenní hudební festival Grenzgänge zahrnoval i předvedení moderních tanců na Dvořákovy *Slovenské tance*, jakož i čtení nebo přednášku Barbary Coudenhove-Kalergi a dětské programy. Bylo se na co těšit a především bylo z čeho vybírat.

Gabriela Jakelíc

MAK: Josef Hoffmann - Fortschritt durch Schönheit

Ve vídeňském MAK (Museum für angewandte Kunst) se koná výstava *Josef Hoffmann. Pokrok krásou*, která je ke zhlédnutí do 19. června 2022.

V rámci této výstavy se konalo 17. a 18. března 2022 dvoudenní mezinárodní sympozium o životě a díle toho-

to významného architekta, designéra a učitele moderny 20. století.

Pořadatelem vedle uvedeného muzea byl Interreg – Evropský fond pro regionální rozvoj (Rakousko – Česká republika), Moravská galerie, České centrum ve Vídni, Newdesign University, Bundesdenkmalamt, jakož i samotné město Brtnice, jehož starostka, paní Miroslava Švaříčková, a jeho místostarosta, Ing. Jan Příbyl, se sympozia rovněž zúčastnili.

Zaplněný přednáškový sál muzea pozdravila generální ředitelka MAKu paní Lilli Hollein a rektor Newdesign University v St. Pöltenu pan Herbert Grüner. Zainteresovanému odbornému publiku byly poskytnuty ve zhuštěné podobě nové informace a poznatky, jichž bylo dosaženo v průběhu tříleté výzkumné činnosti zacílené právě na tuto výstavu.

Nový pohled na význam práce Josefa Hoffmanna rozebrali mezinárodní odborníci ve svých přednáškách a panelových diskusích. V panelu *Památková péče a Josef Hoffmann* vystoupili ze zahraničních expertů Vladimír Bužek a Henrieta Moravčíková ze Slovenské akademie věd v Bratislavě a informovali o restaurování vily bývalého bratislavského právníka Arpáda Lengyela v Bratislavě, jejíž interiérový design v roce 1929 navrhl Josef Hoffmann. Jiří Neubert z Českého ústavu památkové péče Telč obeznámil přítomné s restaurováním a udržováním rodného domu Josefa Hoffmanna v Brtnici i s jeho ostatními stavbami v České republice.

Josef František Maria Hoffmann se narodil v Brtnici 15. prosince 1870. Po absolvování několika tříd jihlavského gymnázia, po maturitě na Vyšší státní průmyslové škole v Brně a po roční stavební praxi byl přijat na Vídeňskou akademii, kde studoval architekturu, mj. u Otto Wagnera. V roce 1897 zakládá spolu s Gustavem Klimtem a dalšími umělci vídeňské sdružení Secession. Již v roce 1899 byl jmenován profesorem architektury na vídeňské Umělecko-průmyslové škole, kde pak působil čtyři desetiletí a stal se nejžádanějším architektem ve Vídni. Působil také v Čechách a na severní Moravě.

V roce 1903 založil s malířem Kolomanem Moserem proslulou dílnu uměleckého řemesla Wiener Werkstätte, která produkovala předměty užitého umění v neuvěřitelně širí. Až do zániku Wiener Werkstätte v roce 1932 byl s dílnou bytostně spjat a vytvořil pro ni několik tisíc návrhů.

S původně puristickým designovým stylem se Josef Hoffmann zapsal jako jedna z ústředních postav vídeňské

Thursday, 17 and Friday, 18 March 2022
MAK Lecture Hall, Weiskirchnerstraße 3, 1010 Vienna

The symposium will be broadcasted live on [youtube.com/MAKwien](https://www.youtube.com/MAKwien) and can be viewed there afterwards.

This two-day symposium on the life and work of one of the most important architects, designers, and teachers of 20th-century Modernism takes place within the framework of the MAK exhibition JOSEF HOFFMANN: Progress Through Beauty. Interested and informed members of the public will be presented in concentrated form with new insights gained during the three years of research conducted in preparation for the exhibition. In presentations and panel discussions, international experts broaden our understanding of the contemporary significance of Josef Hoffmann's work.

Concept:
Rainald Franz, Christian Witt-Döring, Matthias Boeckl, Curators of the exhibition JOSEF HOFFMANN: Progress Through Beauty

The symposium will be conducted in German and English and will be simultaneously interpreted into Czech and German.

Josef Hoffmann, 1902

moderny. Díky svým uměleckým realizacím, mj. při projektování výjimečných budov, zanechal svou stopu jak na národní, tak i mezinárodní úrovni.

Josef Hoffmann zemřel 7. května 1956 ve Vídni.

V rodném domě Josefa Hoffmanna v Brtnici provozuje MAK svou pobočku společně s Moravskou galerií v Brně.

Ing. Gabriela Jakelíc

Církevní zprávy

Nedělní mše svatá u Panny Marie Na Nábřeží

Po čtyřiceti letech se začátek nedělní mše svaté u Panny Marie Na Nábřeží vrátil do času, kdy P. J. Novotný O.Cr. začínal s ranními mšemi svatými pro emigranty. Staronově začíná nedělní mše svatá u Am Gestade opět **v 8 hodin!** Po mši svaté jste srdečně zváni do českého Klubu Maria Hofbauer. (VS)

Popeleční středa

O Popeleční středě 2. března vstoupilo nejen české společenství věřících do čtyřicetidenního postního období. Letos poprvé byla mše svatá spojena s udílením popelce francouzskému společenství věřících, které se schází pravidelně každou neděli u Panny Marie Na Nábřeží. Že společné slavení mši svatých má smysl, ukázaly velmi pěkně zaplněný kostel a atmosféra, která mši svatou doprovázela. (VS)

Mše svaté o Svatém týdnu a o Velikonicích

I letos budou mše svaté o nejvýznamnějších svátcích v roce – Velikonicích – slouženy v časech, na které jste zvyklí.

Květná neděle – 10. dubna:

Maria am Gestade – v 8:00

Erlöserkirche – v 10:00, po mši svaté možnost zpovědi

Středa ve Svatém týdnu – 13. dubna:

Maria am Gestade – v 17:45 pobožnost křížové cesty a v 18:30 mše svatá, možnost zpovědi před a po mši svaté

Zelený čtvrtek – 14. dubna:

Erlöserkirche – v 19:00, možnost zpovědi od 18:00

Velký pátek – 15. dubna:

Erlöserkirche – v 19:00, možnost zpovědi od 18:00

Bílá sobota – 16. dubna:

Erlöserkirche – v 20:00

Neděle – Slavnost Zmrtvýchvstání Páně – 17. dubna:

Maria am Gestade – v 8:00

Erlöserkirche – v 10:00

Pondělí v oktávu velikonočním – 18. dubna:

Maria am Gestade – v 8:00

Neděle – 2. neděle velikonoční – 24. dubna:

Maria am Gestade – v 8:00

Erlöserkirche – v 10:00, možnost zpovědi po mši svaté

Oslavy sv. Klementa Marii Hofbauera

V chrámu Panny Marie Na Nábřeží probíhaly ve dnech 14. až 16. března oslavy spojené s moravským rodákem Klementem Mariou Hofbauerem. V lodi pod bočním oltářem je uložena zlacená schrána s jeho ostatky. V pondělí 15. března byla sloužena P. Václavem Sládkem, správcem českého společenství věřících, a P. Dominicem O'Toolem CSsR dvojjazyčná pobožnost ke cti tohoto světce. V úterý večer pak provinciál redemptoristů P. Edmund Hipp CSsR za účasti redemptoristických bratří a P. Václava Sládka sloužil slavnou mši svatou v německém jazyce. P. Václav Sládek sloužil českou mši svatou nad hrobem K. M. Hofbauera v tradičním středním čase. Zajímavostí chrámu je, že u vchodu do kostela je místo posledního odpočinku dalšího Čecha, který užívá úcty svatosti, P. Viléma Janouschka CSsR. Při mších svatých byly tradičně žehnány chleby sv. Klementa. (VS)

Zemřel Erhard Busek

V noci z neděle na pondělí 14. března 2022 zemřel ve věku o týden nedožitých jednaosmdesáti let bývalý rakouský vicekancléř a předseda Rakouské lidové strany (ÖVP) Erhard Busek.

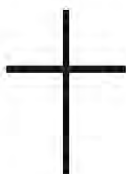
V posledních letech byl předsedou představenstva Institutu pro Donauraum (Podunají) a pro Mitteleuropa

Erhard Busek s Karlem Schwarzenbergem

Behüte mich, Gott,
ich nehme zu Dir meine Zuflucht.
Ich sage zum Herrn:
„Du bist mein Gebieter,
ich habe kein Gut außer Dir!“

Psalm 16

In tiefer Trauer gebe ich Nachricht, dass mein lieber Ehemann

Dr. Erhard Busek

Vizekanzler a. D.

Wissenschafts- und Unterrichtsminister a. D.

Vorsitzender des Institutes für den Donauraum und Mitteleuropa

Sonntag, den 13. März 2022, im 81. Lebensjahr unerwartet verstorben ist.

Er widmete sich nicht nur den Staatsaufgaben, sondern auch der mitteleuropäischen Idee und der Heranbildung der Jugend im Rahmen seiner Jean-Monnet-Proffessur.

Die Trauerfeier findet in der Dr. Karl Lueger-Gedächtniskirche
(auf dem Wiener Zentralfriedhof, Eingang 2. Tor, 1110 Wien, Simmeringer Hauptstraße 234–240)

Mittwoch, den 30. März 2022, um 14 Uhr statt.

Im Anschluss erfolgt die Beisetzung in das Ehrengrab der Stadt Wien.

Helga

im Namen aller Verwandten

*Im Sinn des Verstorbenen bitten wir, von Blumenspenden abzusehen und den dafür gedachten Betrag dem Eric Kandel-Institut für Präzisionsmedizin der Medizinischen Universität Wien,
IBAN: AT46 2011 1404 1007 0714, BIC: GIBAATWWXXX, Kennwort: „Dr. Busek“, zu widmen.*

Erhard Busek jako host Kulturního klubu koncem minulého roku ve vídeňské Diplomatické akademii

(střední Evropu). Tento název institutu přesně vyjadřoval jeho rakušanství, to jest vztah k Dunaji, a jeho autentické středoevropanství. Byl přesvědčeným Evropanem, který si však uvědomoval rozdíly mezi Evropou a Evropskou unií.

Karel Schwarzenberg, bývalý český ministr zahraničí a dlouholetý Busekův přítel, řekl: „Pro mě to byl jeden z nejvýznamnějších rakouských politiků. Byl jediný, kdo si dlouho uvědomoval, že Rakousko má nejen sousedy na západě, ale také to, a to je pro mě velmi důležité, že i na východě.“ Dával svými kontakty v tehdejší komunistickém

Polsku, Maďarsku, Československu a Jugoslávii tamním demokratům naději a zároveň ukotvil Rakousko v jejich povědomí. Rakousko a jeho vlastní ÖVP ho však bohužel nikdy pořádně nedocenila.

Dlouhá léta velmi špatně chodil, ale přesto byl všude. Byl to mimořádný člověk.

Čest jeho památce!

VZPOMÍNKA

František Antonín Buchal (13. 7. 1915 – 16. 4. 2002) Významný vídeňský menšinový pracovník, předseda Menšinové rady, JSM, Českého srdce, první předseda českého poradního sboru u Spolkového kancléřství a předseda či místopředseda dalších spolků, který se mj. zasloužil o znovusloučení menšinových organizací po roce 1989.

Vyrůstal v české rodině, jeho rodiče pracovali v krajan-ských katolických spolcích. Navštěvoval českou obecnou školu, poté absolvoval středoškolské studium na českém reálném gymnáziu, kde maturoval s vyznamenáním v roce 1933.

Krátce po okupaci Rakouska německým Wehrmachtem v roce 1938 se zapojil do česko-vídeňského odboje proti nacismu. Byl zatčen gestapem a odsouzen do vězení, z něhož byl osvobozen na jaře 1945.

Podílel se na zrodu Československého ústředního výboru, byl činný v různých spolcích vídeňských Čechů. Následkem komunistického puče v ČSR v únoru 1948 došlo k rozpadu Československého ústředního výboru ve Vídni, ale byla obnovena činnost za války pozastavené Menšinové rady. Buchal byl zvolen jejím předsedou, pracoval i v dalších funkcích v různých českých spolcích ve Vídni a v poradním sboru. Při výkonu těchto funkcí chránil a obhajoval zájmy české národnostní menšiny ve Vídni.

V Terezíně odhalili pamětní desku k připomínce rakouských Židů

V Terezíně na Litoměřicku odhalili pamětní desku připomínající rakouské Židy deportované během druhé světové války do terezínského ghetta. Umístění desky inicioval spolek Rakušanů v ČR, kteří využili příležitosti, že do země zamířil předseda Národní rady rakouského Parlamentu Wolfgang Sobotka.

Pamětní deska připomíná, že do ghetta bylo deportováno na 15 000 rakouských Židů. Jen několik set z nich se dožilo osvobození. „Na jedné straně na všechny tyto lidi nebylo zapomenuto, na druhé straně vidíme, že také musíme čelit a bojovat proti nebezpečí antisemitismu, které máme teď,“ řekl novinářům Sobotka. Dodal, že nyní jde o to dál hájit mír v Evropě.

Spolu se Sobotkou slavnostně odhalila pietní desku také předsedkyně Poslanecké sněmovny Markéta Pekarová Adamová (TOP 09), která ve svém proslovu vzpomněla nejen na ukrajinské uprchlíky, ale také na obyvatele Ruska. „Prosím, nenechme do sebe vstoupit nenávisť, která nikdy ničemu nepomohla... Důsledně oddělujeme, kdo je zodpovědný za běsnění na Ukrajině a kdo se smutkem přihlíží,“ uvedla Pekarová.

Zvýšený zájem o aktivní zálohy české armády a o dobrovolná vojenská cvičení

Zájem o aktivní zálohy české armády a o dobrovolná vojenská cvičení v posledním měsíci stoupl desetinásobně. O vstup do aktivní zálohy (AZ) od poloviny února 2022 požádalo téměř 1 400 lidí, na dobrovolné cvičení se jich nahlásilo přes 500. Armáda proto navyšuje například kapacity vstupních kurzů nebo zdravotních prohlídek. ČTK to řekl poradce náčelníka generálního štábu Ludvík Cimburek. Lidé se o dobrovolnou formu služby u české armády začali více zajímat v době zvýšeného napětí kolem Ukrajiny a po ruské agresi vůči této zemi. V aktivní záloze k začátku března sloužilo 3 640 vojáků, z toho 377 žen. „Letošním cílem je přijmout 1 200 nových vojáků aktivní zálohy,“ poznamenal Cimburek. Pokud by tak vstoupili do AZ všichni, kteří o to projeví za poslední měsíc zájem, letošní plán by byl překročen.

Vstoupit do aktivní zálohy může každý český občan, kterému již bylo 18 let, absolvoval střední školu a má minimálně výuční list. Musí také projít zdravotní prohlídkou, ta se liší podle jednotky, do které chce uchazeč nastoupit. Pokud je přijat, následuje čtyřtýdenní přípravný kurz ve Vyškově, kde se záložník naučí základní vojenské dovednosti

včetně střelby z útočné pušky a pistole nebo základní činnosti potřebné k přežití na bojišti. Jako příslušník AZ pak může být povolován k cvičení své jednotky až na 42 dní v roce.

Na volby má jít letos z rozpočtu ČR 1,1 miliardy korun

Výdaje na letošní volby by si měly vyžádat ze státního českého rozpočtu 1,1 miliardy korun. Je to zhruba o 400 milionů korun víc než loni, kdy na ně rozpočet počítal s 697 milióny korun. Stojí to v dokumentaci k letošnímu státnímu rozpočtu, který nedávno Sněmovna schválila. Výdaje na volby jsou totožné v návrhu rozpočtu nynější vlády Petra Fialy (ODS) s plánovanými výdaji v původním návrhu vlády Andreje Babiše (ANO).

Občané letos budou volit své zástupce opět do třetiny Senátu a po čtyřech letech také do obecních zastupitelstev. Část peněz půjde i na přípravu prezidentských voleb, které se uskuteční v příštím roce. Volby do třetiny Senátu a obecních zastupitelstev by se mohly konat na přelomu září a října, tedy 30. září a 1. října. Prezident Miloš Zeman má podle zákonných pravidel na vyhlášení jejich termínu čas do začátku letních prázdnin. Prezidentské volby musí vyhlásit předseda Senátu nejpozději 90 dní před jejich konáním, tedy letos v říjnu. Letos se také volí do obecních zastupitelstev v obcích, kde se zastupitelstva rozpadla.

Slavnostní předání ocenění 49. ročníku Mezinárodní dětské výtvarné výstavy Lidice

Dne 9. března 2022 proběhlo na českém velvyslanectví ve Vídni slavnostní předání čestného uznání Adamovi Jiroutovi, studentovi Reálného gymnázia Komenský,

a to za abstraktní malbu na téma „Robot a umělá inteligence“, s níž se zúčastnil soutěže Mezinárodní dětská výstava Lidice. Akce se zúčastnili také Adamovi spolužáci, kteří akci doprovodili zpěvem, Eva Rautner zahrála na klavír.

Mezinárodní dětská výtvarná výstava Lidice byla založena v roce 1967 k uctění památky dětských obětí z české obce Lidice, zavražděných německými nacisty, a všech dalších dětí, které zahynuly ve válečných konfliktech. Tato původně národní výstava se stala v roce 1973 výstavou mezinárodní a během své historie se stala dobře známou v celém světě. Soutěž je určena pro děti od 4 do 16 let pro všechny typy škol a organizací, které pracují s dětmi, a zúčastnit se mohou i jednotlivci. Odborná porota, složená z učitelů výtvarné výchovy a výtvarníků, vybírá pro expozici přibližně 1 400 prací, oceněným pracím je uděleno Čestné uznání a těm nejlepším medaile Lidická růže.

Téma roku 2021 bylo „Robot a umělá inteligence“ na počest 100. výročí české hry *R.U.R.* a vzniku slova „robot“. Do soutěže v roce 2021 přišlo více než 11 200 prací od dětí z dvaasedmdesáti zemí. Z Rakouska bylo zasláno celkem pětáct prací, z nichž odborná porota ocenila čestným uznáním právě dílo Adama Jirouta. Laureáta, jeho rodiče a pedagogy na velvyslanectví přivítal chargé d'affaires Jakub Novák, který spolu s ředitelkou Reálného gymnázia Komenský Helenou Huber čestné ocenění slavnostně předal.

POZVÁNKA – Moravská galerie v Brně Intervence Jaromíra Šimkúje: Vlakové deníky

Minimalistický objekt uprostřed výstavního sálu je složen z nepřeborného množství skicáků Jaromíra Šimkúje. Tento objekt je zároveň mobilním archivem i veřejnou studovnou umělcových kresebných deníkových záznamů a návštěvník galerie je zván k libovolnému listování v nich.

Skicáky mají jednotný formát A6, který vzniká rozpůlením běžného školního sešitu. Sešitový „půlčik“ zpevňují kartónové desky adjustované žlutou, malířskou páskou. Vernakulární estetika má triviální, primárně ekonomický původ, jež se však kvantitou mění v příslovečnou novou kvalitu. Jaromír Šimkúj do těchto záznamníků během posledních osmi let s železnou pravidelností zakresluje tvary pozorované na trati mezi Skalici nad Svitavou a Brnem. Cestu tam a zpět podstupuje každý všední den a má rutinní důvod, cestu do práce. Kresba je pro něj činností pravidelnou, dlouhodobou a obsesivní.

Kreslit viděné z okna jedoucího vlaku přináší však také představitelné obtíže. Otřesy během jízdy neumožňují vést linku pevně a plynule. Motivy pozorované z okna se rychle vynoří, mihnou se a nenávratně mizí. Kresba vyžaduje pohotovost a získává performativní charakter. Spíše než o skicách je přesnější hovořit o záznamech, s licenci o stenografickém zápisu krajiny. Jaromír Šimkúj z krajiny ubíhající za vlakovým oknem selektuje a destiluje elementární geometrické tvary, které konvenují jeho estetické citlivosti. Kreslí vždy od začátku sešitu do konce, nikdy ne na přeskáčku, čímž zachovává linearitu záznamu cesty. Tím se Jaromír Šimkúj volně blíží tradici konceptuální kresby zaznamenané například trajektorie letu motýlů, jak ji známe u Milana Maura nebo kresebné záznamy zpěvu ptáků v podání Olgy Karlíkové.

Naopak kreslení překonávající různá omezení a překážky, v Šimkújově případě zmíněné otřesy jedoucího vlaku, připomenou ironické experimenty s „komplikacemi“ během kresby umělecké dvojice Jiří Franta a David Böhm. Přesto Jaromír Šimkúj rád upozorňuje, že jeho kresba je realistická, ve smyslu, že s maximální přesností zaznamenává fragmenty reality, elementární, geometrizující tvary vytržené z totality příměstské krajiny. Nejde tedy o žádný kreslířský automatismus. Zaznamenané tvary Jaromír Šimkúj dále ze skicáků selektuje a vybrané „osvobozuje“ z kontinuity záznamu do podoby železných objektů, které jsou finálním „galerijním“ artefaktem. Nebo ve spolupráci s Mi-

chalem Maruškou rozpochoval kresebné záznamy v elementární animaci. Vlakové deníky Jaromíra Šimkúje jsou ve své úplnosti představeny v Moravské galerii poprvé veřejnosti.

Výstava potrvá do 24. září 2022.
Moravská galerie v Brně
Pražákův palác, 1. patro, Husova 18, Brno
Tel.: 532 169 131
E-mail.: info@moravska-galerie.cz
www.moravska-galerie.cz

Přemysl Janýr k situaci na Ukrajině

Analytický esej o vývoji a vyhlídkách Evropy mezi USA a Ruskem vyšel na <http://www.janyr.eu/index.php/93-predurcena-k-valce>.

Alexandr Mitrofanov o Rusku

„Rusové kývnou na jakékoliv barbarství. Demokracie u nich nikdy nebude. V gigantickém nelidském Rusku nebude pokus o demokracii nikdy úspěšný. Je to pro ně cizí slovo. Sto let se z ruské společnosti násilím vyndávaly její lepší části a to poslední lepší, co v ní zbylo, teď prchá. Tihle lidé pak mohou fungovat jinak, ale až poté, co ten jed z krve dostanou,“ říká novinář Alexandr Mitrofanov, který se narodil v Sovětském svazu.

Zdroj: *Hospodářské noviny* (<https://zahranicni.hn.cz/c1-67043490-mitrofanov-rusove-kyvnou-na-jakekoliv-barbarstvi-demokracie-u-nich-nikdy-nebude>)

Natalia Antelava k rusko-ukrajinskému sporu

Natalia Antelava: „Tento děsivý konflikt na Ukrajině, který změnil svět, nezačal v roce 2022. Nezačal ani v roce 2014. Začal před deseti a půl lety, kdy Rusko napadlo Gruzii a prošlo mu to.“

„Pamatuješ na červené tlačítko?“ napsal mi kamarád, když na Kyjev dopadly první ruské bomby. V regionu, který byl po staletí kolonizován a trýzněn Ruskem, si všichni pamatují červené tlačítko „reset“: dárek v podobě iluzorního nového začátku, který Hillary Clintonová předala ruskému ministru zahraničí Sergeji Lavrovovi během jejich setkání v Ženevě v roce 2009.

Ivan Štern: „Zanechte naději, s Rusy nás nic dobrého nečeká“

Zpravodajský kanál CNN Prima NEWS uvedl výpovědi několika Ukrajinců, kteří mluvili s ruskými vojáky. Rusové prý čekali, že se budou muset probít kruhovou obranou nacistů, jak jim před útokem tloukli do hlav političtí komisaři. Skutečnost, že nepotkali jediného nacistu, jen obyčejné Ukrajince, je zaskočila. Podobnost s vpádem Rusů do Československa v srpnu 1968 není náhodná. Vojáci na tančích byli tehdy překvapeni tím, že se v zemi nekoná kontrarevoluce.

Přítomnost, redakce: Národní 9, 110 00 Praha 1
tel.: +420 222 075 600
e-mail: info@vydavatelstvims.cz
url: www.pritomnost.cz
Přítomnost – nezávislý a neziskový časopis, založeno 1924

Chcete-li pomoci Ukrajině

Caritas Österreich – Spendenkonto Erste Bank
IBAN: AT23 2011 1000 0123 4560

Člověk v tísni – Konto SOS Ukrajina:
93209320/0300

Benefiční divadelní představení VO na humanitární pomoc Ukrajině

Asociace profesionálních divadel ČR vyzývá všechny divadelní, kulturní, veřejné a státní instituce k podpoře Ukrajiny a my, Vlastenecká Omladina, se připojujeme:

Společně se ŠKOLSKÝM SPOLKEM KOMENSKÝ v rámci Roku vídeňských Čechů a Slováků jsme odehráli BENEFIČNÍ DIVADELNÍ PŘEDSTAVENÍ NA HUMANITÁRNÍ POMOC UKRAJINĚ. Jako čestný host nás podpořil pan PETR GAZDÍK, šéf muzikálového souboru Městského divadla Brno, držitel ceny Thálie za ztvárnění hlavní role Jeana Valjeana v muzikálu *Les Misérables (Bídníci)*.

KDY: v sobotu 26. 3. 2022 od 17:00 hodin

KDE: divadelní sál školy Komenský, Sebastianplatz 3, 1030 Vídeň

VSTUPNÉ € 15,- s dalšími finančními dary bylo kompletně předáno přímo v divadle evangelické faráře paní ANNĚ KAMPL na podporu ukrajinských utečeneckých rodin v Simmeringu.

My, Čechoslováci, hrajeme divadelní hru ruského autora A. P. Čechova v hlavním městě Rakouska pro Ukrajinu: lidskost, sounáležitost a pomoc nezná hranic.

DĚKUJEME VÁM VŠEM, kteří naši myšlenku a náš postoj podpořili.

...слава Україні!

ORF zakládá nový magazín o etnických skupinách

Jak oznámil generální ředitel ORF Mag. Roland Weißmann na posledním plenárním zasedání Divácké rady ORF, ORF spustí v září 2022 nový televizní magazín pro rakouské národnostní menšiny. Magazín bude vyrábět ORF Burgenland. Vysílat se bude každé dva týdny v sobotu.

Podrobnosti pod odkazy:

– CZ <https://volksgruppen.orf.at/cesi/stories/3147203/>
– SK <https://volksgruppen.orf.at/slovaci/stories/3146960/>
– AT <https://volksgruppen.orf.at/cesi/meldungen/stories/3146943/>

Mgr. Pavla Rašnerová
Volksgruppenredaktion, Wien
1040 Wien, Argentinierstraße 30a
M: +43 664 76 34 241
pavla.rasnerova@orf.at
<http://volksgruppen.orf.at>

OHLÉDNUTÍ:

České Ozvěny | Slovenské Ozveny

10. 04. 2022, 13:05 hod.

ORF 2 Vídeň

Zrenovovaný zámok Marchegg: Krajinská výstava 2022
Barokový zámok Marchegg prešiel v posledných dvoch

rokokoch obsiahlou rekonštrukciou. Prostredníctvom magazínu *Ozveny* môžu diváci do zámockého skvostu neďaleko slovenských hraníc nazrieť krátko po jeho znovuotvorení.

Slavnostní ekumenická bohoslužba v katedrále sv. Štěpána

Prapory českých spolků jako Sokol či Orel a marjánkovské kroje dětí, symbolizující tradici, historii, ale i současnost české a slovenské Vídně, společně otevřely tuto velkolepou duchovní slavnost k 150. výročí založení Školského spolku Komenský.

Beseda „O lidském štěstí“: Alumni-CZ-Austria se představují

Vídeňský spolek absolventů českých vysokých škol žijících v Rakousku přivítal na půdě Velvyslanectví ČR v Penzingerstrasse vzácného hosta: chirurga Pavla Pafka, který v roce 1997 provedl se svým týmem první transplantaci plic na území ČR. Redakce *Ozven* besedu „O lidském štěstí“ navštívila a při té příležitosti představila divákům také samotný spolek Alumni-CZ-Austria.

Výnimočný virtuóz: pätnásťročný slovenský klavirista žne úspechy

Ryan Martin Bradshaw navštevuje už 6 rokov triedu pre vysoko nadané deti profesora Vladimira Kharina na Universität für Musik und darstellende Kunst vo Viedni. A my sme s kamerou *Ozven* navštívili Ryana v koncertnej sále univerzity Future Art Lab.

Recitál cimbalistky Lenky Blahové a jejích hostů

Folklórní soubor Marjánka začátkem března pozval na recitál hudebnice Lenky Blahové. Z pódia ve Slovanské besedě v Drachengasse se linuly překrásné melodie, a to nejen cimbalové hudby. Dále se o nezapomenutelný kulturní zážitek postarali jak malí, tak velcí z Marjánky. Mezi hosty večera se objevila i taková jména, jako například Eckhard Mützner, František Jánoška nebo Libor Meisl.

Galerie auf der Pawlatsche: Retrospektiva pôsobenia

V týchto dňoch sa koná posledná výstava v Galerie auf der Pawlatsche na Inštitúte slavistiky vo Viedni. Táto bola po dlhé roky platformou súčasných mladých, ako aj etablovaných dokumentárnych fotografů zo strednej a východnej Európy, hlavne ale z Česka a zo Slovenska.

Rádia Dráták a Diatón

DRÁTÁK (každé pondělí, 21:10-21:40, Radio Burgenland)

14. 03. 2022 | Ekumenická bohoslužba v katedrále sv. Štěpána

V podmanivých prostorách gotické katedrály sv. Štěpána v srdci Vídně se ekumenickou bohoslužbou slavilo 150 let Školského spolku Komenský v rámci Roku vídeňských Čechů a Slováků.

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3147028/>

07. 03. 2022 | „S Blankou za hranice vlasti/denní rutiny“

Opustit vše důvěrně známé, zanechat za sebou svou vlast a vydat se vstříc naprosto novým zítřkům. Nejprve to byly

krátké popisy výletů po ohromujících místech Rakouska pro nejbližší doma. Ty se později rozrostly a začali se o ně zajímat i vídeňští Češi a Slováci.

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/stories/3145808/>

DIA:TÓN (každé pondělí, 21:40-22:00, Radio Burgenland)

14. 03. 2022 | Historické potulky po Trenčíne, Európskom hlavnom meste kultúry 2026

Po vynútenej prestávke Slovenský inštitút vo Viedni usporiadal ďalšie podujatie z cyklu *Potulky Slovenskom – Poklady strednej Európy*. Historik umenia, pedagóg a bývalý politik Peter Kresánek návštevníkom inštitútu bližšie predstavil kultúrne pamiatky Trenčína a jeho okolia.

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/3146969/>

07. 03. 2022 | SOS Kinderdorf pomáha na Ukrajine

So zhrzením a s pocitom bezmocnosti sa v týchto dňoch pozeráme na dianie na Ukrajine. Pivnice a bunkre sú plné ustráchaných ľudí, kto môže, mieša Molotovove koktaily alebo bráni svoje mesto, mnohé matky s deťmi sú na úteku. A my môžeme z diaľky aspoň podporiť organizácie, ktoré pomáhajú, kde môžu. Jednou z nich je aj SOS Kinderdorf. Jej riaditeľ v Burgenlande Marek Zeliska bol hosťom aktuálneho vysielania.

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/stories/3146223/>

Pavla Rašnerová, Miriam Spring

České centrum ve Vídni

Návštěva Českého centra Vídeň (ČCV), jakož i dalších kulturních institucí, s nimiž ČCV organizuje společný kulturní program, podléhá aktuálně platným epidemiologickým opatřením. Konání živých akcí v ČCV je podmíněno vývojem pandemické situace jak v Rakousku, tak v České republice – řada plánovaných akcí vyžaduje přítomnost českých hostů.

O programu a jeho případných změnách informuje ČCV na svém webu, Facebooku a Instagramu, kde také pravidelně uveřejňuje tipy na českou kulturu online.

Podrobnější informace k akcím jsou zveřejňovány na webu Českého centra Vídeň. Na akce je nutné se registrovat na ccwien@czech.cz / +43 1 535 23 60. Do e-mailu prosím uvádějte celá jména a telefony návštěvníků, kteří se na akci registrují, v případě doprovodné osoby také její e-mailovou adresu a telefon.

PROGRAM:

do 12. 05. Výstava *Lost in Time*

Lost in Time je výstavní projekt představující rakouskému publiku výběr umělců ostravské výtvarné scény a také umělců s ostravským kulturním regionem úzce spolupracujících. V rámci výstavy se uskutečňuje doprovodný program, o němž informuje České centrum Vídeň na svém webu.

13. 04. 19:00 Literatura: *Orfeus zpívá*

Poezie mezi Vídní a Prahou. Své básně představí rakousko-český autor Ondřej Cikán a pražští básníci Jan Škrob

a Adam Borzič. Registrace na webu knihovny. Více informací najdete na webu Českého centra Vídeň.

Hlavní vídeňská knihovna, Urban-Loritz-Platz 2A, 1150 Wien

Slovenský inštitút vo Viedni

Návšteva Slovenského inštitútu ve Vídni, jakož i dalších institucí, s nimiž Slovenský inštitút plánuje společný kulturní program, je podmíněna epidemiologickým vývojem. O plánovaném programu a jeho případných změnách informuje Slovenský inštitút na svém webu a Facebooku, kde také pravidelně uveřejňuje tipy na slovenskou kulturu online.

Slovenský inštitút / Slowakisches Institut in Wien

Wipplingerstraße 24-26, 1010 Wien

Tel.: +43 1 318 905 5291

si.vienna@mzv.sk, www.mzv.sk/sivieden

www.fb.com/SlowakischesInstitutInWien

IG: slowakisches_institut_wien

PROGRAM:

21. 04. 18:00 Prednáška a diskusia Rakúsko-slovenskej spoločnosti

Herman Hansy o regionálnej spolupráci NÖ-SK a starosta mesta Kittsee Johannes Hornek o skúsenostiach zo spoluzitia Slovákov a Rakúšanov.

28. 04. 18:30 Prednáška a diskusia o slovenskom cestovateľovi a dobrodruhovi Móricovi Beňovskom

Prednášať budú diplomat, historik, publicista, scenárista, spisovateľ literatúry faktu Miroslav Musil z Bratislavy a Alois Woldan, profesor slavistiky z Universität Wien.

RSKS

Detailné informácie o našich podujatiach nájdete na Facebooku alebo na našich stránkach www.slovaci.at.

Hatha, Yin, fasciálna jóga a jóga Nidra s certifikovanou inštruktorkou

Príd si zacvičiť, nabrat silu, zrelaxovať, zlepšiť vnímanie vlastného tela a mysle a odpútať sa od každodenných starostí. Hodiny sú vhodné aj pre úplných začiatok/záčiatočníčky. Maximálny počet účastníkov 10, je potrebné sa vopred prihlásiť u Zuzky: 0664/88793731 (SMS / WhatsApp).

Cena: 7 € / 5 € pre členov spolku, prvá hodina 5 € / 3 €; 10 vstupov: 50 € / 40 € pre členov spolku

Každý utorok 18:45-20:00 hod. v spolku RSKS, Otto-Bauer-Gasse 23/11

SOVA

Slovenský školský spolok Sova

Slowakischer Schulverein

Otto-Bauer-Gasse 23/11, A-1060 Wien

Tel.: +43 1 596 13 15

Email: sova@slovaci.at

www.slovaci.at

Sekretariát: utorok/Dienstag 9:00-10:30, štvrtok/Donnerstag 18:00-19:30

KALENDÁRIUM

27. 04. Ekumenická bohoslužba v katedrále sv. Víta v Praze

09. 05. 19:30 Ozvěny Ji.hlavy: *Stingl – Malý velký Okima* (film s diskusí)

Kino Velvyslanectví ČR,

Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien

KK + ČcV

13. 05. Májový koncert: Jiřina Marešová a Irena Troupová

Velvyslanectví ČR, Penzinger Straße 11-13, 1140 Wien

KK

14. 05. Beseda „Na kus řeči“

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

VSL, Čs

22. 05. 16:00 7. slavnostní koncert FS Marjanka

Divadelní sál Školského spolku Komenský

Sebastianplatz 3, 1030 Wien

Dva tipy na začátek května (6.-8. 5. 2022)

1. La Locura (Tango Musik Festival), Innsbruck, Haus der Musik

Es ist ein Musikfestival, das dabei aber natürlich auch getanzt wird. Im großen Saal des Hauses der Musik im vorderen Bereich ca. 100 Plätze für die Zuhörerinnen und Zuhörer sind vorgesehen. Der Rest ist für das Tanzen hergerichtet.

Auf der Webseite www.lalocuratango.at findet man die Details zum Festival.

Die auftretenden Ensembles – es werden 10 verschiedene aus Argentinien und verschiedenen Ländern Europas sein – stehen fest, das genaue Programm wird in Kürze veröffentlicht.

2. Glz. parallel zu „Argentina-Tango“ startet die Biennale 2022 in Innsbruck.

VÝSTAVY - výběr

MÖBELMUSEUM

bis 29. 05. Home Stories. 100 Jahre, 20 visionäre Interieurs

(mj. Adolf Loos, Josef Frank, Margarete Schuette-Lihotzky, Walter Pichler, Hans Hollein)

BELVEDERE

bis 29. 05. Dalí – Freud. Eine Obsession

bis 04. 09. Viva Venezia! Die Erfindung Venedigs im 19. Jahrhundert

bis 03. 07. Face to Face. Marc Quinn Meets Franz Xaver Messerschmidt

www.belvedere.at

MAK

do 19. 06. Josef Hoffmann: Pokrok krásou / Fortschritt durch Schönheit

K vidění je více než 1 000 exponátů Josefa Hoffmanna.
Út 10:00-21:00, st-ne 10:00-18:00

14. 06. – 30. 10. 15 Jahre Josef Hoffmann Museum

Josef Hoffmann Museum, Brtnice
Kurator: Rainald Franz, Kustode MAK-Sammlung
Co-Kurator: Rostislav Koryčánek

Die Ausstellung widmet sich der erfolgreichen Etablierung des Josef Hoffmann Museums als gemeinsamer Außenstelle des MAK und der Mährischen Galerie in Brno. Anhand von Dokumenten und Einzelobjekten lässt sie die Ausstellungen der vergangenen 15 Jahre Revue passieren, die der Wirkung von Josef Hoffmanns Werk auf Zeitgenoss*innen und Gegenwartskünstler*innen sowie -architekt*innen gewidmet waren.

Die Ausstellung ist ein Teil des Projektes ATCZ264 JH Neudigital / Nově digitální und wird aus den Mitteln der Europäischen Union (Programm INTERREG V-A Österreich – Tschechische Republik) sowie durch staatliche Mittel der Tschechischen Republik mitfinanziert.
www.mak.at

ALBERTINA

bis 19. 06. *Edvard Munch. Im Dialog*

ALBERTINA MODERN

bis 04. 09. *Ai Weiwei: Die Form der klaren Haltung*
www.albertina.at

AKADEMIE DER BILDENDEN KÜNSTE WIEN

bis 30. 10. *Das entwendete Meisterwerk. Bilder als Zeitmaschinen*

Peter Paul Rubens (1577-1640): *Bacchische Szene. „Der träumende Silen“*, ca. 1610-1612, Öl auf Leinwand, © Gemäldegalerie der Akademie der bildenden Künste Wien

Die Ausstellung *Das entwendete Meisterwerk. Bilder als Zeitmaschinen*, die ab 8. April 2022 in der Gemäldegalerie zu sehen ist, stellt der gängigen Praxis der Schau-sammlung ein Modell gegenüber, das die historischen Kunstsammlungen der Akademie – Gemäldegalerie, Kupferstichkabinett und Glyptothek – mit zeitgenössischen Werken in Konversation treten lässt. Die Ausstellung schöpft aus dem Reichtum der drei Sammlungen und greift dabei nur eine Auswahl der vielen möglichen Bildprogramme, Typologien und allegorischen Formeln heraus, um sie mit anderen Werken aus anderen Zeiten lose zu verweben.

Akademie der bildenden Künste Wien

Kunstsammlungen

Schillerplatz 3, 1010 Wien

Telefon: +43 (0)1 58816-2201

kunstsammlungen@akbild.ac.at

täglich außer Montag 10-18 Uhr

Eintrittspreise: 9 Euro / ermäßigt 6 Euro. Jeden Dienstag bestimmen die Besucher_innen den Eintrittspreis selbst.

KUNSTFORUM WIEN

bis 19. 06. *David Hockney: Insights*

In den letzten Jahren finden wir in David Hockneys Bildern eine neue Einfachheit in der Motivdarstellung, das gilt auch für sein Alterswerk: es vermittelt eine große Freude an der Landschaftsmalerei, an Architekturformen und

den verschiedensten Lebensformen. David Hockney liebt es, Glück in die Welt zu stellen.

www.kunstforumwien.at

JÜDISCHES MUSEUM

bis 05. 06. *Die Wiener Rothschilds. Ein Krimi*
Dorotheergasse, 1010 Wien

SECESSION

bis 12. 06. *Siggi Hofer: Still Life | Dineo Seshee Bopape: Lerato le le golo (...Ja go hloka bo kantle) | DIS: How To Become A Fossil*

Friedrichstraße 12, A-1010 Wien

www.secession.at

SCHÖNBERG CENTER

bis 24. 02. 2023 *Mit Schönberg in die Seele blicken*

In Wiener Zeitgenossenschaft zur interdisziplinären Erforschung der Seelenstände um 1900 richtete Arnold Schönberg sein künstlerisches Handeln auf die Erkundung neuer Ausdrucksmittel wie auf Resonanzen aus der Innenseite des Subjekts. Der Komponist definierte sein Schaffen als Wechselspiel zwischen bewusster Logik, intuitivem Formgefühl und unbewussten Empfindungen, als Kräfteressen zwischen Konstruktion und dem Durchleuchten innerer Vorgänge. Mit der Entfernung aus den Konventionen des Komponierens stieß er in neue strukturelle, aber auch weltanschauliche Hemisphären vor, strebte jenseits einer die Wirklichkeit reproduzierenden Ästhetik höchste Unwirklichkeit an.

Arnold Schönberg: *Blick (Karl Kraus: Die chinesische Mauer)*, 1910

Kuratorin: Therese Muxeneder

Architektur: Jochen Koppensteiner

Digitale Realisierung: Christoph Edtmayr

Mo-Fr 10:00-17:00

Siehe auch online-Ausstellung in 80 Objekten.

Wir präsentieren täglich ein neues Objekt.

<https://www.schoenberg.at/index.php/de/seele-online>

Jernej Weiss: *Čeští hudebníci ve Slovinsku v 19. a na začátku 20. století*

Praha: KLP – Koniasch Latin Press, 2021

292 str., 58 obr. v textu
ISBN 978-80-87773-70-3

Česká adaptace Weissovy původní slovinské monografie *Češki glasbeniki v 19. in na začetku 20. stoletja na Slovenskem* (Maribor 2012) představuje dosud nejhlubší sondu do dlouhodobé tradice česko-slovinských hudebních kontaktů v 19. a na začátku 20. století.

V jednotlivých kapitolách autor ukazuje, jak mnohostranně v tomto období čeští hudebníci ovlivňovali slovinskou hudební kulturu a jakým zásadním způsobem přispěli k přechodu od nadšeneckého amatérismu k postupnému kva-

litativnímu a kvantitativnímu rozmachu hudebního života ve Slovinsku.

Po úvodním nástinu kulturně politických poměrů v českých a slovinských zemích a osvětlení důvodů zkoumané hudební migrace následuje kapitola věnovaná životu a dílu českých hudebníků působících ve Slovinsku v první polovině 19. století, mezi nimiž vynikl zvláště František Josef Benedikt Dusík (1765-1817), autor prvních symfonií ve Slovinsku. Následující období 1848-1914 je rozčleněno do tematických kapitol líčících aktivity českých hudebníků jako organizátorů slovinského hudebního života, skladatelů, interpretů, hudebních pedagogů, teoretiků a publicistů. Z více než dvou stovek těchto osobností je zvláštní pozornost věnována autorovi první slovinské národní opery *Gorenjski slavček* Antonu Foersterovi (1837-1926) a vynikajícímu dirigentovi Václavu Talichovi (1883-1961), jenž začal svou kariéru právě v Lublani.

Publikace zařazuje působení českých hudebníků ve Slovinsku do širšího středoevropského kontextu a ukazuje, jak podstatně jejich všestranné aktivity ovlivnily nejen hudební kulturu 19. a začátku 20. století ve Slovinsku.

Tuto i další knihy z produkce KLP si můžete objednat prostřednictvím e-shopu <https://www.koniasch.cz/>.

TSCHECHISCHES ZENTRUM
ČESKÉ CENTRUM

Herrengasse 17, 1010 Wien

Tel.: +43-1-53 52 360

www.czechcentres.cz/vienna

e-mail: ccwien@czech.cz

www.facebook.com/TschechischesZentrumWien

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

(Polední přestávka 12:00-12:30)

Galerie auf der Pawlatsche

Institut für Slawistik

Universitätscampus,

1090 Wien, Spitalgasse 2-4 / Hof 3

www.univie.ac.at/pawlatsche

Obchodní právo a nemovitosti

Adresa právníka / právníčky
v redakci

tel., fax a záznamník:

01 79 88 454 (od 11:00)

VESELÁ ŠKOLA

s celodenní péčí

MŠ / Česká škola / doučování

7:00-17:00 hodin, 0-15 let

Barichgasse 21/4, 1030 Wien

Tel.: 0650 33 23 579

Slowakisches Institut

SLOVENSKÝ INŠTITÚT

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 10:00-12:00, 13:00-17:00

Pia 10:00-12:00, 13:00-15:00

tel./fax: +43-676-780 5353

www.mzv.sk/sivieden

<https://www.facebook.com/SlowakischesInstitutInWien>

si.vienna@mzv.sk

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30

Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien

tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99

rsks@slovaci.at, www.slovaci.at

ST. KARL

Kreuzherrngasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr

Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr

Sonntage 8:00, 10:00 und 19:00 Uhr,

sonst an kirchlich gebotenen Feiertagen um 8:00 und 10:00 Uhr

Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr

in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zpověď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00,

Sa 8:30-19:00, So 9:00-19:00

Kanzleistunden: Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13

E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte mit Kommunionempfang nach Vereinbarung mit der Pfarrkanzlei

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října

BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík

seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): ++43-1-79 88 454

e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2022 činí **35,- €** (členský příspěvek 17 € + předplatné 18 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2022 činí **37,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria

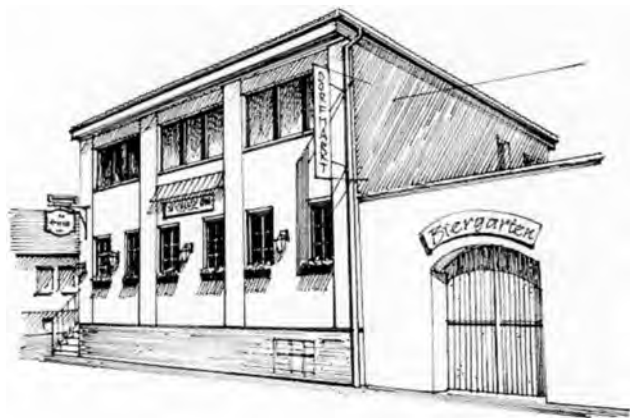
IBAN: AT 03 1200000 683035901

SWIFT: BKAUATWW

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2022, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: inzerce@kulturklub.at

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. 06 991 991 1111
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
 fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: info@kulturklub.at
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
 CZ-169 00 Praha 6
 tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

KLP

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 5 23 35 81, mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
 Oslavy pro malé i větší skupiny
 v romantickém prostředí
 české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
 tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
 otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni

Dr. Jirina BODNAR

FA für Haut u. Geschlechtskrankheiten
Privat u. kleine Kassen (BVAEB, SVS,
KFA), Kassaordinationszeiten:
Mo & Do 14:00-18:30
Di 9:00-13:00, Fr 9:00-11:00
ohne Voranmeldung, Privatpatienten
Hotline: +43-676-6297213
Josefstädter Strasse 3/5, A-1080 Wien

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsportarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

MUDr. Ilona POLZER

(roz. Bartošková), choroby oční
a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod. a po
dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93,
v akutních případech mimo ord. hod.:
0660-3470374
www.gesundeaugen.at

Další česky nebo slovensky mluvící lé-
kaře najdete na: www.mimo-domov.cz

Ověřené překlady dokumentů aj.

Mag. Pavlína LÖSSL

Allgemein beeidete und gerichtlich zerti-
fizierte Dolmetscherin für die tschechi-
sche Sprache Sprachtrainerin für Tsche-
chisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2, A-1100 Wien
office@pavlina.at, www.pavlina.at
tel. 0699/19544077

tel./fax: 2908809

mobil: 0699/11807581

lenkakovarik@outlook.com

lenka.kovarik@fh-burgenland.at

<http://www.deutsch-tschechisch.at>

Univ.Lektor Dr. Dietmar KOLLER

Weidengasse 2, 2333 Leopoldsdorf/
Wien

Tel.: +43 (0) 676 37 62 117

dietmar.koller@univie.ac.at

www.tschechisch-slowakisch.com

ST. KARL

Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

Die Kirche ist ge- öffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00

Sa 8:30-19:00

So 9:00-19:00

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87

Fax: DW 13

E-Mail:

st.karl.wien@aon.at

ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ

Schulverein Komenský
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola
Ředitelka: **Sabina Eimer**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola
Ředitelka: **Dipl. Päd. Marcela Ofner**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium
Ředitelka: **Mag. Helena Huber**
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60

www.rgkomensky.at

DUCHOVNÍ SPRÁVA KRAJANŮ

P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK, O.Cr.

Tel.: +43 670 40 88 255

E-mail:

vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář: Mag. Miroslava CINKOVÁ

Salvatorgasse 12, A-1010 Wien

T:+431 533 95 94 DW 214 F: DW 9214

E-mail:

miroslava.cinkova@katholischekirche.at

[https://www.redemptoristen.com/
maria-am-gestade/](https://www.redemptoristen.com/maria-am-gestade/)

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele

Rennweg 63, 1030 Wien

Mše svatá každou neděli a círk. svátek

v 10:00 a ve čtvrtek

(1. a 3. v měsíci) v 18:30 hodin.

Chrám Panny Marie Na Nábřeží

Salvatorgasse 12, Wien 1

Mše svatá každou neděli a círk. svátek

v 8:15 a ve středu v 18:30,

první pátek v měsíci v 18:30 (kromě
letních, zimních prázdnin a svátků)

Římskokatolická

Katedrála sv. Štěpána

Wiener St. Stephansdom

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý

15–17, středa 13–14 hod.

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaquingasse 12

Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub

Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
<http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/>

Tel.: 0043 699 192 528 87

reneseliga@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

